Economia catalana: empreses i sectors

X. L'empresa catalana

Resum

L'evolució recent de l'economia catalana s'ha caracteritzat per un creixement sostingut de l'activitat que ha provocat un increment important en la creació neta d'empreses, d'un 8,4% més que l'any 2004 i el 20% del total d'empreses creades a Espanya. La majoria d'aquestes empreses pertanyen al sector serveis i al de la construcció. Les dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE) assenyalen que el volum de negoci i altres ingressos de la mostra d'empreses privades catalanes va créixer el 4,3% nominal, xifra que representa una caiguda respecte del 6,4% de l'any 2004. Durant el 2005 va continuar el deteriorament progressiu de la balança comercial, tot i que les exportacions es van recuperar lleugerament dels valors negatius de l'any anterior. No obstant la consolidació de la recuperació de l'activitat, el creixement de les vendes va ser inferior al de la producció, fet que va comportar un augment dels estocs en magatzem. El 2005 l'ocupació va créixer el 2,7%, principalment en el col·lectiu dels treballadors temporals. De la mateixa manera, la taxa de creixement de la formació bruta de capital es va recuperar notablement el 2005, després dels valors negatius dels últims anys, fet que indica un repunt de la inversió en capital productiu. Els costos unitaris dels factors productius van assolir valors molt similars als que s'havien observat els anys anteriors. Els costos de personal per treballador van créixer el 3,4% nominal, però la variació real va ser nul·la. Els costos unitaris de finançament van créixer després d'una sèrie d'anys en què havien disminuït per l'impacte de la reducció dels tipus d'interès. L'estructura de l'actiu mostra que es va continuar reduint el pes de l'actiu immobilitzat d'explotació així com el financer, fet que es va compensar amb l'augment de l'actiu circulant. Finalment, el resultat net de les empreses es va reduir l'any 2005 a causa de l'increment del pes de les despeses en relació amb els ingressos. Les dades del primer trimestre del 2006 han assenyalat, no obstant això, una millora clara en el resultat net.

1. Introducció

En aquest capítol s'estudia la situació economicofinancera de l'empresa catalana, a partir de les dades de la CBBE i del contingut de l'*Informe anual de l'empresa catalana 2006* que publica la Direcció General de Programació Econòmica del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya. Es disposa de dues bases de dades: l'anual (CBA-Central de Balanços Anual), que abraça fins al 2005, i la trimestral (CBT-Central de Balanços Trimestral), que arriba fins al quart trimestre del 2006.

La base anual consta de 1.950 empreses de la CBBE que tenen la seu social a Catalunya i que han respost el darrer qüestionari, dada que representa al voltant del 25% de la mostra de tot l'Estat. Hi són més representades les empreses industrials que no pas les de serveis o les de construcció. Les empreses grans també tenen un pes superior al que els correspon. Malgrat aquests biaixos, aquesta informació és un bon instrument per analitzar la situació i l'evolució economicofinancera de l'empresa catalana. La base trimestral està integrada per una mostra de 143 empreses catalanes, que representen el 21,5% de les de tot l'Estat, en la qual s'accentuen encara més alguns dels biaixos comentats. Respecte al que s'ha publicat en les memòries econòmiques d'exercicis anteriors, es poden observar diferències numèriques petites derivades del fet que les bases de dades utilitzades són obertes: el Banc d'Espanya continua incorporant dades de més empreses (també retroactivament) que poden fer variar les xifres, però no les conclusions exposades anteriorment.

El qüestionari trimestral (balanç i compte de resultats) és més senzill que no pas l'anual. Cada trimestre les empreses contesten el qüestionari del trimestre corrent i l'homòleg de l'any anterior, fet que permet que el càlcul dels percentatges de variació es basi en la mateixa mostra d'empreses. Les ràtios i els percentatges de variació de cada any es calculen com a mitjana ponderada, segons el nombre d'empreses o el volum d'activitat dels quatre trimestres. En aquesta anàlisi, les dades trimestrals s'utilitzen només per allargar fins al 2006 dues sèries: la del conjunt d'empreses no energètiques catalanes i l'homòloga de les empreses espanyoles, que amb dades anuals estan disponibles fins al 2005.

La base anual permet analitzar més detalladament la situació economicofinancera de les empreses privades catalanes per a l'exercici 2005 i anteriors. En aquest cas, també per a cada any es disposa dels estats comptables del període corrent i de l'immediatament anterior, la qual cosa permet calcular els percentatges de variació a partir de les mateixes mostres d'empreses. Ara bé, quan es comparen ràtios o percentatges de dues bases diferents (2004-2005 amb 2003-2004, per exemple), cal tenir en compte que les mostres de les empreses que integren aquestes bases també són diferents i que, en conseqüència, les diferències observades poden ser degudes tant al canvi de tendència com al de la mostra. Aquesta variabilitat mostral té poca incidència si s'analitzen mostres grans, per exemple, el conjunt de les empreses catalanes o de les industrials, però és més important quan es treballa amb mostres més petites (com ara l'anàlisi dels subsectors industrials principals que es presenta a l'annex d'aquest capítol).

Com en anys anteriors, es disposa en ambdues bases d'una estimació del valor de l'actiu immobilitzat a preus corrents, que comporta, d'una banda, la introducció a l'actiu d'una partida d'ajustament de preus que afecta principalment l'actiu immobilitzat material i, de l'altra, l'aplicació al passiu d'un ajustament pel mateix import en els fons propis. La utilització dels valors corrents en lloc dels comptables té avantatges clars com, per exemple, evitar el trencament de les tendències que té lloc en els exercicis en què hi ha actualitzacions autoritzades legalment. Tanmateix, l'avantatge principal és que soluciona el càlcul de les ràtios en les quals al numerador hi ha una partida d'un estat de fluxos (resultats o bé origen i aplicació de fons) i al denominador, una partida del balanç. Si quan es valora la segona s'utilitzen, com és habitual, criteris comptables, el numerador i el denominador estan en bases monetàries diferents: el primer, a preus corrents, i el segon, a preus històrics. Si aquest últim es valora a preus corrents, s'obté una estimació més precisa d'aquestes ràtios, ja que els dos elements del quocient estan en la mateixa base. Val a dir, però, que les dades a preus corrents en l'actiu immobilitzat no estan disponibles per als subsectors de la manufactura i dels serveis (alguns dels quals s'analitzen a l'annex d'aquest capítol i/o apareixen en els quadres de l'apèndix estadístic).

Quadre X.1 Abast de la mostra, exercici 2005
Valors absoluts de totes les empreses de la mostra

	Empreses		Personal		Valor afegit brut c.f.	
Dimensió	**Nombre**	**(%)**	**Nombre**	**(%)**	**Milers d'euros**	**(%)**
Petites	1.153	59,1	17.669	5,8	894.342	4,9
Mitjanes	598	30,7	50.235	16,6	3.020.962	16,4
Grans	199	10,2	234.282	77,5	14.512.948	78,8
Totals	**1.950**	**100,0**	**302.186**	**100,0**	**18.428.252**	**100,0**

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

A l'apartat 2 d'aquest capítol de la *Memòria* s'analitza la situació economicofinancera de l'empresa catalana durant els anys 2005 i 2006, el primer a partir de la informació provinent de la base de dades anual (CBA) i el segon a partir de la trimestral (CBT). La informació de la base anual també permet estudiar les tendències observades en les partides i les ràtios principals durant el període 1995-2005. Per elaborar aquest apartat, les empreses del sector de l'energia s'han exclòs tant de la base trimestral com de l'anual, ja que a la seva sobrerepresentació s'hi afegeixen dos elements que agreugen la distorsió: el procés de reestructuració del sector i els canvis de domicili social d'algunes empreses importants. Aquesta exclusió afecta 36 empreses del sector de l'energia. El quadre X.1 reflecteix la composició de la mostra de 1.950 empreses privades catalanes de la base de dades anual en què s'ha basat l'elaboració d'aquest informe.

A l'apartat 3 s'analitzen els resultats i la situació economicofinancera de les empreses catalanes desagregant la mostra de la base anual per sectors i dimensions. En el mateix apartat també es compara l'evolució i la situació de l'empresa catalana amb la de la resta d'Espanya, utilitzant en aquest cas tant dades de la base anual com de la trimestral.

Tal com s'ha avançat, a l'annex del capítol figura l'anàlisi d'alguns sectors de la indústria manufacturera. En aquest cas, però, com que no es disposa de la informació relativa al valor de l'ajustament per preus corrents, no s'han pogut calcular les ràtios sobre actius o passius actualitzats. Els quadres estadístics que han servit de base per elaborar cadascun dels apartats d'aquest capítol s'inclouen en l'apèndix estadístic.

2. Anàlisi econòmica de l'empresa catalana

2.1. Trets bàsics de l'evolució econòmica de l'empresa catalana

L'evolució recent de l'economia catalana s'ha caracteritzat per un creixement sostingut de l'activitat, especialment l'any 2006. El creixement del producte interior brut (PIB)[1] va ser del 3,3% l'any 2005 i del 3,9% l'any 2006, la taxa més alta des de l'any 1999.

Aquest increment de l'activitat ha provocat un augment important en la creació neta d'empreses. Així, durant l'any 2005 la creació neta d'empreses[2] va ser de 24.590 empreses, que representa un 8,4% més que l'any 2004 i el 20% sobre el total d'empreses creades a Espanya. La majoria de les noves empreses pertanyen al sector de serveis (recerca i desenvolupament, informàtica, telecomunicacions, assessorament, serveis socials i culturals...) i al de la construcció. En canvi, les empreses manufactureres i extractives van disminuir el 2005. Al final de l'any 2005 a Catalunya hi havia 567.017 empreses, que representaven el 18,51% del total d'empreses d'Espanya.

[1] Font: Idescat, 2006.
[2] Font: DIRCE, 2006.

Segons la mostra d'empreses privades catalanes de la CBBE (sector energètic exclòs), l'any 2005 el volum de negoci i altres ingressos de les empreses catalanes va créixer el 4,3% nominal. Aquesta taxa, tot i ser positiva i superior a la inflació (propera al 3% anual), comporta una caiguda comparada amb el 6,4% de l'any 2004. De tota manera, per a l'any 2006, a partir de la base trimestral, s'ha observat una acceleració important d'aquesta taxa, ja que s'ha situat al 13,5%.

En relació amb l'aportació exterior al creixement de l'empresa catalana, cal destacar que durant l'any 2005 va continuar el deteriorament progressiu de la balança comercial amb l'estranger. L'any 2005 les exportacions es van recuperar lleugerament (0,4%) dels valors negatius del 2004 (–3,7%). En canvi, el 2005 les importacions van créixer el 9,9%. De tota manera, són esperançadores les dades de la mostra trimestral 2006, ja que reflecteixen un increment de les exportacions del 25,6%, tot i que les importacions encara han crescut més (26,1%).

En aquest marc, l'anàlisi economicofinancera de les empreses catalanes s'inicia amb l'anàlisi de l'activitat i la generació de valor afegit. Posteriorment es descriu l'estructura econòmica de l'empresa catalana, entesa com la demanda de factors productius, treball i capital. A continuació s'estudia la inversió en actius immobilitzats circulants. Després s'analitza el cost dels factors, la productivitat i la competitivitat. Seguidament, s'estudia l'estructura financera. Els apartats finals es dediquen a l'anàlisi dels resultats, la rendibilitat i la creació de riquesa. L'anàlisi conclou amb un resum de les tendències principals.

Per tant, com es visualitza a la figura X.1, l'anàlisi està estructurada en diferents etapes que permeten comprovar els inductors de l'evolució de la rendibilitat financera, que és un dels objectius principals de les empreses, especialment les que tenen ànim de lucre:

Figura X.1 Factors que influeixen en la rendibilitat financera

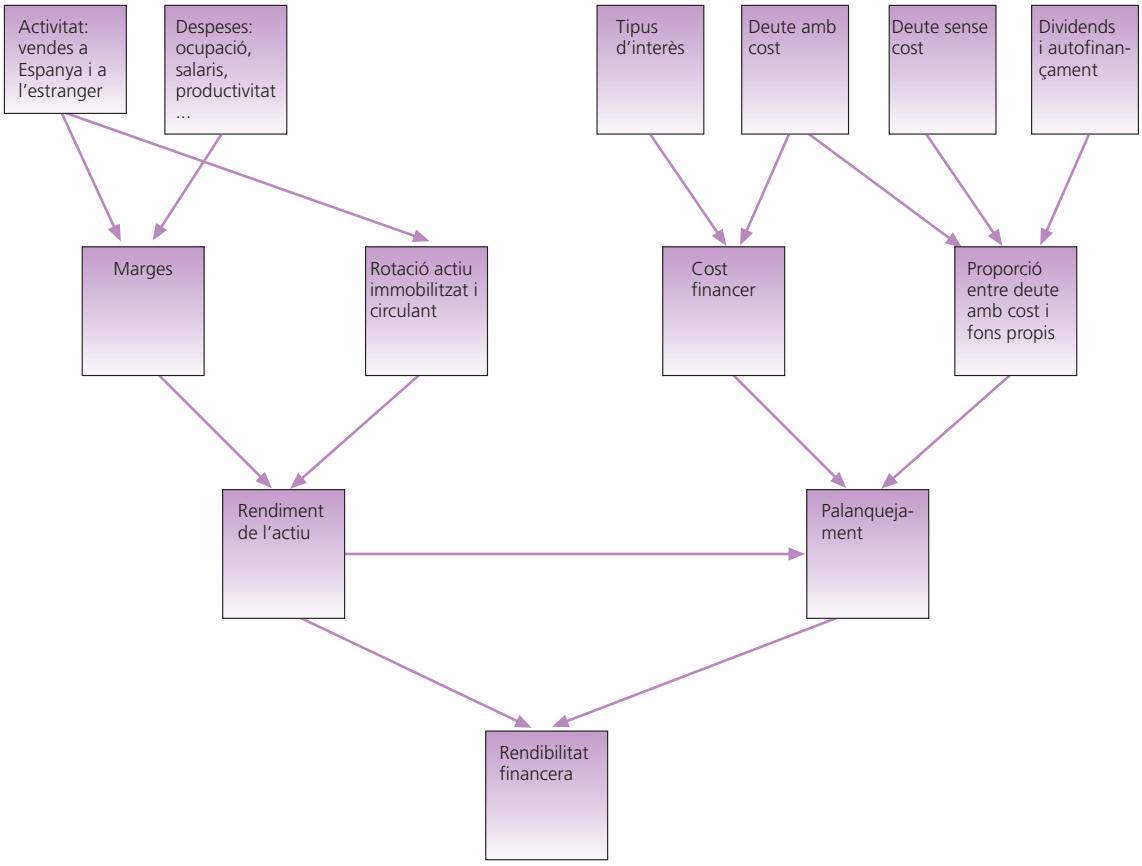

2.2. Activitat empresarial i generació de valor afegit

Els resultats de l'empresa són determinats per l'activitat corrent i els costos dels factors productius emprats. El nivell d'activitat desenvolupat per l'empresa catalana en el seu conjunt ha mostrat els últims exercicis una evolució positiva i estable. El panorama del 2005 va ser semblant al del 2004, encara que va reflectir una desacceleració en volum de negoci i de compres, tot i que el valor de la producció es va mantenir. En canvi, l'any 2006 les dades de la base trimestral, integrada per un conjunt molt més petit d'empreses, han mostrat una acceleració important en l'activitat i en el valor afegit.

L'any 2005 el creixement del valor afegit brut (VAB) al cost dels factors va ser molt més baix que el de l'exercici anterior (el 2,1% davant del 9,3%). En canvi, la base trimestral corresponent al 2006, en relació amb aquesta variable, ha mostrat una recuperació clara (+8,8%) (quadre X.2).

L'evolució de les vendes al mercat interior i a l'exterior dels últims anys ha estat dispar (gràfic X.1). Fins al 2005, les taxes de creixement de les vendes al mercat espanyol han estat sensiblement superiors a les de les vendes a l'estranger, i les taxes de creixement dels darrers anys han estat similars a les dels últims anys de la dècada dels noranta. En canvi, les vendes a l'estranger han mostrat una debilitat més gran des del 2002. La nota positiva és que l'any 2005 les vendes a l'estranger de les empreses analitzades van assolir una taxa de variació positiva (0,4%), dada molt més favorable que la de l'any anterior (–3,7%). A més, a la base trimestral l'any 2006 hi ha hagut un increment molt esperançador del 25,6%. El darrer trimestre del 2006 ha estat el primer des de l'any 2001 en què el saldo amb l'estranger ha estat positiu.[3] Si aquesta darrera dada es confirma els propers anys, es podria recuperar la intensitat exportadora perduda al llarg dels darrers anys.

En cas que no es mantingui aquesta recuperació que reflecteix la base trimestral per al 2006, voldria dir que les empreses catalanes continuarien perdent competitivitat en l'àmbit internacional, que és el mateix que està succeint en tota l'economia espanyola. D'acord amb dades de la Cambra de Comerç de Barcelona,[4] des de l'any 1985 fins a l'any 1998 la quota catalana en l'exportació mundial ha tingut una tendència ascendent. En canvi, des de l'ingrés a la zona euro l'any 1999, la quota catalana en l'exportació mundial ha quedat estabilitzada en el 0,58% i, com a conseqüència de l'augment de les importacions, la

Quadre X.2 Activitat i valor afegit
(Percentatge de variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral*	
	2002	2003	2004	2005	2005	2006
Nombre d'empreses	1.929	2.008	2.095	1.950	160	143
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	2,2	5,4	5,9	5,4	5,1	13,9
Volum de negoci i altres ingressos	3,1	5,0	6,8	4,3	5,1	13,5
Compres i consums intermedis	0,7	5,8	4,6	6,8	6,8	16,7
Valor afegit brut al cost de factors	6,1	4,5	9,1	2,1	2,1	8,8
Distribució geogràfica de l'activitat						
Vendes totals	2,9	4,9	6,7	4,3	–1,2	13,7
Vendes a Espanya	3,7	6,1	9,9	5,3	4,1	10,0
Vendes a l'estranger	0,6	1,6	–3,4	0,4	–15,4	25,6
Compres totals	–0,2	5,2	8,6	2,8	–3,2	16,4
Compres a Espanya	1,0	5,1	11,1	–0,6	–2,7	6,4
Compres a l'estranger	–2,3	5,3	3,6	9,9	–3,6	26,1

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

[3] Font: Idescat.

[4] Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona, «Competitivitat i canvis en el patró exportador català», *Vincles*, març del 2006.

Gràfic X.1 Vendes i intensitat exportadora
(En percentatge, variació)

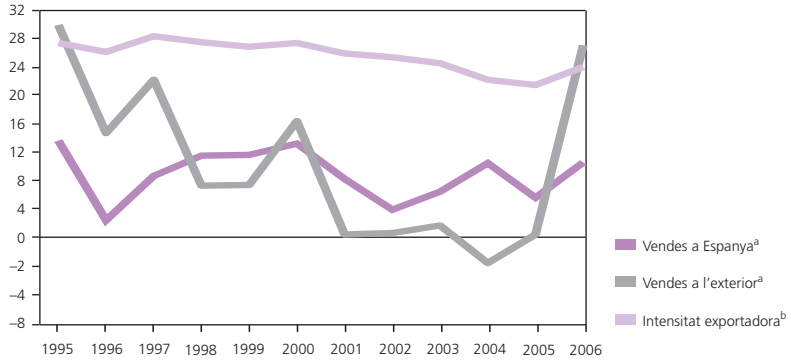

[a] % de variació anual.

[b] Vendes a l'estranger sobre vendes totals.

Nota: En tots els gràfics, la dada corresponent al 2006 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

taxa de cobertura (calculada com el percentatge que representen les exportacions sobre les importacions) s'ha reduït d'una manera constant. Entre els motius que expliquen aquesta evolució hi ha la deslocalització industrial cap a altres països amb mà d'obra més barata i l'augment de la renda que fa que s'incrementi la demanda de productes de gamma alta que no es fabriquen al nostre país.

Quant a les compres, el 2005 va augmentar la intensitat compradora de l'empresa catalana, especialment de productes provinents de l'estranger. La base trimestral també reflecteix per al 2006 un increment del pes de les compres a l'estranger en les totals.

La distribució geogràfica de l'activitat pels sectors industrial i de serveis mostra un nivell d'activitat creixent basat en una intensitat més gran de l'activitat a Espanya. L'any 2005 les vendes a Espanya van créixer globalment a taxes del 5%, i es van situar en el 4,7% en el sector industrial i en el 4,9% en el de serveis. Les vendes a l'exterior van obtenir taxes de variació molt baixes en el sector industrial (1,6%) i fins i tot negatives en el sector serveis (–4,3%). Aquestes dades posen de manifest una pèrdua de competitivitat internacional dels productes catalans en els mercats exteriors.

Les taxes de variació de les compres a Espanya van mostrar un estancament en el cas del sector industrial (0,7%) i una reducció en el cas del sector serveis (–4,%). En definitiva, per a ambdós casos, el saldo de la relació amb l'exterior de l'activitat va oferir un panorama negatiu.

2.3. Estructura econòmica de l'empresa catalana

El desenvolupament de l'activitat productiva es fonamenta en l'ús dels recursos productius, treball i capital, l'evolució temporal dels quals pot indicar canvis en el model i/o en la tecnologia pròpia de l'activitat empresarial.

El dinamisme de l'activitat productiva es va mantenir l'exercici 2005 al mateix nivell que durant el període precedent, és a dir, es va consolidar la recuperació de l'activitat després d'un any, el 2002, en què es va registrar una desacceleració. No obstant això, el creixement de les vendes va ser inferior al de la producció, fet que va comportar un augment dels estocs en magatzem. El 2006 les vendes han evolucionat a un ritme similar al de la producció.

Gràfic X.2 Ocupació fixa sobre la total
(En percentatge)

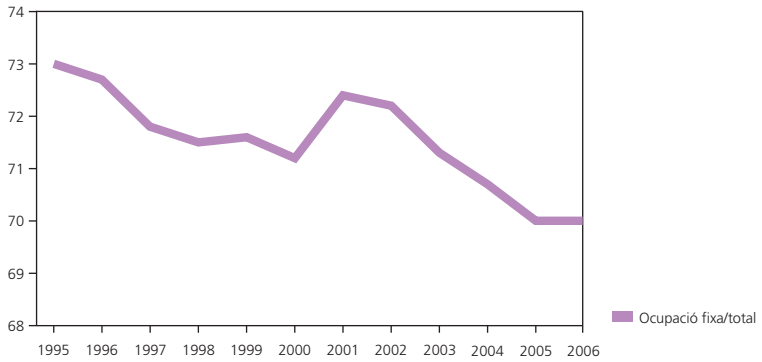

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre X.3 Ocupació
(Percentatge de variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral*	
	2002	2003	2004	2005	2005	2006
Nombre mitjà de treballadors	3,4	3,2	1,8	2,7	2,7	3,4
Nombre mitjà de treballadors fixos	3,1	2,0	0,8	1,9	0,5	1,0
Nombre mitjà de treballadors no fixos	4,3	6,7	4,6	4,5	15,5	14,7

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

El 2005 l'ocupació va créixer a taxes positives (2,7%), i el col·lectiu dels treballadors no fixos va ser el que va absorbir bona part de l'increment. La base trimestral ha manifestat la continuïtat de la mateixa tendència el 2006, fet que explica que la taxa d'atur a Catalunya continuï baixant. Un altre element que cal afegir és que els darrers anys la taxa de creació d'empreses[5] a Catalunya ha estat la més alta d'Espanya, per davant de Madrid.

Pel que fa a l'evolució de l'estructura de l'ocupació a l'empresa catalana, s'ha detectat una tendència a llarg termini de substitució d'ocupació fixa per ocupació temporal. Durant el període 1995-2005 s'ha reduït tres punts la proporció d'ocupació fixa sobre el total. De tota manera, l'any 2006 aquesta situació s'ha estabilitzat amb una proporció del 70% d'ocupació fixa sobre el total.

Aquesta política de personal de les empreses té avantatges i inconvenients. D'una banda, en el costat positiu de la balança cal destacar la flexibilitat que aporta a les empreses. De l'altra, és una política que no està exempta de riscos, ja que, en la mesura que la mà d'obra especialitzada és la més difícil de substituir, una política de contractes no fixos complica l'especialització dels treballadors i pot tenir conseqüències negatives en la productivitat.

L'evolució de les taxes de variació de l'ocupació i del valor afegit en termes reals va ser similar, encara que amb un desfasament temporal de dos exercicis aproximadament. No obstant això, la tendència seguida per l'ocupació va ser més estable (gràfic X.3). El 2005 la taxa de creixement de l'ocupació va ser del 3,4%, més elevada que la dels dos exercicis precedents. Aquesta evolució contrasta amb la del valor afegit, amb un increment del 5,1% en termes reals. Al quadre X.7 es pot apreciar l'increment de variació dels salaris. Per a l'any 2006, la base trimestral ha mostrat una continuïtat d'aquest comportament.

[5] Segons el Sistema d'Informació i Seguiment de Demografia Empresarial a Catalunya (SISDEC) del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya, la taxa de creixement empresarial anual del 2006 ha estat del 3,2%.

Gràfic X.3 Valor afegit real i ocupació
(Taxes de variació interanual)

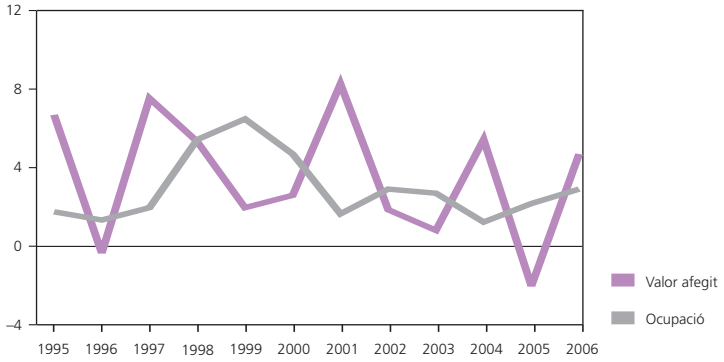

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

L'any 2005 el valor de la producció del sector serveis va augmentar el 5,2%, davant del 4,5% de la indústria. El creixement més important de la producció s'observa en el sector energètic (24,9%), tot i que el creixement d'aquest sector s'explica principalment pels increments en les compres i els consums intermedis (40,5%). Pel que fa a l'ocupació, les empreses de serveis van assolir la variació més positiva (4,5% el 2005, després d'haver assolit el 3,8% el 2004). També es pot destacar com a molt positiu l'increment de l'ocupació del 0,4% a les empreses industrials després de diversos anys de reduccions.

Les diferències per dimensió d'empresa també són significatives. El 2005 l'increment de la producció de les empreses mitjanes va assolir el 6,5%, davant del 5,3% de les grans i del 2,6% de les petites. Les taxes de variació de les compres van ser diferents per als tres col·lectius, 1,8% (grans), 7,7% (mitjanes) i 2,1% (petites). L'evolució de l'ocupació en els tres grups d'empreses va ser positiva per a les grans (3,4%) i les mitjanes (1,6%) i, en canvi, va ser negativa per a les petites (–3%).

2.4. Inversió

La inversió en actiu immobilitzat s'ha d'entendre com un procés amb efectes a llarg termini, desfasats en el temps i amb conseqüències sobre els resultats empresarials en termes de productivitat, rendibilitat i generació de valor. El 2005 la taxa de variació per fluxos externs de l'actiu immobilitzat net d'explotació va ser de l'11,2% i la de l'actiu immobilitzat material, del 10,6%. Ambdues taxes van excedir lleugerament les corresponents a l'amortització. Tanmateix, al llarg dels últims exercicis s'observa una desacceleració de les taxes de variació dels fluxos externs dels immobilitzats d'explotació. El darrer any aquesta desacceleració també va afectar els actius immobilitzats de caràcter financer. El 2006 la base trimestral ha apuntat cap a una reversió d'aquesta tendència.

La taxa corresponent a la formació bruta de capital es va recuperar notablement el 2005 (+5,8%), després dels valors negatius del 2001, el 2002 i el 2004. Aquesta dada positiva del 2005 va fer que l'economia empresarial catalana se situés de nou en la via de la inversió en capital productiu. Les dades trimestrals del 2006 han confirmat l'acceleració del creixement de la formació bruta de capital.

La intensitat de capital es pot interpretar com el grau de tecnificació dels processos industrials. En aquest sentit, l'actiu immobilitzat per treballador és un indicador de la tecnificació del procés productiu, i la dotació de recursos de capital als treballadors defineix un procés productiu alternatiu als més intensius en mà d'obra. En les dues últimes files del quadre X.4 es presenten les taxes de creixement anual de l'actiu immobilitzat per treballador, que van ser positives tant per als actius immobilitzats

Quadre X.4 Inversió
(Taxes de variació, en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2002	2003	2004	2005	2005	2006
Actiu immobilitzat net de l'explotació *(a)*	12,8	12,0	11,9	11,2	10,5	14,4
Actiu circulant net de l'explotació *(a)*	2,0	3,2	16,1	2,3	–53,9	–298,6
Actius financers nets *(a)*	31,1	12,9	14,5	5,0	nd	nd
Actiu immobilitzat material *(a)*	11,6	11,0	10,7	10,6	10,5	14,4
Actiu immobilitzat material FBC	–21,9	9,5	0,7	5,8	nd	nd
Actiu immobilitzat material *(b)*	10,0	7,8	8,6	10,1	10,5	14,4
Actiu immobilitzat explotació per ocupat (estoc)	5,5	5,2	7,4	5,1	nd	nd
Actiu immobilitzat material per ocupat (estoc)	6,4	4,5	6,6	7,2	7,7	10,2

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.
(ns) Valor no significatiu.
(nd) Dada no disponible.
(a) En la base anual, variació per fluxos externs que figura en l'EOAF sobre el valor de la partida homòloga del balanç inicial.
(b) Percentatge de variació del saldo de balanç.
Nota: Actius valorats a preus corrents.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

d'explotació com per al material. El 2005 les taxes van ser superiors a les del 2004, fet que sembla indicar un retorn als patrons de creixement d'anys anteriors.

La inversió en capital de caràcter intangible que havia tingut una evolució en general favorable fins a l'any 2003 es va veure truncada el 2004, i el 2005 va continuar la tendència negativa. La taxa de variació de les despeses en R+D, que els anys 2002 i 2003 havia estat del 17,1% i el 8,5%, respectivament (trencant amb els anys previs, 2000 i 2001, de disminució d'aquesta partida), l'exercici 2004 ja va ser negativa (–5,8%) i el 2005 va anar pitjor (–6,7%). D'aquesta manera, la ràtio de despeses en R+D sobre el valor afegit el 2005 es va situar en el 2,6%, per sota dels anys anteriors. Aquestes dades coincideixen amb les que ha publicat l'Institut Nacional d'Estadística (INE), que mostren que la despesa en innovació tecnològica empresarial a Catalunya s'ha reduït al llarg dels darrers anys. Aquesta evolució pot afectar negativament la competitivitat futura. A més, d'acord amb l'índex de confiança de la inversió estrangera directa,[6] Espanya ha perdut atractiu per a la inversió estrangera el 2006 i una de les causes principals és que inverteix poc en R+D en relació amb el seu PIB. Els pagaments per transferència de tecnologia sobre el valor afegit van continuar una trajectòria descendent, des de l'1,1% del 2000 fins al –4,3% del 2005. No obstant això, la ràtio de cobraments per transferència de tecnologia sobre pagaments pel mateix concepte va augmentar molt l'any 2005, fins al 30%, molt superior al 13,7% de l'any anterior.

La inversió en actius circulants ha continuat la trajectòria descendent dels anys anteriors (quadre X.4 i gràfic X.7), i s'ha consolidat així l'argument que l'ús creixent de les noves tècniques de gestió, basades en l'optimització d'aquests actius sota l'òptica de la seva rendibilitat, es reflecteix en els comptes anuals.

La inversió en actius financers (quadre X.4) ha tingut un creixement menor (5%) que la inversió en actius reals (11,2%), i s'ha capgirat la tendència dels anys anteriors en què el creixement de la inversió en actius financers va ser superior al de la inversió en actius reals, fet que es pot explicar, almenys en part, pel nombre més baix de filials i subsidiàries creades.

[6] Índex elaborat anualment per A. T. Kearney.

Aquesta reducció de la variació de la inversió en actius financers s'ha produït tant en les empreses grans (4,9%), com en les mitjanes (7,2%) i petites (2,9%). Si l'anàlisi es fa per sectors, es comprova que també s'ha reduït en les empreses industrials (9,4%) i en les empreses de serveis (3,1%). En canvi, en les empreses del sector de l'energia hi ha hagut un increment important (32,9%).

2.5. Anàlisi dels costos dels factors i de la productivitat

L'objectiu d'aquest apartat és analitzar l'evolució dels costos dels factors i de la productivitat de les empreses catalanes, distingint entre factor treball i capital.

D'una banda, els anys 2005 i 2006 els costos unitaris dels factors de producció han assolit valors molt similars als dels anys anteriors. La taxa de variació dels costos de personal per treballador va créixer fins al 3,4% nominal, mentre que en termes reals la variació va ser nul·la. El salari percebut pels treballadors va seguir la mateixa evolució (3,3% nominal el 2005 i –0,1 real).

De l'altra, els costos unitaris de finançament van créixer l'any 2005 després d'una sèrie d'anys en què s'havien reduït per l'impacte de la reducció nominal dels tipus d'interès. El 2005 el cost unitari del finançament aliè va ser del 3,9% en termes nominals i del 0,5% en termes reals.

Quadre X.5 Cost dels factors de producció
(En percentatges)

	Base anual				Base trimestral *	
	2002	2003	2004	2005	2005	2006
Despeses de personal (nominal) *(a)*	2,3	2,7	2,7	3,4	2,8	2,6
Despeses de personal (real) *(a)*	–1,2	–0,3	–0,4	0,0	–0,6	–0,9
Sous i salaris (nominal) *(a)*	2,7	2,6	2,7	3,3	2,8	2,6
Sous i salaris (real) *(a)*	–0,9	–0,5	–0,3	–0,1	–0,6	–0,9
Cost nominal del finançament	4,7	4,1	3,7	3,9	3,7	3,9
Cost real del finançament	1,1	1,0	0,5	0,5	0,3	0,3

* Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En aquesta base no hi ha detall de sous i salaris.
(a) Taxa de variació anual de la ràtio.
Nota: Les despeses de personal i els salaris són per treballador.
Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic X.4 Cost laboral i productivitat
(Índex 1992 = 100)

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic X.5 Activitat, cost i productivitat laboral de l'empresa catalana
(Mitjana anual dels percentatges de variació en termes reals)

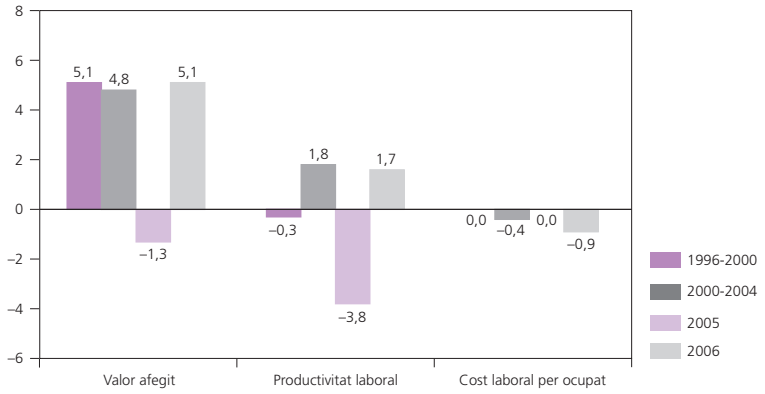

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Durant l'exercici 2005 la productivitat del treball –el quocient entre el valor afegit en termes reals i el nombre de treballadors– es va reduir lleugerament en relació amb l'any anterior (gràfic X.4). No obstant això, segons les dades de la base trimestral, l'any 2006 la productivitat ha tornat a augmentar.

Pel que fa al cost laboral unitari (CLU), que es defineix com les despeses de personal sobre el valor afegit i s'explica per la diferència entre les taxes de variació del cost laboral per ocupat i de la productivitat, ha mostrat a partir del 2000 una tendència molt clara a la disminució (gràfic X.4). Les dades trimestrals corresponents a l'any 2006 així ho han confirmat.

El gràfic X.5 mostra el comportament dels components de la productivitat laboral i el CLU per períodes. Durant el període 1996-2000 el valor afegit ha augmentat a una taxa mitjana anual del 5,1% en termes reals, taxa que disminueix fins al 4,8% durant el període 2000-2004. El 2005 la taxa de creixement va passar a ser negativa (–1,3%), si bé el 2006, segons la base trimestral, s'ha recuperat i ha tornat a ser del 5,1%.

Pel que fa a l'evolució de la productivitat laboral, durant el període 2000-2004 la taxa de creixement anual en termes reals ha estat positiva (1,8% de mitjana anual); el 2005 es va reduir el –3,8% i el 2006 ha tornat a tenir un creixement real positiu (1,7%).

Finalment, el cost laboral per ocupat ha obtingut variacions negatives en tots els subperíodes, i ha arribat al –0,9% l'any 2006.

Gràfic X.6 Rotació dels actius d'explotació
(Mitjana dels percentatges de variació anuals)

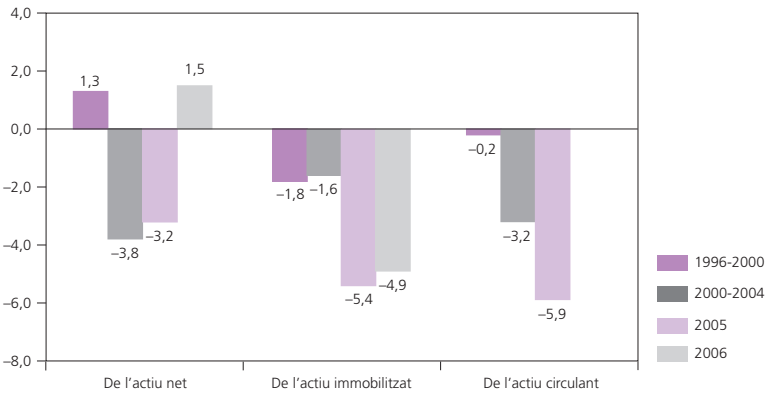

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic X.7 Actiu circulant
(Sobre valor de la producció)

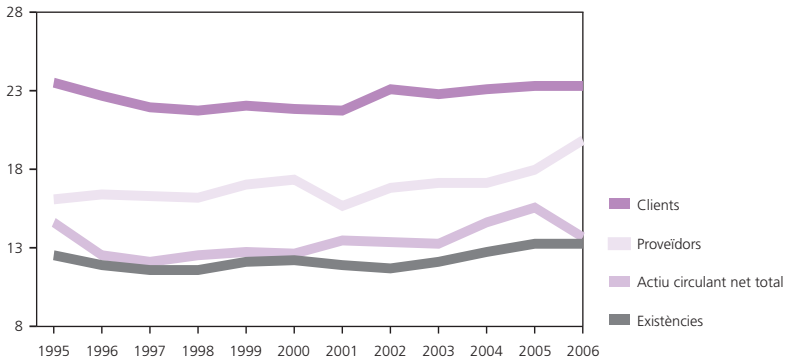

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

El comportament de la productivitat de la inversió s'estima, com en informes anteriors, mitjançant el de la seva rotació: com més gran és la rotació de la inversió, més gran és la contribució a generar valor pel mateix volum d'inversió.

Durant el període 2000-2004 la taxa mitjana de variació anual de la rotació de l'actiu net, l'immobilitzat i el circulant ha estat positiva, en contrast amb les taxes de creixement negatives del subperíode següent (1996-2000). El 2005 la taxa de variació de la rotació de l'actiu net va continuar essent negativa (–3,2%) i el 2006, segons la base trimestral, ha tingut un creixement positiu de l'1,5%, fet que s'explica per l'augment de la rotació de l'actiu circulant. En canvi, la taxa de variació de la rotació de l'actiu immobilitzat, que constitueix l'actiu físic més específic i que, per tant, hauria de ser el que permetés assolir rendibilitats diferencials a l'empresa, ha obtingut un valor negatiu (–4,9%).

L'actiu circulant es pot descompondre en clients, existències i proveïdors (amb signe negatiu). El gràfic X.7 permet veure l'evolució de la ràtio del valor de cada un d'aquests elements sobre el valor de la producció. Del 2002 al 2005 s'ha observat un augment del pes de les existències i també del termini de pagament als proveïdors. El 2006, segons dades de la base trimestral, l'increment important de la ràtio de proveïdors sobre el valor de la producció –que s'explica per l'augment del període de pagament als proveïdors– ha determinat la disminució de la ràtio global de l'actiu circulant.

La productivitat laboral per sectors ha reflectit una evolució dispar des del final dels anys noranta.

Durant el període 2000-2004 ha estat positiva tant en el sector industrial (1,1%) com en el sector serveis (5,5%) i en el de l'energia (0,9%). En canvi, l'any 2005 va ser molt negativa, especialment en el sector energètic (–9,1%), però també en el sector industrial (–4,8%) i en el sector serveis (–3,3%).

2.6. Estructura financera de l'empresa catalana

L'estructura financera de l'empresa és la resultant de les polítiques de captació de recursos amb què s'ha de finançar la inversió i l'activitat i de materialització dels recursos en diferents actius, i, per tant, de la seva anàlisi es poden derivar conclusions sobre la gestió dels recursos financers de les empreses catalanes.

L'estructura de l'actiu de l'empresa catalana els anys 2004 i 2005 (gràfic X.8) ha mostrat que es continua reduint el pes de l'actiu immobilitzat d'explotació, com els anys anteriors, i també el de l'immobilitzat financer, fet que es compensa amb l'augment de l'actiu circulant, tant el d'explotació com el de fora de l'explotació i els actius líquids.

Gràfic X.8 Estructura de l'actiu 2004 i 2005
(Percentatge a partir de dades comptables)

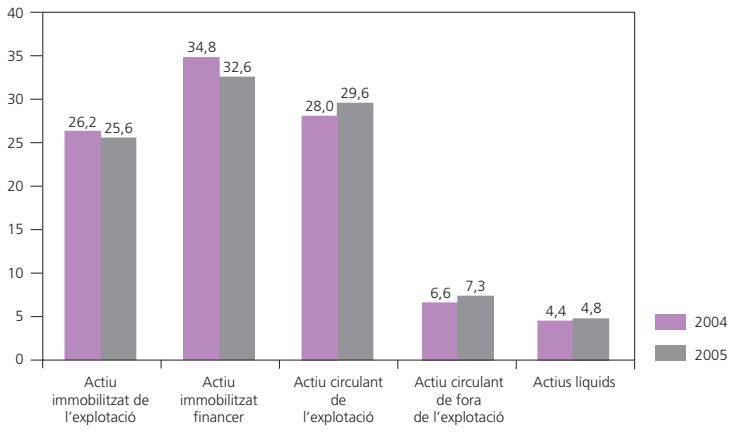

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

El gràfic X.9 compara l'estructura del passiu dels anys 2004 i 2005 i permet constatar l'augment del pes relatiu dels fons propis. En contrapartida, s'han reduït molt els deutes a llarg termini. En canvi, els deutes a curt termini han augmentat lleugerament. Com recull el quadre X.5, el cost del finançament en termes reals els últims anys ha estat pràcticament zero com a conseqüència de la caiguda dels tipus d'interès.

Des del 1998 l'endeutament de les empreses catalanes s'ha incrementat a una taxa anual mitjana del 18,2%, si bé els últims exercicis s'ha detectat una desacceleració.

L'estat d'origen i aplicació de fons que es presenta (gràfic X.10) revela la importància de l'autofinançament, especialment el 2005, que va representar el 80,6% de tot l'origen de fons. En canvi, els fons propis van reduir el percentatge sobre el total de finançament (–2,1%). La resta dels orígens van ser els recursos aliens a llarg termini (8%) i els recursos aliens a curt termini (10%). L'augment del pes relatiu de l'autofinançament i la reducció conseqüent de la proporció de recursos aliens com a font de finançament va posar de manifest una estratègia financera més conservadora per part de les empreses. El detall de l'evolució de les partides de l'EOAF confirma el que ja s'ha observat en analitzar l'estructura del balanç, és a dir, un augment relatiu dels recursos propis, que es compensa amb una reducció dels recursos aliens. Això s'aplica essencialment a finançar l'increment de l'actiu immobilitzat d'explotació i també, tot i que menys, de l'actiu immobilitzat financer. D'altra banda, els increments d'actius circulants van ser molt reduïts.

Gràfic X.9 Estructura del passiu 2004 i 2005
(Percentatge a partir de dades comptables)

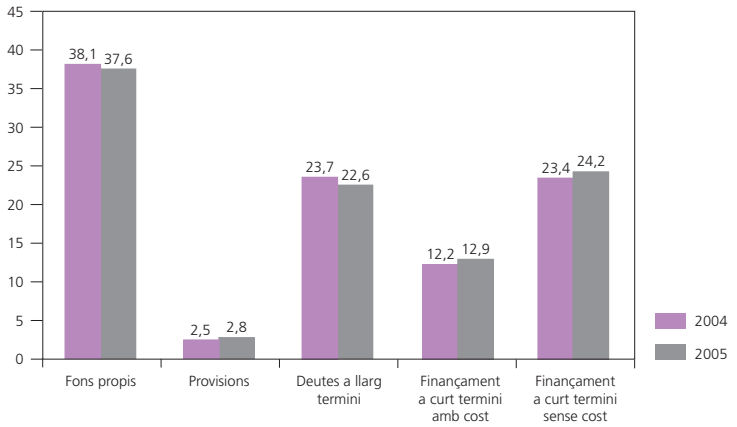

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic X.10 Origen i aplicació de fons 2004 i 2005
(Percentatge sobre el total)

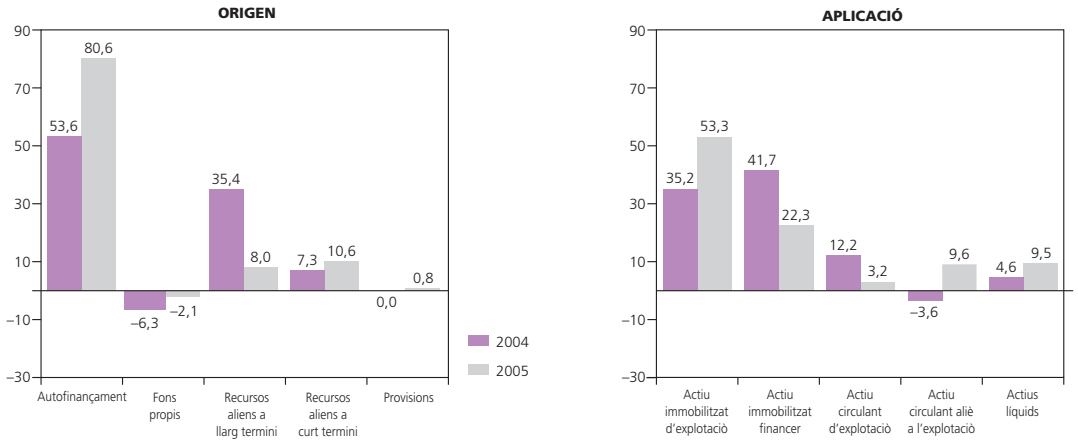

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic X.11 Endeutament i interessos
(En percentatge, variació)

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre X.6 Finançament
(Taxes de variació, en percentatge)

	Base anual				Base trimestral*	
	2002	2003	2004	2005	2005	2006
Total passiu remunerat *(b)*	16,0	9,8	10,6	5,7	12,0	12,4
Fons propis *(a)*	7,4	–0,7	–1,7	–0,3	10,4	11,8
Finançament amb cost *(a)*	15,6	12,7	14,1	3,7	14,4	13,3
Finançament a llarg termini *(a)*	18,0	22,5	16,7	2,4	18,3	18,8
Finançament a curt termini *(a)*	12,1	–1,0	8,2	6,3	–32,2	68,1

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.
(ns) Valor no significatiu.
(nd) Dada no disponible.
(a) En la base anual, variació que figura en l'EOAF sobre el valor de la partida homòloga del balanç inicial.
(b) Percentatge de variació del saldo de balanç.
Nota: Fons propis valorats a preus corrents.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Els canvis observats en l'estructura del passiu han determinat el fort increment dels costos financers els dos últims exercicis (el 9,7% el 2005 i el 10,9% el 2006, segons la base trimestral). Aquests augments s'expliquen, fonamentalment, per l'augment del cost unitari del finançament i no per l'augment de l'endeutament. El gràfic mostra el perfil evolutiu d'ambdues partides, que els dos últims exercicis coincideix. Entre el 2001 i el 2003 les taxes de variació dels costos financers han caigut considerablement com a conseqüència de la disminució del volum d'endeutament i, fonamentalment, dels costos nominals unitaris del finançament aliè. Aquesta tendència ha canviat els últims exercicis, sobretot com a conseqüència de l'augment del cost dels interessos (quadre X.6).

2.7. Resultats i creació de riquesa de l'empresa catalana

La rendibilitat de l'empresa mesura la capacitat de generació de beneficis per unitat monetària d'inversió i, per tant, és un indicador del benefici generat per l'empresa a partir dels recursos disponibles. El gràfic X.12 presenta l'evolució de la rendibilitat de l'actiu de l'empresa catalana des del 1995, a partir del resultat ordinari net i del resultat net total. Des de l'any 2000 les partides que no s'inclouen en el resultat ordinari han tingut un impacte negatiu sobre la rendibilitat de l'actiu. L'any 2006 la rendibilitat ordinària de l'actiu ha estat del 9,1%, però com que els resultats extraordinaris sobre l'actiu han pujat al –2,9%, la rendibilitat neta total de l'actiu ha baixat al 6,2%.

Al quadre X.7 es pot comprovar que el resultat net de les empreses es va reduir l'any 2005. Entre les causes es pot destacar l'increment del pes de la majoria de despeses (consums de materials, salaris, amortitzacions...) en relació amb els ingressos. Afortunadament, les dades trimestrals del 2006 han indicat una millora clara en el resultat net.

El quadre X.8 mostra l'evolució de la rendibilitat dels accionistes (rendibilitat financera) i els seus determinants. L'any 2005 la rendibilitat econòmica de l'empresa catalana va assolir el 8,8%, i segons les dades de la base trimestral es podria mantenir per sobre del 8% el 2006. La rendibilitat econòmica és igual al producte del marge (resultat ordinari abans d'interessos i impostos sobre valor de la producció) per la rotació (valor de la producció sobre l'actiu net) i és el determinant clau de la rendibilitat financera. El 2005 va augmentar lleugerament la rotació (gràfic X.6), fet que va compensar la caiguda del marge (quadre X.7). El 2006 s'ha recuperat el marge i s'ha mantingut la rotació. De fet, l'evolució dels tres últims exercicis (2004, 2005 i 2006) ha mostrat una rendibilitat econòmica estabilitzada al voltant del 8%. Tot això apunta al fet que l'empresa catalana continua en la via de generació de valor.

Gràfic X.12 Rendibilitat de l'actiu
(En percentatge, variació)

*i.i.: Interessos i impostos.

Nota: L'actiu net està valorat a preus corrents.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre X.7 Resultats
(% variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral*	
	2002	2003	2004	2005	2005	2006
Nombre d'empreses	1.929	2.008	2.095	1.950	160	143
Valor afegit brut al cost de factors	6,1	4,5	9,1	2,1	2,1	8,8
Despeses de personal	5,8	6,0	4,6	6,1	5,5	6,0
Dotació d'amortitzacions i provisions	6,2	3,8	13,6	2,1	1,7	5,6
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	6,6	1,6	17,0	–5,9	–3,4	15,0
Ingressos financers	–1,8	30,4	–7,6	22,7	15,7	20,9
Altres despeses financeres	–4,8	–1,8	2,9	40,4	–22,2	–2,1
Resultat ordinari abans d'interessos	5,0	7,7	10,3	–1,0	3,8	17,5
Interessos del finançament rebut	–2,7	–4,7	9,7	10,9	16,9	16,9
RESULTAT ORDINARI NET	7,0	10,5	10,5	–3,9	1,1	17,7
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	4,1	22,1	6,7	–36,5	–6,4	8,1
RESULTAT NET (després d'impostos)	–1,2	27,5	1,5	–22,0	–2,6	5,7
Recursos generats	7,5	7,3	10,7	–4,3	5,6	13,2
Distribució de dividends i altres	21,4	10,8	0,8	–17,6	nd	nd
Autofinançament	3,9	6,4	13,0	–0,6	nd	nd

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.
(ns) Valor no significatiu.
(nd) Dada no disponible.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

L'any 2005 els recursos generats per les empreses catalanes (quadre X.7) es van reduir després d'un quants anys de creixements. En canvi, l'autofinançament es va mantenir, i va baixar només el –0,6%, com a conseqüència de la reducció de la distribució de dividends, que indica l'existència d'un compromís ferm i de futur amb l'empresa. El 2006 han tornat a augmentar els recursos generats i, per tant, s'ha incrementat la capacitat d'autofinançament.

L'any 2005, si es diferencien les empreses per la seva dimensió, en l'evolució del valor afegit va destacar el creixement baix del valor afegit generat per la gran empresa, amb un increment de l'1,7% davant del 4,5% i del 3,6% de les petites i mitjanes empreses. Per sectors, va destacar el de serveis, amb un augment del valor afegit generat del 4,5% davant del –1,1% i el –4,6% dels sectors de la indústria i l'energia.

L'any 2005 les taxes de variació dels dividends distribuïts van ser negatives en tots els sectors i per a totes les dimensions empresarials, amb l'única excepció de les empreses energètiques. Aquesta dada pot interpretar-se com un signe de confiança en l'activitat empresarial per part de propietaris i professionals de la gestió.

L'accionista pot veure potenciats els resultats mitjançant l'endeutament sempre que el palanquejament sigui positiu, fet que té lloc quan l'empresa genera amb els actius finançats amb recursos aliens una rendibilitat superior al seu cost. En aquest cas, el deute és rendible i augmenta la rendibilitat dels accionistes. La rendibilitat financera l'any 2005 va ser del 12,5% (quadre X.8). Aquest percentatge és molt superior a la rendibilitat de les inversions sense risc, com el deute públic a llarg termini, per exemple, que es va situar una mica per sobre del 4%. Per tant, l'empresa catalana va mantenir una bona capacitat de generació de riquesa per als seus accionistes.

Quadre X.8 Rendibilitat, palanquejament i endeutament
(En percentatges)

	Base anual				Base trimestral*	
	2002	2003	2004	2005	2005	2006
Rendibilitat econòmica	9,9	10,2	8,2	8,8	8,1	8,4
Cost nominal del finançament	4,7	4,1	3,7	3,9	3,7	3,9
Palanquejament nominal	5,2	6,1	4,5	4,9	4,3	4,6
Palanquejament real	8,8	9,2	7,6	8,3	7,7	8,1
Rendibilitat d'explotació	12,4	12,6	10,6	10,5	12,1	12,4
Rendibilitat financera	13,0	14,0	11,8	12,5	11,2	11,8
Ràtio d'endeutament	37,5	38,3	45,2	43,1	41,6	41,9

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.
Nota: L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.
Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic X.13 Rendibilitat i palanquejament
(En percentatge, variació)

Nota: L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.
Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Al gràfic X.13 figuren les rendibilitats econòmica i financera i la relació de palanquejament. S'hi aprecia clarament que el diferencial positiu entre la rendibilitat dels fons propis i la de l'actiu net s'ha mantingut constant, al voltant dels tres punts percentuals, des del 1998.

2.8. Conclusions de l'anàlisi general i tendències de futur

Durant l'any 2005 l'activitat desenvolupada per l'empresa catalana va continuar mostrant un fort dinamisme en línia amb el que havia tingut lloc els exercicis anteriors, amb increments importants en els volums de producció i de vendes en tots els grans sectors i dimensions empresarials.

- Durant l'any 2005 va continuar el deteriorament progressiu de la balança comercial amb l'estranger, encara que les exportacions es van recuperar lleugerament dels valors negatius de l'any anterior. D'altra banda, les importacions van créixer d'una manera significativa. Per tant, el dinamisme de l'activitat empresarial es va basar fonamentalment en la demanda de l'economia espanyola. L'any 2006 les exportacions han registrat un augment molt important, encara que ha continuat essent més baix que el creixement de les importacions.
- La productivitat laboral es va reduir lleugerament l'any 2005, encara que el 2006 s'ha tornat a recuperar. També es constata un augment de la dotació de l'actiu immobilitzat per ocupat, que podria redundar en millores en la productivitat del treball en la mesura que s'incrementi el grau d'ús de la capacitat productiva. Cal tenir en compte que la taxa de variació dels costos de personal per treballador en termes reals ha estat nul·la.

- En relació amb la productivitat del capital, el 2005 la rotació de l'actiu net va seguir la tendència negativa dels anys anteriors a causa, principalment, de la rotació més baixa de l'actiu immobilitzat. En canvi, l'actiu circulant net va millorar la rotació, ja que l'augment del finançament de proveïdors va ser superior a l'increment dels estocs.
- Els costos unitaris de finançament van créixer l'any 2005 després d'una sèrie d'anys en què s'havien reduït per l'impacte de la reducció nominal dels tipus d'interès.
- Tot i l'augment del cost del finançament, el deute va ser rendible per a les empreses, ja que la rendibilitat econòmica va ser molt superior als tipus d'interès. Per tant, l'efecte palanquejament va contribuir a mantenir un diferencial de més de tres punts entre la rendibilitat financera i la rendibilitat econòmica. A més, les empreses van tendir a substituir deute amb cost per deute sense cost.
- El 2005 es van reduir els marges i el resultat net, fet que va repercutir en una disminució de l'autofinançament. De tota manera, l'empresa catalana va augmentar el pes dels fons propis gràcies a una reducció dels dividends repartits als accionistes. Aquesta política és una mostra de prudència i confiança empresarial, i va permetre finançar les inversions sense descapitalitzar l'empresa.
- L'any 2005 l'empresa catalana va mantenir uns bons nivells en tots els indicadors de rendibilitat, fet que posa de manifest que hi ha una gran capacitat de generació de riquesa, en línia amb els exercicis anteriors. Segons la base trimestral, el 2006 aquests indicadors de rendibilitat s'han mantingut en els nivells de l'exercici precedent.
- En resum, com es visualitza a la figura X.2, l'empresa catalana va mantenir el 2005 un bon nivell de rendibilitat financera gràcies essencialment a l'augment de l'activitat per les vendes a Espanya i a l'impacte positiu del palanquejament, ja que la reducció del deute amb cost va compensar l'increment dels tipus d'interès. Això va compensar l'evolució negativa de la productivitat laboral i de l'actiu; i també dels marges.

Figura X.2. Factors que expliquen l'evolució de la rendibilitat financera l'any 2005

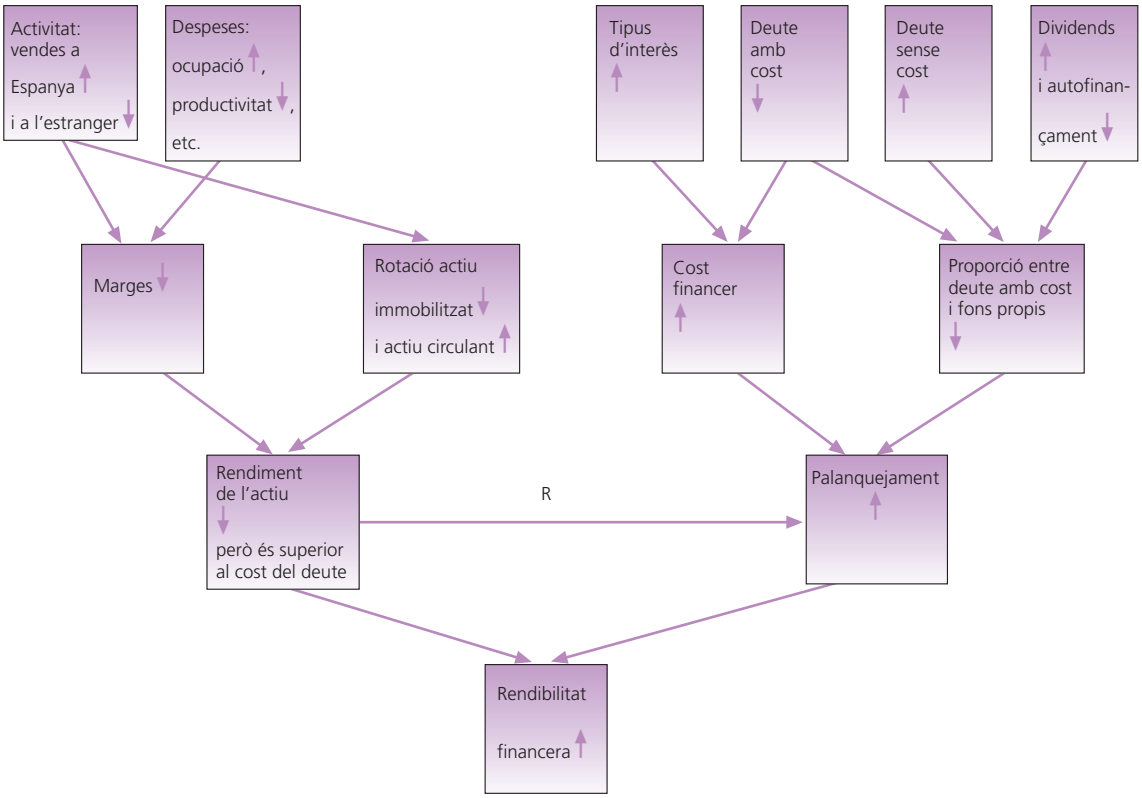

3. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors, per dimensions i comparació amb la resta d'Espanya

3.1. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors: industrial, serveis i energètic

L'any 2005 l'activitat desenvolupada pels sectors principals va continuar creixent, tot i que en els sectors industrials i de serveis el creixement va ser més baix que el de l'any anterior. En canvi, en el sector energètic el volum de la producció i el volum de negoci van créixer considerablement. Per tant, va seguir el fort dinamisme en els volums de producció i de vendes. El VAB, en canvi, es va reduir en els sectors industrial i energètic a causa de l'increment molt important de les compres. En canvi, en el sector serveis el valor afegit va continuar augmentant tot i l'increment de les compres.

La productivitat laboral es va reduir el 2005 en tots els sectors a causa de l'increment dels costos laborals unitaris i de la reducció del valor afegit per treballador. El nombre de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors, especialment en el sector serveis.

Les inversions en actiu immobilitzat van augmentar considerablement l'any 2005 en tots els sectors, i també les inversions en actiu circulant, encara que menys. El finançament d'aquestes inversions es va fer essencialment amb deute sense cost en el sector serveis, ja que el deute amb cost i els fons propis van augmentar, però menys que les inversions. En el sector industrial i energètic, el deute amb cost va augmentar d'una manera considerable.

El 2005 es van reduir els marges i el resultat net, especialment en els sectors industrial i de serveis, fet que va repercutir en una disminució de l'autofinançament que es va compensar amb una reducció dels dividends repartits als accionistes. Aquesta política és una mostra de prudència i confiança empresarial, i va permetre finançar les inversions sense descapitalitzar l'empresa. En el cas de les empreses de serveis, la reducció dels dividends va permetre que augmentés l'autofinançament, tot i la disminució dels beneficis. En les empreses industrials la reducció del dividend no va evitar que es reduís l'autofinançament. En canvi, en les empreses energètiques la disminució del resultat va anar acompanyada d'un augment dels dividends, que va fer reduir l'autofinançament.

Tot i la caiguda del resultat, el palanquejament favorable explica que el 2005 l'empresa catalana mantingués uns bons nivells en els diferents sectors d'activitat en tots els indicadors de rendibilitat. La rendibilitat financera va ser de l'11,7% en el sector industrial, del 12,4% en el sector serveis i del 9,3% en el sector energètic, dades que posen de manifest la gran capacitat de generació de riquesa, en línia amb els exercicis anteriors.

Quadre X.9 Activitat, valor afegit i ocupació de l'empresa catalana, per sectors
(Taxes de variació, en percentatge)

	Indústria		Serveis		Energia	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Nombre d'empreses	744	665	1.185	1.126	35	36
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	5,3	4,5	8,7	5,2	13,1	24,9
Volum de negoci i altres ingressos	5,3	3,9	9,5	3,9	7,6	33,4
Compres i consums intermedis	4,9	6,3	4,6	6,1	19,5	40,5
Valor afegit brut al cost de factors	6,7	–1,1	12,8	4,5	2,8	–4,6
Cost laboral i productivitat						
Nombre mitjà de treballadors per empresa	–1,0	0,4	4,0	4,5	–0,9	1,4
Valor afegit per treballador (real)	4,5	–4,8	5,1	–3,3	0,5	–9,1
Despeses de personal per treballador (real)	0,4	0,3	0,1	0,5	2,3	2,3
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	–4,0	5,3	–4,8	3,9	1,8	12,5

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre X.10 Inversió i finançament de l'empresa catalana, per sectors
(Taxes de variació, en percentatge)

	Indústria		Serveis		Energia	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Total passiu remunerat *(b)*	7,9	7,0	12,3	4,6	16,0	35,4
Fons propis *(a)*	–2,2	–1,9	–1,2	1,2	0,0	10,1
Finançament amb cost *(a)*	4,5	9,2	17,9	1,2	13,5	50,8
Finançament a llarg termini *(a)*	4,7	9,7	19,9	0,0	18,3	67,3
Finançament a curt termini *(a)*	4,3	8,6	11,8	4,4	–7,8	–2,8
Actiu immobilitzat net de l'explotació *(a)*	12,6	12,0	11,2	10,0	12,8	13,3
Actiu circulant net de l'explotació *(a)*	14,8	7,0	17,2	5,1	–18,6	59,8
Actius financers nets *(a)*	1,6	9,4	19,5	3,1	1,9	32,9
Actiu immobilitzat material *(a)*	11,8	11,3	9,7	9,5	12,9	12,7
Actiu immobilitzat material FBC	5,8	–8,6	–4,2	22,3	ns	16,6
Actiu immobilitzat material *(b)*	7,7	5,7	8,8	13,9	18,4	23,3
Actiu immobilitzat d'explotació net per ocupat (estoc)	8,4	4,1	6,5	5,8	18,6	21,2
Actiu immobilitzat material net per ocupat (estoc)	8,9	5,3	4,6	9,1	19,4	21,6

(ns) Valor no significatiu.
(nd) Dada no disponible.
(a) Variació per fluxos externs que figura en l'EOAF sobre el valor de la partida homòloga del balanç inicial.
(b) Percentatge de variació del saldo de balanç.
Nota: Actius valorats a preus corrents.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre X.11 Resultats i autofinançament per sectors
(Taxes de variació, en percentatge)

	Indústria		Serveis		Energia	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Valor afegit brut al cost de factors	6,7	–1,1	12,8	4,5	2,8	–4,6
Despeses de personal	2,5	4,1	7,4	8,6	4,6	7,3
Dotació d'amortitzacions i provisions	14,8	1,2	12,6	3,7	0,0	8,5
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	11,0	–14,1	27,7	–2,1	3,2	–14,8
Ingressos financers	–16,3	33,5	–4,3	20,1	–0,6	26,4
Altres despeses financeres	–8,5	3,5	18,5	86,8	–43,5	108,9
Resultat ordinari abans d'interessos	6,3	–7,3	15,2	1,9	3,3	–11,8
Interessos del finançament rebut	3,2	6,9	12,4	13,6	–4,3	37,7
RESULTAT ORDINARI NET	6,9	–9,4	16,4	–2,3	4,1	–16,7
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	13,6	–19,3	–1,2	–64,6	–8,5	–8,5
RESULTAT NET (després d'impostos)	11,2	–20,7	–9,3	–29,9	–9,1	–6,4
Recursos generats	10,2	–10,1	12,8	0,5	–0,6	3,3
Distribució de dividends i altres	–17,1	–17,8	20,4	–23,0	–27,1	17,6
Autofinançament	16,9	–8,2	11,2	7,4	29,8	–5,0

(ns) Valor no significatiu.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre X.12 Rendibilitat, palanquejament i endeutament de l'empresa catalana, per sectors
(En percentatges)

	Indústria		Serveis		Energia	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Rendibilitat economica	10,3	9,3	6,7	8,1	10,8	7,5
Cost nominal del finançament	4,4	4,1	3,3	3,8	3,3	3,4
Palanquejament nominal	5,9	5,2	3,3	4,3	7,6	4,2
Palanquejament real	9,0	8,6	6,4	7,7	10,7	7,6
Rendibilitat d'explotació	13,3	10,9	7,8	9,2	10,2	7,3
Rendibilitat financera	13,0	11,7	10,5	12,4	13,8	9,3
Ratio d'endeutament	31,1	31,6	53,4	50,3	28,3	29,8

Nota: Actiu net i fons propis a preus corrents.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

3.2. Anàlisi de l'empresa catalana per dimensions: petites, mitjanes i grans

L'anàlisi per dimensions de l'any 2005 permet verificar que l'activitat desenvolupada va continuar creixent tant en les empreses grans, com en les mitjanes i petites, encara que amb percentatges més baixos que els de l'any anterior. El creixement de la xifra de negoci va ser més significatiu en el cas de les empreses mitjanes i les grans. En canvi, el VAB va créixer més en les empreses petites que en les mitjanes i grans a causa, en bona part, de l'evolució de les compres, que van créixer molt en les empreses mitjanes i grans.

La productivitat laboral es va reduir el 2005 en les empreses mitjanes i grans. En canvi, les empreses petites van augmentar la productivitat laboral a causa de la reducció dels costos laborals unitaris i de l'augment del valor afegit per treballador. El nombre de treballadors per empresa en les empreses petites es va reduir, mentre que en les empreses mitjanes i grans va augmentar.

Les inversions en actiu immobilitzat van augmentar considerablement l'any 2005 tant en les empreses petites, com en les mitjanes i les grans. En les mitjanes va ser on més van créixer aquestes inversions. Les inversions en circulant es van incrementar en les empreses petites i, en canvi, es van reduir en les empreses grans. El finançament d'aquestes inversions es va fer essencialment amb deute sense cost en les empreses petites i en les grans, ja que el deute amb cost va augmentar, però menys que les inversions. En les empreses mitjanes, el deute amb cost va presentar un fort increment.

Quadre X.13 Activitat, valor afegit i ocupació de l'empresa catalana, per dimensions
(Taxes de variació, en percentatge)

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Nombre d'empreses	1.184	1.152	665	599	246	199
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	5,1	2,6	7,2	6,5	5,7	5,3
Volum de negoci i altres ingressos	7,1	2,4	7,4	6,1	6,7	4,1
Compres i consums intermedis	4,8	1,5	7,5	7,9	3,9	6,9
Valor afegit brut al cost de factors	5,7	4,5	6,3	3,6	9,9	1,7
Cost laboral i productivitat						
Nombre mitjà de treballadors per empresa	0,9	–3,0	1,4	1,6	2,0	3,4
Valor afegit per treballador (real)	1,6	4,2	1,7	–1,4	4,5	–4,9
Despeses de personal per treballador (real)	0,3	3,1	0,1	0,2	–0,6	–0,3
Cost laboral unitari (despeses de personal / valor afegit)	–1,2	–1,0	–1,6	1,6	–4,9	4,8

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre X.14 Inversió i finançament de l'empresa catalana, per dimensions
(Taxes de variació, en percentatge)

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Total passiu remunerat *(b)*	11,4	8,6	11,5	8,2	10,4	5,2
Fons propis *(a)*	1,1	1,1	–1,1	–0,5	–1,9	–0,4
Finançament amb cost *(a)*	4,2	3,1	12,7	8,4	14,7	3,2
Finançament a llarg termini *(a)*	6,3	4,5	20,9	12,6	16,7	1,4
Finançament a curt termini *(a)*	0,6	0,5	3,6	3,3	9,5	7,0
Actiu immobilitzat net de l'explotació *(a)*	11,2	7,8	19,3	15,2	10,7	10,8
Actiu circulant net de l'explotació *(a)*	6,8	6,4	4,4	10,5	26,5	–3,1
Actius financers nets *(a)*	1,9	2,9	4,3	7,2	15,3	4,9
Actiu immobilitzat material *(a)*	12,6	8,8	16,5	13,4	9,6	10,3
Actiu immobilitzat material FBC	–25,3	–28,0	–14,4	–1,4	6,9	9,7
Actiu immobilitzat material *(b)*	16,4	8,6	12,2	7,4	7,4	10,7
Immobilitzat explotació net per ocupat (estoc)	14,5	11,0	11,8	6,7	6,3	4,4
Immobilitzat material net per ocupat (estoc)	15,4	12,0	10,7	5,7	5,3	7,1

(ns) Valor no significatiu.
(nd) Dada no disponible.
(a) Variació per fluxos externs que figura en l'EOAF sobre el valor de la partida homòloga del balanç inicial.
(b) Percentatge de variació del saldo de balanç.
Nota: Actius valorats a preus corrents.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

L'any 2005 es van reduir els marges i el resultat net en les empreses grans, sobretot com a conseqüència de la reducció del valor afegit. En canvi, en les empreses petites i mitjanes els resultats van evolucionar favorablement.

Aquestes dades van repercutir en una disminució de l'autofinançament en les empreses grans que es va compensar amb una reducció dels dividends repartits als accionistes. Aquesta política és una

Quadre X.15 Resultats i autofinançament per dimensions
(Taxes de variació, en percentatge)

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Valor afegit brut al cost de factors	5,7	4,5	6,3	3,6	9,9	1,7
Despeses de personal	4,4	3,4	4,6	5,2	4,6	6,5
Dotació d'amortitzacions i provisions	12,0	1,6	12,9	0,9	13,8	2,3
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	6,1	8,7	6,3	1,4	20,1	–8,1
Ingressos financers	21,7	25,2	–15,9	27,7	–7,1	22,2
Altres despeses financeres	2,0	–7,6	–8,6	4,9	6,7	54,7
Resultat ordinari abans d'interessos	7,9	11,4	2,6	4,8	11,9	–2,6
Interessos del finançament rebut	–4,0	3,3	8,3	34,9	10,5	8,6
RESULTAT ORDINARI NET	11,6	13,6	1,6	0,2	12,3	–5,5
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	7,8	14,0	–5,2	6,4	9,6	–47,9
RESULTAT NET (després d'impostos)	4,9	14,1	–9,4	9,0	3,8	–29,3
Recursos generats	11,8	9,9	6,5	–0,8	11,4	–5,4
Distribució de dividends i altres	0,2	–7,7	26,3	–9,6	–3,0	–19,1
Autofinançament	14,0	13,2	2,6	1,6	14,9	–1,5

(ns) Valor no significatiu.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre X.16 Rendibilitat, palanquejament i endeutament de l'empresa catalana, per dimensions
(En percentatges)

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Rendibilitat econòmica	7,0	7,0	8,4	8,8	8,2	8,9
Cost nominal del finançament	3,8	3,9	3,5	4,1	3,7	3,9
Palanquejament nominal	3,2	3,1	4,9	4,7	4,5	5,0
Palanquejament real	6,3	6,5	8,1	8,1	7,6	8,4
Rendibilitat d'explotació	7,7	7,5	9,5	9,7	11,1	11,0
Rendibilitat financera	9,0	8,7	11,2	11,5	12,1	12,9
Ràtio d'endeutament	38,5	35,9	35,9	36,3	46,9	44,5

Nota: Actiu net i fons propis a preus corrents.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

mostra de prudència i confiança empresarial, i va permetre finançar les inversions sense descapitalitzar l'empresa. En el cas de les empreses petites i mitjanes l'autofinançament va augmentar, ja que també es van reduir els dividends, tot i l'increment dels resultats.

En totes les dimensions d'empresa el palanquejament favorable explica que el 2005 es mantinguessin uns bons nivells de rendibilitat financera. La rendibilitat financera va ser del 8,7% en les empreses petites, de l'11,5% en les empreses mitjanes i del 12,9% en les empreses grans, dades que posen de manifest que a mesura que augmenta la dimensió es genera, proporcionalment, més riquesa per als accionistes.

3.3. Comparació de les empreses de Catalunya amb les de la resta d'Espanya

Durant els anys analitzats l'economia espanyola ha registrat un creixement sostingut molt important, al voltant del 4% anual del PIB, que és superior al de la mitjana dels països de la Unió Europea (UE).

El comportament de les mostres d'empreses de Catalunya i de la resta d'Espanya ha estat molt similar, fet que posa de manifest l'homogeneïtat dels mercats en què treballen aquestes empreses. De tota manera, hi ha algunes diferències que cal considerar.

Durant l'any 2005 l'increment del volum de negoci de les empreses va créixer més a les empreses de la resta d'Espanya (13,5%) que a les empreses catalanes (4,3%). En canvi, l'any 2006, les empreses catalanes han crescut més en volum de negoci (8,2%) que les empreses de la resta d'Espanya (6,9%). El mateix ha passat amb el volum de producció. En canvi, el valor afegit ha crescut més a les empreses de la resta d'Espanya, tant el 2005 com el 2006. En relació amb el valor afegit, a les empreses de la resta d'Espanya els ha passat el mateix que a les empreses catalanes, i és que com que les compres han crescut més que el volum de la producció, el valor afegit s'ha incrementat menys que el volum de la producció.

El nombre de treballadors per empresa va créixer més a les empreses de la resta d'Espanya l'any 2005. En canvi, el 2006 ha passat el contrari i ha crescut més a les empreses catalanes. La productivitat laboral, mesurada sobre la base del valor afegit per treballador, es va reduir més el 2005 a les empreses catalanes que a les empreses de la resta d'Espanya. En canvi, el 2006 les empreses catalanes han passat a tenir un creixement de la productivitat laboral, mentre que a les empreses espanyoles aquesta productivitat s'ha continuat reduint.

Tant el 2005 com el 2006 les inversions en actiu immobilitzat d'explotació han crescut més a les empreses catalanes que a les empreses de la resta d'Espanya. El mateix ha passat amb la dotació d'actiu immobilitzat per ocupat.

El 2005 i el 2006 el resultat de les empreses catalanes, tot i ser elevat, ha estat més baix que a les empreses de la resta d'Espanya. Entre els motius, hi ha determinades despeses que han estat més elevades a les empreses catalanes: despeses de personal, amortitzacions i provisions, entre d'altres.

Quadre X.17 Activitat, valor afegit i ocupació. Catalunya i resta d'Espanya
(Taxes de variació, en percentatge)

	Base anual				Base trimestral*	
	2004		2005		2006	
	CAT	RE	CAT	RE	CAT	RE
Nombre d'empreses	2.095	6.303	1.950	5.414	143	521
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	5,9	8,0	5,4	6,1	13,9	6,8
Volum de negoci i altres ingressos	6,8	9,2	4,3	8,2	13,5	6,9
Compres i consums intermedis	4,6	8,1	6,8	7,2	16,7	7,7
Valor afegit brut al cost de factors	9,1	7,7	2,1	3,9	8,8	5,3
Cost laboral i productivitat						
Nombre mitjà de treballadors per empresa	1,8	3,3	2,7	4,1	3,4	1,9
Valor afegit per treballador (real)	3,9	1,1	–3,8	–3,5	1,7	–0,1
Despeses de personal per treballador (real)	–0,4	–1,5	0,0	–1,5	–0,9	–0,7
Cost laboral unitari (despeses de personal / valor afegit)	–4,2	–2,6	4,0	2,0	–2,6	–0,6

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Tot i l'augment del cost del finançament, el deute ha estat rendible tant per a les empreses catalanes com per a les empreses de la resta d'Espanya, ja que la rendibilitat econòmica ha estat molt superior als tipus d'interès. Com que les empreses de la resta d'Espanya tenen una rendibilitat econòmica més elevada i estan més endeutades que les empreses catalanes, han obtingut un palanquejament més elevat. Aquest palanquejament més gran ha estat un dels motius pels quals a les empreses de la resta d'Espanya la rendibilitat financera ha estat més elevada que a les empreses catalanes.

Quadre X.18 Inversió i finançament. Catalunya i resta d'Espanya
(Taxes de variació, en percentatge)

	Base anual				Base trimestral*	
	2004		2005		2006	
	CAT	RE	CAT	RE	CAT	RE
Total passiu remunerat *(b)*	10,6	6,0	5,7	10,4	12,4	14,6
Fons propis *(a)*	–1,7	–0,1	–0,3	2,8	11,8	5,2
Finançament amb cost *(a)*	14,1	3,2	3,7	8,4	13,3	24,3
Finançament a llarg termini *(a)(c)*	16,7	9,1	2,4	8,8	18,8	48,1
Finançament a curt termini *(a)(c)*	8,2	–8,8	6,3	7,6	68,1	–27,0
Actiu immobilitzat net de l'explotació *(a)*	11,9	11,2	11,2	11,3	nd	nd
Actiu circulant net de l'explotació *(a)*	16,1	3,7	2,3	1,6	–298,6	–1,0
Actius financers nets *(a)*	14,5	9,1	5,0	14,2	nd	nd
Actiu immobilitzat material *(a)*	10,7	10,8	10,6	10,6	nd	nd
Actiu immobilitzat material FBC	0,7	10,0	5,8	12,0	nd	nd
Actiu immobilitzat material *(b)*	8,6	10,0	10,1	9,7	14,4	8,1
Actiu immobilitzat explotació net per ocupat (estoc)	7,4	5,1	5,1	3,3	nd	nd
Actiu immobilitzat material net per ocupat (estoc)	6,6	6,5	7,2	5,4	10,2	6,1

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any. Tots els percentatges de variació es calculen a partir dels saldos del balanç.
(ns) Valor no significatiu.
(nd) Dada no disponible.
(a) Variació per fluxos externs que figura en l'EOAF sobre el valor de la partida homòloga del balanç inicial.
(b) Percentatge de variació del saldo de balanç.
(c) En la base trimestral només el corresponent a entitats de crèdit.
Nota: Actius valorats a preus corrents.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre X.19 Resultats i autofinançament. Catalunya i resta d'Espanya
(Taxes de variació, en percentatge)

	Base anual				Base trimestral*	
	2004		2005		2006	
	CAT	RE	CAT	RE	CAT	RE
Valor afegit brut al cost de factors	9,1	7,7	2,1	3,9	8,8	5,3
Despeses de personal	4,6	4,9	6,1	6,0	6,0	4,7
Dotació amortitzacions i provisions	13,6	0,5	2,1	–1,9	5,6	–2,2
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	17,0	18,9	–5,9	3,6	15,0	11,2
Ingressos financers	–7,6	26,7	22,7	10,6	20,9	23,5
Altres despeses financeres	2,9	18,6	40,4	–1,6	–2,1	18,8
Resultat ordinari abans d'interessos	10,3	20,8	–1,0	5,7	17,5	17,9
Interessos del finançament rebut	9,7	–8,4	10,9	9,3	16,9	25,5
RESULTAT ORDINARI NET	10,5	29,6	–3,9	4,8	17,7	15,8
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	6,7	52,1	–36,5	32,1	8,1	22,2
RESULTAT NET (després d'impostos)	1,5	43,2	–22,0	28,2	5,7	26,9
Recursos generats	10,7	16,4	–4,3	–1,4	13,2	13,2
Distribució de dividends i altres	0,8	52,9	–17,6	30,4	nd	nd
Autofinançament	13,0	4,9	–0,6	–15,9	nd	nd

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.
(ns) Valor no significatiu.
(nd) Dada no disponible.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre X.20 Rendibilitat, palanquejament i endeutament. Catalunya i resta d'Espanya
(En percentatges)

	Base anual				Base trimestral*	
	2004		2005		2006	
	CAT	RE	CAT	RE	CAT	RE
Rendibilitat econòmica	8,2	9,2	8,8	9,4	8,4	8,9
Cost nominal del finançament	3,7	3,8	3,9	3,9	3,9	3,8
Palanquejament nominal	4,5	5,5	4,9	5,5	4,6	5,1
Palanquejament real	7,6	8,6	8,3	8,9	8,1	8,6
Rendibilitat d'explotació	10,6	12,8	10,5	11,6	12,4	11,9
Rendibilitat financera	11,8	14,3	12,5	14,6	11,8	14,8
Ràtio d'endeutament	45,2	48,3	43,1	48,3	41,9	53,4

* Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.
Nota: l'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2006* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

En resum, les empreses catalanes tenen un perfil econòmic i financer similar al de les empreses de la resta d'Espanya, encara que les primeres estan fent un esforç inversor en immobilitzat més important i, en canvi, les segones es financen més amb deute. Aquesta diferència és una moneda de dues cares. Per una banda, les empreses catalanes tenen una política financera més conservadora que els aporta una solvència financera més gran. Per l'altra, les empreses de la resta d'Espanya treuen més profit de l'entorn actual de tipus d'interès baixos i generen una rendibilitat financera més elevada. De tota manera, la rendibilitat financera de les empreses catalanes ha estat prou satisfactòria.

LES EMPRESES DE L'EUROREGIÓ DE L'ARC MEDITERRANI (EURAM)

Oriol Amat i Patrícia Crespo
Universitat Pompeu Fabra

En aquest requadre es presenten les conclusions principals del *Llibre blanc de les empreses de l'EURAM.*[1] Aquest llibre diagnostica l'evolució i la situació actual de les empreses de l'Euroregió de l'Arc Mediterrani (EURAM). Ha estat elaborat per una seixantena de professors de la major part de les institucions universitàries de l'EURAM.

Aquest diagnòstic comprèn els punts forts i els punts febles del teixit empresarial, que afecten el conjunt de la seva economia. Per tal de donar una visió global, però també una visió particular de tot l'entramat empresarial de l'EURAM, l'estudi presenta diversos apartats, atenent a diferents nivells d'anàlisi. Aquests nivells són l'anàlisi agregada, l'anàlisi geogràfica, l'anàlisi sectorial i l'anàlisi de clústers, entre d'altres.

La informació s'ha obtingut bàsicament de la base de dades SABI (Sistema d'Anàlisi de Balanços Ibèrics),[2] que conté la informació comptable que les empreses dipositen en els registres mercantils en el cas de Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. En alguns sectors específics, com l'agrícola, el sanitari, el financer, el de les assegurances, el de la construcció i el dels serveis, per exemple, les dades s'han obtingut d'altres fonts d'informació. En el cas de la Catalunya Nord, s'ha utilitzat la base de dades Amadeus. Andorra té una situació peculiar, per això ha calgut utilitzar preferentment dades de tipus indirecte, davant l'absència d'informació econòmica i financera de les empreses.

Utilitzant la base de dades SABI, s'ha pogut accedir a dades des de l'any 1996 fins a l'any 2004 per a 89.630 empreses de Catalunya, 48.782 empreses del País Valencià i 8.032 empreses de les Illes Balears. En tots els casos s'han considerat les empreses actives i s'ha centrat la recerca en el 2004 com a últim any disponible.

Les empreses de l'EURAM tenen un dinamisme i un potencial molt importants. Mantenen una evolució favorable i conserven el seu important pes econòmic. Així, mentre la població de l'EURAM representa el 28,38% sobre el total de la població d'Espanya, l'aportació al PIB d'Espanya és del 30,35%. El pes de les empreses de l'EURAM en el conjunt de l'Estat espanyol és molt important i se situa entre el 30% i el 60%. Entre els sectors amb més pes cal destacar el turístic, el tèxtil (que representa el 65% de tot l'Estat espanyol), el químic (54%) i l'editorial (42%).

Si només considerem la part de l'EURAM que és a l'Estat espanyol, Catalunya té el 61%, el País Valencià, el 33% i les Illes Balears, el 6% de les empreses de l'EURAM.

Atenent a les diferents anàlisis efectuades, les conclusions són les següents:

- Nivell agregat: Les empreses de l'EURAM estan cada vegada més capitalitzades. Aquest fet reforça la solvència a curt termini i ajuda a evitar possibles tensions de tresoreria. D'altra banda, les empreses presenten una rendibilitat elevada i prou atractiva per atreure inversions. El període analitzat ha tingut una evolució positiva del cicle econòmic i això queda reflectit en els comptes. Atenent a la dimensió, les empreses petites estan molt capitalitzades i aposten per l'autofinançament. Això les porta a un creixement molt lent, que es podria accelerar si optessin per una política més agressiva que s'ajudés de l'endeutament, que és favorable atès l'entorn de tipus d'interès baixos. Així i tot, aquesta alternativa de finançament augmentaria el risc i els costos financers en el moment en què els tipus d'interès comencessin a pujar. Les empreses petites presenten una rendibilitat econòmica més baixa en comparació amb els altres segments. El rendiment sobre els capitals propis és més elevat com més gran és la dimensió de l'empresa. Les empreses grans són les que tenen un palanquejament financer més favorable i, per tant, les que rendibilitzen millor una política basada en l'endeutament. Com més gran és la dimensió de l'empresa, més beneficis obté en proporció amb els ingressos d'explotació. Això fa aconsellables polítiques d'aliança, fusions i adquisicions. Comparant les empreses de l'EURAM amb les espanyoles, les primeres estan més capitalitzades i aposten per una inversió més a llarg termini en comparació amb les empreses espanyoles. Les empreses de l'EURAM tenen una política financera més prudent que les espanyoles, perquè aposten més per l'autofinançament i menys per l'endeutament. Les empreses de l'EURAM presenten una rendibilitat més elevada que la resta de les empreses espanyoles. De tota manera, les distàncies s'han escurçat.

- Nivell geogràfic: A Catalunya, les empreses generen més de la meitat de les vendes de totes les empreses de l'EURAM. En conjunt, podem concloure que l'evolució de les empreses catalanes els darrers anys ha estat força positiva i que la seva situació patrimonial, financera i econòmica és força acceptable, tot i que la feblesa principal és la gestió dels actius.

Al País Valencià, de mitjana, les empreses són prop del 40% més petites que la mitjana agregada de l'EURAM, presenten menys inversió en actius fixos, estan més palanquejades i tenen un deute de qualitat més dolenta. No obstant això, la rendibilitat i el creixement són similars a la mitjana global.

L'evolució de les magnituds empresarials a les Illes Balears està circumscrita a la de l'entorn macroeconòmic de la regió. Així, s'entén que l'evolució de la comparació dels resultats segueixi una tendència equiparable a la de menors diferències positives en la producció i renda per càpita. La pitjor rotació de l'actiu es pot entendre per l'elevada especialització en el sector turístic i es pot entendre també l'empitjorament de les despeses de personal encara que es paguin salaris més baixos.

En el cas d'Andorra, a causa del règim lliure d'impostos, resulta impossible d'analitzar els desenvolupaments empresarials en l'àmbit d'empresa. Les empreses no faciliten els comptes propis. El sector de la banca és l'únic que els fa públics. L'anàlisi d'aquests comptes mostra que els bancs andorrans disposen de balanços molt sanejats i capitalitzats, i que generen una rendibilitat força elevada. De tota manera, caldrà veure durant els propers anys l'impacte de les noves regulacions fiscals i financeres. Finalment, per a la Catalunya Nord, de l'anàlisi efectuada es desprèn que les empreses estudiades han tingut una evolució favorable els darrers anys. Els balanços palesen que disposen d'una estructura financera solvent i capitalitzada. Els comptes de resultats indiquen que han aconseguit millorar la rendibilitat i l'eficàcia. Les empreses de la Catalunya Nord estudiades funcionen millor que la mitjana de la resta de les empreses franceses d'altres regions, tot i que el pes és molt reduït en el conjunt de França. Si ho comparem amb els seus competidors de l'EURAM i d'altres països europeus, aquestes empreses tenen una posició de solidesa patrimonial per sobre de la mitjana:

- Nivell sectorial: Amb referència a l'anàlisi sectorial de les empreses de l'EURAM, destaca la capitalització financera de les empreses, cosa que fa que en gairebé tots els sectors la solvència financera sigui favorable. Un aspecte negatiu en la majoria dels sectors és l'evolució de la rotació dels actius. En canvi, en quasi tots els sectors augmenta la rendibilitat financera i se situa molt per sobre de la rendibilitat mínima desitjada pels accionistes, a excepció d'alguns sectors com el tèxtil, l'auxiliar de l'automòbil o el cuir i calçat, per exemple. Els efectes de la mundialització es fan sentir en tots els sectors i, per tant, cal potenciar

[1] *Llibre blanc de les empreses de l'EURAM*. Institut d'Economia i Empresa Ignasi Vilallonga. València: Editorial 3i4, 2006.
[2] Font: Bureau van Dijk i Informa.

la innovació com a eina per mantenir i millorar la competitivitat. En tots els sectors hi ha reconversions i deslocalitzacions importants.

- Clústers: Respecte de l'anàlisi dels clústers industrials de l'EURAM, la idea conceptual que s'extreu és que en els clústers estudiats del teixit industrial de l'EURAM hi ha una dualitat molt marcada pel que fa al grau de competitivitat. Els clústers de Catalunya destaquen per una adaptació més ràpida a segments més sofisticats, alhora que la varietat industrial amb què es compta permet absorbir millor els canvis esdevinguts i els que han d'arribar a causa de l'entorn competitiu canviant. Respecte al País Valencià, la situació és més preocupant, per la varietat industrial menor, totalment localitzada en sectors de contingut tecnològic mitjà i baix. La situació financera i també l'estratègica són més preocupants en aquest cas, alhora que es tracta de clústers molt grans i més difícils d'adaptar. Com a conclusió, la indústria de l'EURAM necessita, realment, una adaptació a les noves condicions d'una economia globalitzada i el repte depèn de tots els agents, no tan sols empreses, sinó universitats, Govern, polítics, etc. Per tant, s'han de prendre decisions per fer un canvi estratègic que permeti mantenir la competitivitat i guanyar-ne.

L'EURAM destaca per la seva importància com a destinació turística. Unes altres fortaleses importants són la qualitat de vida i la bona relació entre el cost de la mà d'obra i la seva preparació, tot i les deficiències del sistema universitari i de formació professional. També podem destacar l'atracció de ciutats com Barcelona i València.

D'altra banda, les febleses principals estan relacionades amb el dèficit fiscal, el dèficit d'infraestructures i la insuficient inversió en innovació, que fan difícil la substitució de l'estratègia de costos baixos que s'ha utilitzat fins ara i que, per tant, fan difícil afrontar la competència d'altres països amb mà d'obra molt més barata.

Les empreses de l'EURAM es troben en una cruïlla històrica. D'una banda tenen fortaleses importants (solidesa financera, rendibilitat, localització geogràfica...) i, de l'altra, febleses greus (relaxament, dèficits de formació, manca d'orientació en el mercat, insuficient inversió en intangibles com marques o disseny, manca d'internacionalització, dèficit fiscal i d'infraestructures, burocratització...). La globalització, les deslocalitzacions i el dinamisme creixent d'alguns països de l'Europa de l'Est, de la Xina, de l'Índia i d'altres països en procés de desenvolupament fan pensar que el futur immediat serà molt diferent. L'estat del benestar que tant ha costat d'assolir fa insostenible una estratègia empresarial basada en costos baixos. L'EURAM, igual com la vella Europa, corre el risc de perdre el tren.

És el moment de fer un canvi de model per tal de resoldre el dèficit fiscal i entrar en la dinàmica de la innovació permanent, de la cultura de l'esforç, de la importància del disseny i altres actius intangibles, de l'orientació als mercats internacionals, dels increments de productivitat, d'un pacte entre empreses i administracions per posar al dia les infraestructures... ja que en cas contrari en molt pocs anys importants sectors de l'economia de l'EURAM, i especialment de la indústria, poden tenir problemes greus.

LES BARRERES A LA INNOVACIÓ EN L'EMPRESA CATALANA

Agustí Segarra i Blasco
Catedràtic d'economia aplicada
Universitat Rovira i Virgili

La innovació és un fenomen complex, difícil de precisar, que convé no confondre amb altres aspectes avui molt d'actualitat, com ara la recerca bàsica o aplicada, el desenvolupament tecnològic o el registre de patents i drets de propietat.

Què és la innovació? Contestar a aquesta pregunta ens obliga a endinsar-nos en una sala de miralls on cada observador, en funció de la seva situació i la seva perspectiva, percep una realitat diferent. Per a la comprensió correcta de la innovació necessitem la col·laboració de diferents observadors amb la intenció de poder interpretar correctament la naturalesa del nostre objecte d'estudi. Per això la innovació adopta una dimensió multidisciplinària en la qual participen psicòlegs, sociòlegs, historiadors, enginyers i economistes. Així la innovació és un fenomen multifacètic que difícilment podem abordar des d'una sola perspectiva.

La innovació és un fenomen d'interpretació difícil. Tothom sap que la innovació no respon a una seqüència lineal que sorgeix de la ciència, progressa amb el desenvolupament tecnològic i queda plasmada en un canvi significatiu en el producte o el procés. No necessàriament la innovació que efectuen les empreses té el seu origen en els resultats de la investigació científica. Per a l'empresa la decisió d'innovar estarà relacionada amb les condicions de competència que regeixen els seus mercats; i sovint la innovació estarà més relacionada amb l'oportunitat per combinar elements existents que amb la recerca de nous coneixements. Joseph Schumpeter va ser el primer economista que va posar de manifest la complexitat del procés innovador quan va afirmar que consisteix a crear una nova combinació d'elements existents. Aquesta concepció destaca dos aspectes rellevants de la innovació empresarial: la continuïtat (elements existents) i el canvi (la nova combinació). Quan l'empresa decideix innovar introdueix canvis en la seva dinàmica interna, però també obté un bon rendiment del saber fer (*know-how*) acumulat durant anys.

D'altra banda, si l'agent innovador utilitza elements existents –idees, prototips, dissenys, procediments, informació-, hem de pressuposar que el procés innovador és una combinació entre béns públics i privats. Per això, en el disseny de les polítiques de foment de la innovació és imprescindible la complicitat entre els agents privats i les institucions públiques –els organismes públics de transferència tecnològica, les universitats, els centres públics d'investigació, les agències de desenvolupament industrial, el marc legislatiu que regula els productes i el funcionament del mercat.

També cal tenir en compte que la innovació no és un acte aïllat. Obeeix a un procés interactiu en el qual participen agents heterogenis. L'acte innovador requereix creativitat personal i d'empresa, necessita una combinació adequada entre el coneixement tàcit i el coneixement que pot incorporar-se per diversos canals, obeeix a una tensió entre l'oferta –*push model*– i la demanda –*pull model*–, requereix que els agents assumeixin riscos inherents als canvis derivats de la mateixa innovació. Atesa la multiplicitat d'agents que hi participen i la varietat d'interaccions que estableixen entre ells, el procés innovador ha estat interpretat freqüentment des de la perspectiva del sistema d'innovació.

Podem definir el sistema d'innovació com el conjunt d'agents –empreses, organitzacions, institucions– que dins d'un àmbit geogràfic determinat interactuen entre ells amb la finalitat d'assignar recursos per dur a terme activitats orientades a la generació i la difusió de coneixements sobre els quals s'aguanten les innovacions que són a la base del desenvolupament econòmic.

Tot sistema d'innovació està format per dos elements clau: els agents que participen en el procés generador d'innovacions i les

relacions que estableixen entre ells. Aquesta concepció complexa del fenomen innovador permet adaptar l'enfocament sistemàtic a contextos territorials i sectorials variats. Del concepte de *sistema d'innovació* destaquen la idea d'interdependència i no linealitat, la importància de les institucions per crear els entorns innovadors adequats, la rellevància de l'aprenentatge individual i col·lectiu en el procés innovador i la interrelació entre els béns públics i privats.

Tot i les seves múltiples arestes, l'última versió del *Manual d'Oslo* distingeix quatre tipus d'innovacions: de producte, de procés, organitzatiu i de màrqueting. Tots aquests enfocaments destaquen la complexitat de relacions que tenen lloc entre els agents que participen en una innovació, i posen un èmfasi especial en els processos de generació, difusió i imitació de coneixements. Ara bé, bona part de les innovacions no són determinades per les empreses sinó pels usuaris (empreses, consumidors). Els usuaris exerceixen una gran influència en la millora dels productes i dels serveis en determinats mercats (productes esportius, aplicacions informàtiques, béns culturals, etc.) i ofereixen les seves aportacions com un bé públic que és compartit pel conjunt dels agents del mercat. En particular, els programes de compra de tecnologia de les administracions públiques han d'induir el canvi estratègic i la innovació empresarial.

Per què moltes empreses catalanes no duen a terme sistemàticament activitats d'innovació? Quines són les barreres a la innovació? L'enquesta d'innovació tecnològica a les empreses subministra una informació força acurada sobre les barreres que les empreses catalanes troben per dur a terme activitats innovadores durant el període 2002-2004. El qüestionari de l'enquesta agrupa les barreres a la innovació en tres apartats: els factors relacionats amb el cost de la innovació, els factors relacionats amb el coneixement i els factors que tenen a veure amb les característiques del mercat. L'empresa que considera una barrera determinada té la possibilitat d'indicar tres nivells d'importància: elevat, intermedi i reduït. Ara bé, amb l'objectiu de simplificar la informació subministrada, hem agrupat els diferents elements en un índex sintètic que té en compte tres elements clau de les dificultats que troben les empreses a l'hora d'innovar: els costos, el coneixement i el mercat. Podem observar la composició i ponderació de l'índex en la taula 1.

Tots els elements estan ponderats pel grau d'intensitat: elevat (3), intermedi (2) i reduït (1).

Hem calculat l'índex de barreres a la innovació durant el període 2002-2004 per a 2.954 empreses catalanes que pertanyen a les manufactures –sectors 15 a 36 de la CNAE– o als serveis intensius en coneixement –sectors 64 a 74 de la CNAE. Les principals barreres que troben les empreses catalanes per dur a terme activitats d'innovació estan relacionades amb els costos elevats dels projectes i la manca de fonts de finançament adient. En segon lloc, trobem les barreres relacionades amb el coneixement –manca de personal qualificat, poca informació sobre la tecnologia i els mercats i dificultats per trobar socis per a projectes cooperatius de R+D i d'innovació. Per acabar, trobem que les barreres relacionades amb el mercat esdevenen entrebancs d'importància menor per dur a terme activitats relacionades amb la innovació.

Taula 1. Índex de barreres a la innovació en les empreses catalanes

1. Factors de cost (4)	Falta de fons a l'empresa o grup d'empreses
	Falta de finançament de fonts exteriors a l'empresa
	La innovació té un cost massa elevat
2. Factors de coneixement (4)	Falta de personal qualificat
	Falta d'informació sobre tecnologia
	Falta d'informació sobre els mercats
	Dificultats per trobar socis de cooperació per a la innovació
3. Factors de mercat (2)	Mercat dominat per empreses establertes
	Incertesa respecte a la demanda de béns i serveis innovadors
	No és necessari, perquè no hi ha demanda d'innovacions

El valor màxim de l'índex és 10. Els factors de cost tenen un valor màxim de 4, els factors de coneixement, de 4 i els factors de mercat, de 2.

Les diferències en el nivell de les barreres a la innovació difereixen poc entre les manufactures i els serveis. Entre les empreses dels serveis intensius en coneixement l'índex total assoleix un valor de 3,87; en les manufactures amb una intensitat tecnològica baixa, la mitjana de l'índex és també del 3,87; mentre que en les manufactures amb una intensitat tecnològica alta el valor mitjà de l'índex arriba al 4,42. Així, les empreses situades en sectors en què les inversions en R+D i en innovació esdevenen factors clau de competitivitat són les que posen de manifest una presència major de barreres a la innovació.

Si distribuïm les empreses de la nostra mostra segons la mida, observem que a l'hora d'innovar tenen més dificultats les empreses petites que les grans. Podem apreciar en la taula 2 que les empreses fins a 10 treballadors presenten un índex mitjà de 4,44, mentre que les empreses amb més de 250 treballadors presenten un valor mitjà de 3,64, substancialment inferior. Les barreres més grans per innovar de les empreses petites són especialment importants en els elements relacionats amb el cost dels projectes d'innovació i la manca de finançament adient. Aquests resultats són de gran interès per al disseny de polítiques públiques adreçades al foment de la innovació entre les empreses catalanes. Innovar no és fàcil, sens dubte, però abordar la innovació sense un marge financer adient i una organització capaç d'internalitzar part dels resultats obtinguts esdevé, si més no, una tasca feixuga i arriscada.

Taula 2. Barreres per a la innovació segons la mida de l'empresa. Any 2004

	Entre 1 i 10 treballadors	Entre 11 i 50 treballadors	Entre 51 i 250 treballadors	Més de 250 treballadors
Índex de barreres a la innovació	4,445	4,222	3,817	3,640
1. Factors de cost (4)	2,229	2,097	1,816	1,722
2. Factors de coneixement (4)	1,3993	1,351	1,295	1,201
3. Factors de mercat (2)	0,821	0,773	0,705	0,716
Nombre d'empreses	750	686	834	436

Nota: El valor màxim de l'índex de barreres a la innovació és de 10 punts.
Font: Idescat

Annex

L'anàlisi per sectors que es fa en aquest annex es basa en la informació de la mostra anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya. En conseqüència totes les precisions metodològiques que s'han fet al capítol tenen plena vigència. L'estudi es fa a partir de valors de balanç a preus corrents per al sector de la construcció. Per a la resta de sectors s'utilitzen preus comptables.

Els sectors objecte d'estudi són:

Altres productes minerals no metàl·lics

Indústries químiques

Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics

Indústria de construcció de maquinària i equipament mecànic

Indústries de materials i equipaments elèctrics, electrònics i òptics

Fabricació de materials de transport

Indústries de l'alimentació, begudes i tabac

Indústria tèxtil i de la confecció

Indústria del paper, edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats

Construcció.

En el capítol X, a més d'analitzar les empreses del sector industrial d'una manera agregada, també s'han analitzat les empreses del sector serveis i les del sector de l'energia.

Altres productes minerals no metàl·lics

El 2005 les empreses del sector d'altres productes minerals no metàl·lics han continuat augmentant el nivell d'activitat (9,2%) i també el valor afegit, tal com va passar l'any 2004. L'increment d'activitat no s'ha traduït en una millora de la rendibilitat, ja que les taxes de rendibilitat han disminuït. Així, la rendibilitat dels fons propis ha baixat fins al 13,9%, que de tota manera es pot qualificar d'elevada tenint en compte el tipus d'interès (al voltant del 4%) i, per tant, el cost d'oportunitat dels accionistes, que en l'actualitat no acostuma a arribar més enllà del 10% o el 12% en la majoria dels sectors. Les causes principals de la baixada de la rendibilitat dels fons propis són la caiguda tant de la rendibilitat de l'actiu com del palanquejament.

La rendibilitat de l'actiu ha disminuït del 14,1% al 10% com a conseqüència de l'augment de la majoria de despeses més enllà de l'increment de l'activitat. En concret, ha augmentat molt el consum de mercaderies i de matèries primeres, les amortitzacions, les provisions de tràfic, les despeses financeres i l'impost sobre els beneficis. També han repercutit negativament en el resultat els ingressos financers, que s'han reduït significativament. La productivitat de les despeses de personal, en canvi, ha augmentat en relació amb el valor afegit, ja que els costos laborals unitaris s'han reduït.

També ha repercutit en la rendibilitat més petita de l'actiu la rotació més baixa, tant de l'actiu immobilitzat com de l'actiu circulant. Les empreses d'aquest sector han continuat invertint de manera preferent en actiu immobilitzat per tal de mantenir els nivells de competitivitat.

La reducció del palanquejament implica que el deute és menys rendible que en anys anteriors, encara que els tipus d'interès baixos fan que l'endeutament continuï essent rendible per a les empreses del sector. El palanquejament és favorable, ja que la rendibilitat de l'actiu (10%) és molt superior al cost financer del deute, que es troba al voltant del 4%.

La reducció dels recursos generats ha repercutit en el finançament de les inversions, ja que s'ha fet essencialment amb deutes a curt termini amb cost. Aquesta política de finançament ha comportat un increment de les despeses financeres, com ja s'ha indicat.

En síntesi, el 2005 ha empitjorat la trajectòria dels anys anteriors en relació amb la generació de recursos i de rendibilitat, encara que continua tenint valors que es poden qualificar de molt acceptables. En cas que continuï la tendència de reducció de la rendibilitat, es pot arribar a una situació en la qual les empreses del sector siguin poc interessants per als accionistes, ja que des de l'any 2002, en què la rendibilitat dels fons propis va ser del 21,3%, fins a l'any 2005, en què aquesta rendibilitat ha caigut fins al 13,9%, s'han perdut molts punts.

Gràfic A.1 Rendibilitat i impacte del palanquejament
(Indústries d'altres productes minerals no metàl·lics)

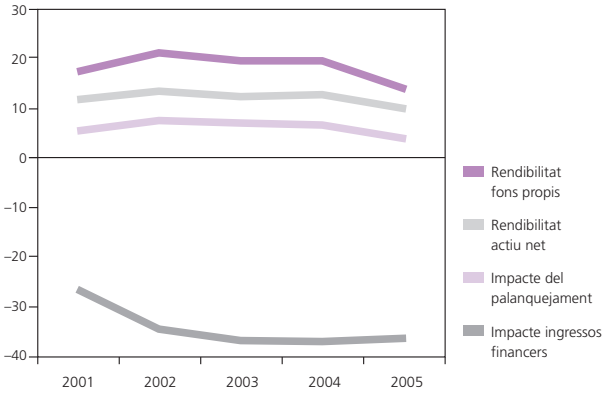

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic A.2 Valor afegit, cost i productivitat laboral
(Indústries d'altres productes minerals no metàl·lics)
(2000 = 100 i euros constants)

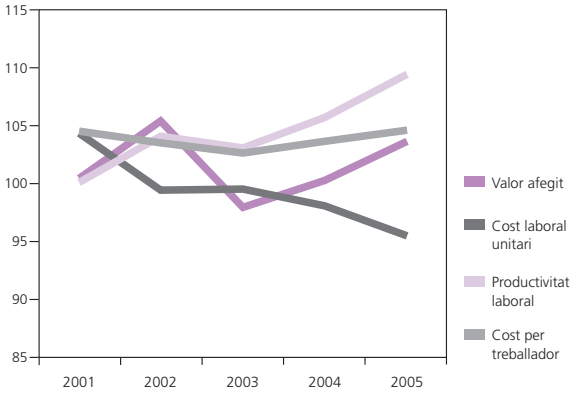

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre A.1 Estructura del balanç i compte de resultats
(Indústries d'altres productes minerals no metàl·lics)

	Exercici 2001	Exercici 2002	Exercici 2003	Exercici 2004	Exercici 2005
Nombre d'empreses de la mostra	35	30	28	29	30
1. Partides del compte de resultats (percentatge de variació anual)					
Valor de la producció	11,8	2,6	–2,9	8,9	9,2
–Consum de mercaderies i de primeres matèries	26,9	–9,9	0,3	12,1	13,8
–Altres despeses d'explotació	11,5	6,6	–4,1	8,9	8,1
=Valor afegit brut al cost de factors	3,5	8,5	–4,2	5,5	7,1
–Despeses de personal	8,0	3,5	–4,0	3,8	4,5
–Amortitzacions i provisions de tràfic	–3,1	–7,8	–25,5	5,7	19,2
=Resultat econòmic net de l'explotació	2,6	16,6	0,7	6,5	6,5
+Ingressos financers	41,8	18,3	–45,1	43,1	–74,8
–Despeses financeres	18,8	–20,9	–25,6	17,8	13,9
+/–Altres resultats	(ns)	(ns)	30,6	(ns)	–66,5
=Resultat abans d'impostos	–5,9	–4,5	–1,3	83,1	–33,3
–Impost sobre beneficis	–20,1	31,7	–27,1	18,4	47,3
=Resultat net total	–0,5	–15,1	10,1	103,9	–45,0
Recursos generats	13,2	17,6	–4,7	4,9	–32,2
=Autofinançament	19,8	22,1	–15,2	9,2	–12,6
2. Estructura del compte de resultats (producció o venda = 100)					
=Valor afegit brut al cost de factors	41,8	43,8	41,4	37,2	40,2
–Despeses de personal	14,2	14,1	12,9	13,4	11,9
–Amortitzacions i provisions de tràfic	6,1	5,6	4,2	3,5	4,3
+Ingressos financers	7,6	8,7	4,8	5,8	1,6
–Despeses financeres	6,5	5,1	3,8	2,8	4,5
+/–Altres resultats	–0,1	–7,1	–5,0	7,8	4,5
–Impost sobre beneficis	5,2	6,4	4,6	4,9	7,1
=Resultat total	17,3	14,1	15,7	26,2	18,4
3. Ràtios de l'estat d'origen i aplicació de fons (var. fluxos externs)*					
Actiu immobilitzat material (preus corrents)	12,7	–40,4	18,4	22,5	21,4
Actiu immobilitzat de l'explotació (preus corrents)	12,4	–37,4	18,0	21,2	35,1
Actiu circulant net de l'explotació	15,1	–21,7	60,6	9,6	14,5
Actiu net de l'explotació (preus corrents)	13,2	–31,9	31,5	16,2	26,4
Actius financers nets a curt i a llarg termini	1,4	14,8	–8,3	18,4	2,7
Fons propis (preus corrents)	–0,7	–1,2	–5,0	5,8	3,3
Recursos aliens a llarg termini	–5,7	–4,0	–6,4	23,3	–1,0
Finançament a curt termini amb cost	–27,7	50,5	–49,6	–58,4	168,2
4. Ràtios economicofinanceres					
Resultat net total / Fons propis (preus corrents)	13,4	10,9	12,2	22,1	12,2
Resultat ordinari net / Fons propis (preus corrents)	17,5	21,3	19,7	19,6	13,9
Resultat net total abans d'impostos més inter. / Total actiu net (preus corrents)	11,8	10,6	10,4	18,4	11,8
Resultat ordinari abans d'interessos / Total actiu net (preus corrents)	11,9	13,6	12,5	14,1	10,0
Interessos / Recursos aliens remunerats	5,5	4,5	3,5	4,2	4,3
Palanquejament (preus corrents)	6,4	9,1	9,0	10,0	5,7
Resultat econòmic net explotació / Actiu net d'explotació (preus corrents)	38,1	47,8	49,1	50,0	46,2
Resultat econòmic net explotació / Valor de la producció	21,5	24,1	24,3	20,3	24,0
Valor de la producció / Actiu net de l'explotació (voltes) (preus corrents)	1,8	2,0	2,0	2,5	1,9
Valor de la producció / Actiu circulant net de l'explotació (voltes)	5,4	5,9	5,5	5,6	4,8
Valor afegit / Actiu immobilitzat net de l'expl. (voltes) (preus corrents)	1,1	1,3	1,3	1,6	1,3
Dotacions amortitzacions / Actiu immobilitzat net de l'explotació	15,4	16,0	13,2	15,0	13,0
Provisions de tràfic / Existències més clients	1,0	0,8	0,1	0,4	0,9
Ingressos financers i resultats cartera / Actius financers	4,2	3,9	2,7	12,3	2,2
Actiu immobilitzat net / Finançament permanent	94,8	97,6	97,1	88,0	95,6
Autofinançament / Fons propis (preus corrents)	11,8	13,9	12,0	13,0	8,1
5. Distribució de rendes					
Autofinançament / Valor afegit	36,4	41,1	37,3	41,3	30,5
Despeses de personal / Valor afegit	33,9	32,3	31,2	36,0	29,6
Despeses financeres / Valor afegit	15,5	11,6	9,1	7,4	11,2
Impost sobre beneficis i tributs / Valor afegit	12,6	14,7	11,1	13,1	17,8
Distribució de dividends i d'altres / Valor afegit	17,9	18,2	23,0	14,5	6,6

(ns) Valor no significatiu perquè d'un període a l'altre canvia el signe de la partida corresponent o perquè el percentatge de variació és inferior al –100%.
* Import de la variació per fluxos externs que figura en l'EOAF partit pel valor de la partida homòloga en el balanç inicial.

Font: Central de Balanços del Banc d'Espanya

Indústries químiques

Les empreses del sector químic durant l'any 2005 han presentat un dinamisme molt important. Així, han continuat augmentant el nivell d'activitat (9,4%), molt més elevat que l'any 2004, en què va augmentar el 2,1%. Malauradament, l'increment d'activitat no s'ha traduït en una millora de la rendibilitat, ja que les taxes de rendibilitat han disminuït. Així, la rendibilitat dels fons propis ha baixat fins al 14%, que de tota manera es pot qualificar d'elevada, tal com ja s'ha indicat en el sector d'altres productes minerals no metàl·lics. Les causes principals de la baixada de la rendibilitat dels fons propis són la caiguda de la rendibilitat de l'actiu i del palanquejament.

La rendibilitat de l'actiu ha disminuït com a conseqüència de l'increment de la majoria de despeses, que han augmentat més proporcionalment que la producció. En concret, ha augmentat molt el consum de mercaderies i de matèries primeres, les altres despeses d'explotació, les amortitzacions, les provisions de tràfic i les despeses financeres. En canvi, l'impost sobre els beneficis ha disminuït en percentatge, igual que les despeses de personal, que han augmentat menys que l'activitat. Això és conseqüència del fet que la productivitat de les despeses de personal s'ha incrementat, per exemple, si les comparem amb el valor afegit.

També ha repercutit en la rendibilitat més petita de l'actiu la rotació més baixa, tant de l'actiu immobilitzat com de l'actiu circulant. Les inversions en actiu immobilitzat han estat més elevades que les inversions en actiu circulant. Això vol dir que les empreses del sector continuen apostant per inversions que mantinguin o millorin la competitivitat, i al mateix temps per una eficiència més alta en la gestió de l'actiu circulant.

La reducció del palanquejament implica que el deute és menys rendible que en anys anteriors, encara que els tipus d'interès baixos fan que l'endeutament continuï essent rendible per a les empreses del sector.

Els recursos generats s'han reduït, fet que explica que l'autofinançament també hagi disminuït. Això ha repercutit en el finançament de les inversions, ja que s'ha fet essencialment amb deutes, tant a llarg termini com a curt termini amb cost. Cal destacar que els fons propis també han disminuït. Aquesta política de finançament ha comportat un increment de les despeses financeres, com ja s'ha indicat.

En síntesi, la tendència decreixent de les taxes de rendibilitat de les empreses del sector químic s'ha confirmat el 2005. En quatre anys s'ha acumulat una reducció entre 3 i 4 punts percentuals. Tot i així, la rendibilitat obtinguda continua tenint valors que es poden qualificar de molt acceptables. Si bé les vendes mostren un dinamisme important, la contenció escassa de costos d'explotació frena l'avenç dels resultats, i és sobretot el marge el que reflecteix aquesta lleugera davallada.

Gràfic A.3 Rendibilitat i impacte del palanquejament
(Indústries químiques)

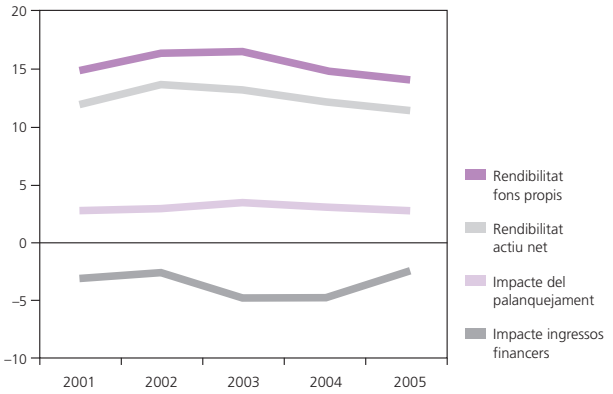

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic A.4 Valor afegit, cost i productivitat laboral
(Indústries químiques)
(2000 = 100 i euros constants)

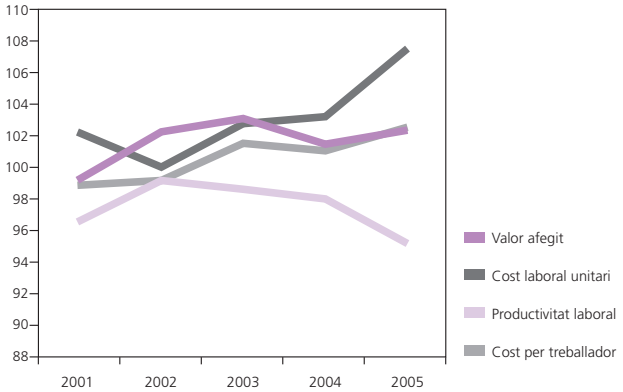

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre A.2 Estructura del balanç i compte de resultats
(Indústries químiques)

	Exercici 2001	Exercici 2002	Exercici 2003	Exercici 2004	Exercici 2005
Nombre d'empreses de la mostra	120	125	119	116	102
1. Partides del compte de resultats (percentatge de variació anual)					
Valor de la producció	1,7	2,2	5,8	2,1	9,4
–Consum de mercaderies i de primeres matèries	–1,4	1,9	5,5	0,9	11,6
–Altres despeses d'explotació	9,5	–3,1	9,1	4,6	10,0
=Valor afegit brut al cost de factors	2,2	6,6	4,0	1,5	4,7
–Despeses de personal	4,6	4,2	6,9	1,9	9,0
–Amortitzacions i provisions de tràfic	16,8	0,4	2,5	4,1	11,2
=Resultat econòmic net de l'explotació	–10,9	15,8	0,2	–0,4	–7,6
+Ingressos financers	–16,6	11,0	0,1	–5,7	79,9
–Despeses financeres	10,8	–10,8	–8,7	–3,5	27,8
+/–Altres resultats	–282,1	(ns)	–88,8	–94,5	539,3
=Resultat abans d'impostos	–26,9	54,9	–3,8	–5,7	3,5
–Impost sobre beneficis	–14,1	45,9	0,0	–7,4	–3,1
=Resultat net total	–31,1	58,3	–5,3	–5,1	5,9
Recursos generats	–7,6	16,9	–6,6	2,2	–0,8
=Autofinançament	5,0	3,9	–12,5	1,2	–2,8
2. Estructura del compte de resultats (producció o venda = 100)					
=Valor afegit brut al cost de factors	25,6	26,1	27,4	26,6	24,5
–Despeses de personal	14,5	14,2	14,4	14,2	14,2
–Amortitzacions i provisions de tràfic	4,8	4,4	4,1	4,1	4,2
+Ingressos financers	1,7	1,5	1,0	1,1	1,9
–Despeses financeres	1,2	1,1	1,3	1,2	1,1
+/–Altres resultats	–1,1	0,7	0,1	0,0	0,2
–Impost sobre beneficis	1,6	2,2	2,5	2,3	1,8
=Resultat total	4,2	6,6	6,2	5,9	5,3
3. Ràtios de l'estat d'origen i aplicació de fons (var. fluxos externs)*					
Actiu immobilitzat material (preus corrents)	17,7	17,0	11,9	9,1	14,1
Actiu immobilitzat de l'explotació (preus corrents)	14,1	13,8	10,9	9,5	12,9
Actiu circulant net de l'explotació	32,5	22,8	5,5	13,9	3,5
Actiu net de l'explotació (preus corrents)	18,5	16,5	9,1	11,0	9,5
Actius financers nets a curt i a llarg termini	12,7	45,7	24,4	–7,3	13,5
Fons propis (preus corrents)	–3,9	3,5	–3,8	–7,0	–2,9
Recursos aliens a llarg termini	26,2	32,9	6,2	22,7	19,7
Finançament a curt termini amb cost	22,1	20,7	9,4	–3,0	29,8
4. Ràtios economicofinanceres					
Resultat net total / Fons propis (preus corrents)	9,0	13,4	12,9	12,0	10,8
Resultat ordinari net / Fons propis (preus corrents)	14,8	16,4	18,0	16,6	14,0
Resultat net total abans d'impostos més inter. / Total actiu net (preus corrents)	10,2	14,7	15,0	13,7	11,5
Resultat ordinari abans d'interessos / Total actiu net (preus corrents)	12,0	13,6	14,9	13,7	11,3
Interessos / Recursos aliens remunerats	4,5	4,8	6,1	5,5	4,3
Palanquejament (preus corrents)	7,5	8,8	8,8	8,2	7,0
Resultat econòmic net explotació / Actiu net d'explotació (preus corrents)	14,7	16,2	20,6	18,8	13,7
Resultat econòmic net explotació / Valor de la producció	6,3	7,5	8,9	8,2	6,1
Valor de la producció / Actiu net de l'explotació (voltes) (preus corrents)	2,3	2,2	2,3	2,3	2,2
Valor de la producció / Actiu circulant net de l'explotació (voltes)	8,6	6,9	6,9	6,5	6,1
Valor afegit / Actiu immobilitzat net de l'expl. (voltes) (preus corrents)	0,8	0,8	1,0	0,9	0,9
Dotacions amortitzacions / Actiu immobilitzat net de l'explotació	14,5	13,3	13,7	14,0	14,1
Provisions de tràfic / Existències més clients	0,7	0,7	0,5	0,4	0,6
Ingressos financers i resultats cartera / Actius financers	10,9	14,1	5,8	5,6	9,4
Actiu immobilitzat net / Finançament permanent	78,7	80,2	80,4	78,3	77,5
Autofinançament / Fons propis (preus corrents)	18,6	17,5	16,6	15,5	13,2
5. Distribució de rendes					
Autofinançament / Valor afegit	33,6	32,9	29,0	28,9	26,5
Despeses de personal / Valor afegit	56,5	54,3	52,5	53,5	58,1
Despeses financeres / Valor afegit	4,8	4,2	4,7	4,5	4,5
Impost sobre beneficis i tributs / Valor afegit	7,0	8,3	9,2	8,7	7,3
Distribució de dividends i d'altres / Valor afegit	4,8	8,3	7,5	8,5	9,0

(ns) Valor no significatiu perquè d'un període a l'altre canvia el signe de la partida corresponent o perquè el percentatge de variació és inferior al –100%.
* Import de la variació per fluxos externs que figura en l'EOAF partit pel valor de la partida homòloga en el balanç inicial.

Font: Central de Balanços del Banc d'Espanya

Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics

El 2005 les empreses del sector metal·lúrgic i de fabricació de productes metàl·lics han desaccelerat l'increment del nivell d'activitat (4,8% davant del 26,9% de l'any 2004). Les taxes de rendibilitat han disminuït d'una manera important. Així, la rendibilitat dels fons propis ha baixat fins al 10,9% (molt menys que el 25% de l'any 2004). Les causes principals de la baixada de la rendibilitat dels fons propis són la caiguda de la rendibilitat de l'actiu i del palanquejament.

La rendibilitat de l'actiu ha disminuït (del 15% l'any 2004 al 7,7% l'any 2005) com a conseqüència de l'increment de la majoria de despeses, que ha estat superior a l'increment de l'activitat. En concret, han augmentat molt les altres despeses d'explotació. També s'han incrementat el consum de mercaderies i de matèries primeres, les amortitzacions, les provisions de tràfic i les despeses financeres. Les despeses de personal també han augmentat en relació amb el valor afegit com a conseqüència de l'increment dels costos laborals unitaris. Per tant, la productivitat laboral s'ha reduït. Com que han disminuït els beneficis, ha baixat la despesa en concepte d'impost sobre beneficis. En conjunt, el fort increment de les despeses ha representat una caiguda del valor afegit generat.

Un altre aspecte que ha repercutit en la rendibilitat més petita de l'actiu és la rotació més baixa de l'actiu immobilitzat. En canvi, les empreses del sector han millorat la gestió del seu actiu circulant. En aquest sector les empreses han aconseguit reduir les inversions en actiu circulant (o sigui en estocs i en clients), tot i que han augmentat l'activitat. Les empreses del sector han continuat invertint d'una manera preferent en immobilitzat per tal de mantenir els nivells de competitivitat.

La reducció del palanquejament (de 10 l'any 2004 a 3,2 l'any 2005) implica que el deute és menys rendible que en anys anteriors, encara que els tipus d'interès baixos fan que l'endeutament continuï essent rendible per a les empreses del sector.

La reducció dels recursos generats ha repercutit en el finançament de les inversions, que s'ha fet essencialment amb deutes a llarg termini. En canvi, els fons propis han disminuït, ja que les empreses del sector han augmentat proporcionalment la distribució de dividends. També han disminuït els deutes a curt termini. Aquesta política de finançament ha comportat un increment de les despeses financeres.

En síntesi, el 2005 els nivells d'activitats han continuat augmentant però menys que l'any anterior, i s'han empitjorat els resultats del 2004 en relació amb la generació de recursos i de rendibilitat. Un aspecte positiu és la millora de la gestió dels actius circulants.

Gràfic A.5 Rendibilitat i impacte del palanquejament
(Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics)

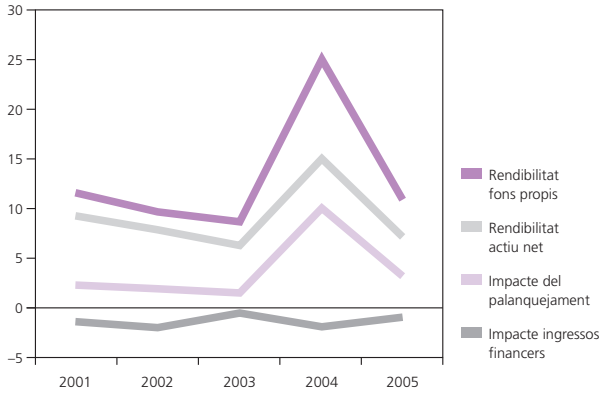

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic A.6 Valor afegit, cost i productivitat laboral
(Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics)
(2000 = 100 i euros constants)

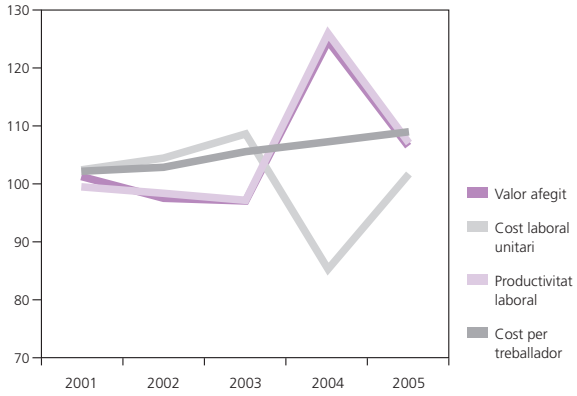

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre A.3 Estructura del balanç i compte de resultats
(Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics)

	Exercici 2001	Exercici 2002	Exercici 2003	Exercici 2004	Exercici 2005
Nombre d'empreses de la mostra	96	84	81	81	7,8
1. Partides del compte de resultats (percentatge de variació anual)					
Valor de la producció	2,4	0,7	9,5	26,9	4,8
–Consum de mercaderies i de primeres matèries	1,4	0,1	10,7	32,3	5,3
–Altres despeses d'explotació	3,1	3,7	16,7	7,3	30,3
=Valor afegit brut al cost de factors	4,1	–0,2	2,7	32,5	–11,7
–Despeses de personal	6,8	1,6	6,8	3,9	5,6
–Amortitzacions i provisions de tràfic	13,2	7,2	9,8	7,3	13,6
=Resultat econòmic net de l'explotació	–8,3	–10,2	–17,3	199,5	–47,5
+Ingressos financers	81,5	–49,4	190,4	–44,1	86,1
–Despeses financeres	18,4	–10,5	–1,0	2,1	14,5
+/–Altres resultats	(ns)	–31,6	–161,7	–138,5	(ns)
=Resultat abans d'impostos	–24,9	–24,4	–56,8	290,1	–20,9
–Impost sobre beneficis	–21,5	–64,3	–35,9	669,6	–44,9
=Resultat net total	–26,2	–8,6	–59,9	205,4	–8,8
Recursos generats	2,2	–5,6	–5,4	63,1	–22,9
=Autofinançament	7,7	–4,2	–5,0	65,0	–23,0
2. Estructura del compte de resultats (producció o venda = 100)					
=Valor afegit brut al cost de factors	28,3	29,1	27,7	27,7	23,6
–Despeses de personal	17,5	18,3	18,5	13,7	12,9
–Amortitzacions i provisions de tràfic	4,6	4,9	4,9	5,1	5,8
+Ingressos financers	0,7	0,4	1,0	0,4	1,0
–Despeses financeres	2,0	1,7	1,6	1,3	1,8
+/–Altres resultats	–0,7	–1,1	–2,4	–2,0	0,3
–Impost sobre beneficis	1,2	0,5	0,2	2,1	1,0
=Resultat total	3,0	3,0	1,0	3,8	3,4
3. Ràtios de l'estat d'origen i aplicació de fons (var. fluxos externs)*					
Actiu immobilitzat material (preus corrents)	18,9	7,3	9,1	20,6	13,3
Actiu immobilitzat de l'explotació (preus corrents)	20,7	8,2	10,3	19,6	14,0
Actiu circulant net de l'explotació	12,0	–1,7	10,6	23,1	–13,4
Actiu net de l'explotació (preus corrents)	17,7	4,8	10,4	20,9	3,7
Actius financers nets a curt i a llarg termini	24,0	14,6	42,4	12,4	70,1
Fons propis (preus corrents)	–0,3	0,6	–0,7	–5,4	–5,5
Recursos aliens a llarg termini	39,1	0,8	27,2	–4,0	64,0
Finançament a curt termini amb cost	–5,4	–5,8	13,9	15,3	–24,5
4. Ràtios economicofinanceres					
Resultat net total / Fons propis (preus corrents)	6,9	6,4	2,3	11,9	8,9
Resultat ordinari net / Fons propis (preus corrents)	11,6	9,7	8,2	25,0	10,9
Resultat net total abans d'impostos més inter. / Total actiu net (preus corrents)	8,2	6,4	3,6	11,7	8,1
Resultat ordinari abans d'interessos / Total actiu net (preus corrents)	9,3	7,9	6,8	15,0	7,7
Interessos / Recursos aliens remunerats	5,9	5,0	4,7	4,2	4,6
Palanquejament (preus corrents)	3,4	2,9	2,1	10,8	3,1
Resultat econòmic net explotació / Actiu net d'explotació (preus corrents)	10,6	9,9	7,3	16,9	8,6
Resultat econòmic net explotació / Valor de la producció	6,2	5,9	4,3	8,9	4,9
Valor de la producció / Actiu net de l'explotació (voltes) (preus corrents)	1,7	1,7	1,7	1,9	1,7
Valor de la producció / Actiu circulant net de l'explotació (voltes)	4,9	4,9	5,0	4,7	4,8
Valor afegit / Actiu immobilitzat net de l'expl. (voltes) (preus corrents)	0,8	0,7	0,7	0,9	0,6
Dotacions amortitzacions / Actiu immobilitzat net de l'explotació	11,5	11,6	11,6	15,9	15,4
Provisions de tràfic / Existències més clients	0,7	0,7	1,2	0,3	0,3
Ingressos financers i resultats cartera / Actius financers	4,3	2,0	6,0	2,1	4,5
Actiu immobilitzat net / Finançament permanent	86,6	85,0	86,3	86,6	89,5
Autofinançament / Fons propis (preus corrents)	17,7	16,0	14,2	32,7	22,9
5. Distribució de rendes					
Autofinançament / Valor afegit	26,8	25,9	23,0	37,7	36,6
Despeses de personal / Valor afegit	61,9	63,0	66,9	49,5	54,6
Despeses financeres / Valor afegit	7,0	6,0	5,9	4,7	7,8
Impost sobre beneficis i tributs / Valor afegit	4,4	1,6	0,9	7,7	4,4
Distribució de dividends i d'altres / Valor afegit	2,1	1,8	1,5	1,3	0,7

(ns) Valor no significatiu perquè d'un període a l'altre canvia el signe de la partida corresponent o perquè el percentatge de variació és inferior al –100%.
* Import de la variació per fluxos externs que figura en l'EOAF partit pel valor de la partida homòloga en el balanç inicial.

Font: Central de Balanços del Banc d'Espanya

Indústria de construcció de maquinària i equipament mecànic

L'any 2005 confirma el canvi de la tendència observada abans del 2004, quan va tenir lloc un punt d'inflexió respecte a la dinàmica descendent dels darrers anys de les taxes de rendibilitat econòmica i dels fons propis de les empreses de construcció de maquinària i equipament mecànic. El 2005 s'ha incrementat el nivell d'activitat (5% davant del –0,2% de l'any 2004). Les taxes de rendibilitat han augmentat d'una manera important. Així, la rendibilitat dels fons propis ha pujat fins al 14% (molt més elevada que el 10,9% de l'any 2004). L'evolució positiva de la rendibilitat de l'actiu i del palanquejament expliquen la bona evolució de la rendibilitat dels fons propis.

La rendibilitat de l'actiu ha augmentat fins a l'11,3% (l'any 2004 va ser del 8,6%). Aquesta millora pot ser el resultat d'un augment dels marges o de la rotació dels actius. Pel que fa al marge, la majoria de despeses han augmentat més enllà de l'increment de l'activitat. En concret, han augmentat molt el consum de mercaderies i de matèries primeres, les despeses financeres i l'impost sobre beneficis. Les amortitzacions i les provisions de tràfic també han augmentat més que els nivells d'activitat. Les despeses de personal també s'han incrementat, ja que els costos laborals unitaris s'han incrementat més que el valor afegit. Per aquest motiu, la productivitat laboral s'ha reduït. També han empitjorat els ingressos financers. En conjunt, el fort increment de les despeses ha implicat una caiguda del valor afegit generat, del marge i del resultat net.

Un motiu que explica l'increment de la rendibilitat de l'actiu és l'eficiència més alta en la gestió dels actius. Així, la rotació de l'actiu immobilitzat ha augmentat lleugerament. La rotació de l'actiu circulant s'ha mantingut en línia en comparació amb l'any 2004. Les empreses d'aquest sector han continuat invertint d'una manera preferent en actiu immobilitzat per tal de mantenir els nivells de competitivitat.

Un altre factor que explica la millora de la rendibilitat dels fons propis és l'augment del palanquejament, que ha passat de 2,2 l'any 2004 a 2,8 l'any 2005. Per tant, el deute és més rendible que en anys anteriors.

La reducció dels recursos generats ha repercutit en el finançament de les inversions, que s'ha fet sobretot amb deutes a curt termini amb cost, i també amb deutes a llarg termini. En canvi, els fons propis han disminuït, ja que les empreses del sector han augmentat proporcionalment la distribució de dividends. Aquesta política de finançament ha comportat un increment de les despeses financeres, com ja s'ha indicat.

En síntesi, l'any 2005 ha augmentat el nivell d'activitat i també la rendibilitat. Entre els aspectes positius es pot destacar la millora del palanquejament i de la rotació de l'actiu. Com a aspectes negatius cal destacar que les despeses han crescut més que el nivell d'activitat.

Gràfic A.7 Rendibilitat i impacte del palanquejament
(Indústria de construcció de maquinària i equipament mecànic)

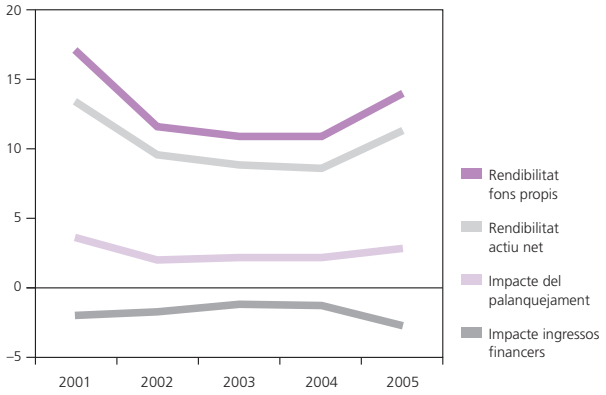

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic A.8 Valor afegit, cost i productivitat laboral
(Indústria de construcció de maquinària i equipament mecànic)
(2000 = 100 i euros constants)

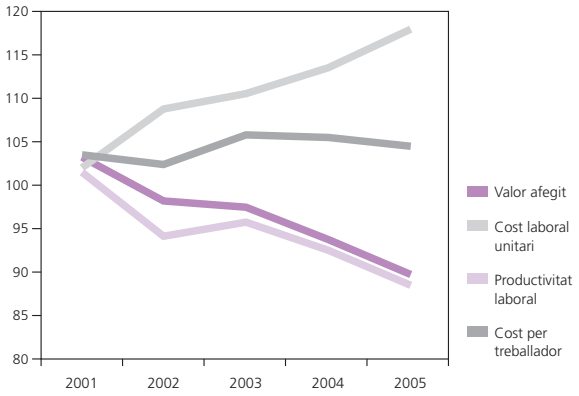

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre A.4 Estructura del balanç i compte de resultats
(Indústria de construcció de maquinària i equipament mecànic)

	Exercici 2001	Exercici 2002	Exercici 2003	Exercici 2004	Exercici 2005
Nombre d'empreses de la mostra	86	88	79	75	67
1. Partides del compte de resultats (percentatge de variació anual)					
Valor de la producció	8,5	3,3	1,6	–0,2	5,0
–Consum de mercaderies i de primeres matèries	7,6	–0,5	4,6	2,6	8,6
–Altres despeses d'explotació	16,2	17,7	–5,8	–5,6	4,1
=Valor afegit brut al cost de factors	6,1	–1,3	2,3	–1,0	–0,3
–Despeses de personal	8,2	5,2	4,0	1,7	3,7
–Amortitzacions i provisions de tràfic	16,2	2,4	4,6	–12,8	5,3
=Resultat econòmic net de l'explotació	–3,4	–23,3	–6,0	–3,5	–13,1
+Ingressos financers	35,8	–14,7	10,0	1,7	72,5
–Despeses financeres	27,9	–4,6	–3,9	–2,0	13,5
+/–Altres resultats	–41,9	–183,4	–27,3	(ns)	656,9
=Resultat abans d'impostos	–8,3	–40,1	–10,3	25,8	–1,1
–Impost sobre beneficis	–15,8	–20,5	7,1	0,8	13,9
=Resultat net total	–5,5	–46,7	–18,8	43,0	–6,2
Recursos generats	4,4	–21,7	–2,3	–9,3	–6,4
=Autofinançament	7,3	–25,0	–2,1	–19,1	–10,9
2. Estructura del compte de resultats (producció o venda = 100)					
=Valor afegit brut al cost de factors	31,2	30,1	30,9	29,8	29,4
–Despeses de personal	20,9	21,6	22,1	21,8	20,1
–Amortitzacions i provisions de tràfic	3,3	3,4	3,7	3,3	3,0
+Ingressos financers	0,5	0,4	0,4	0,5	0,8
–Despeses financeres	1,4	1,2	1,2	0,8	1,0
+/–Altres resultats	–0,4	–1,0	–0,8	0,2	0,7
–Impost sobre beneficis	1,5	1,1	1,4	1,5	2,0
=Resultat total	4,3	2,2	2,1	3,0	4,9
3. Ràtios de l'estat d'origen i aplicació de fons (var. fluxos externs)*					
Actiu immobilitzat material (preus corrents)	24,1	21,4	13,2	17,9	22,2
Actiu immobilitzat de l'explotació (preus corrents)	22,5	21,3	14,5	17,4	20,0
Actiu circulant net de l'explotació	10,8	15,4	21,2	0,7	11,8
Actiu net de l'explotació (preus corrents)	15,4	17,9	18,4	6,8	14,5
Actius financers nets a curt i a llarg termini	–1,4	17,6	12,5	12,1	6,1
Fons propis (preus corrents)	–6,1	3,1	–1,4	–5,0	–1,8
Recursos aliens a llarg termini	5,0	1,9	16,3	57,6	16,1
Finançament a curt termini amb cost	9,1	0,3	29,5	3,3	35,8
4. Ràtios economicofinanceres					
Resultat net total / Fons propis (preus corrents)	12,0	5,9	5,4	7,7	11,1
Resultat ordinari net / Fons propis (preus corrents)	17,1	11,6	10,9	10,9	14,0
Resultat net total abans d'impostos més inter. / Total actiu net (preus corrents)	12,7	7,8	7,5	9,0	12,5
Resultat ordinari abans d'interessos / Total actiu net (preus corrents)	13,4	9,6	8,8	8,6	11,3
Interessos / Recursos aliens remunerats	6,4	5,8	4,8	4,0	4,6
Palanquejament (preus corrents)	7,0	3,8	3,9	4,6	6,7
Resultat econòmic net explotació / Actiu net d'explotació (preus corrents)	15,4	11,3	10,0	9,9	14,0
Resultat econòmic net explotació / Valor de la producció	7,0	5,1	5,0	4,7	6,3
Valor de la producció / Actiu net de l'explotació (voltes) (preus corrents)	2,2	2,2	2,0	2,1	2,2
Valor de la producció / Actiu circulant net de l'explotació (voltes)	3,5	3,8	3,2	3,3	3,3
Valor afegit / Actiu immobilitzat net de l'expl. (voltes) (preus corrents)	1,8	1,6	1,6	1,7	2,0
Dotacions amortitzacions / Actiu immobilitzat net de l'explotació	16,2	15,4	16,1	19,3	20,4
Provisions de tràfic / Existències més clients	1,0	1,1	1,2	–0,1	0,0
Ingressos financers i resultats cartera / Actius financers	5,0	3,3	2,8	2,8	4,2
Actiu immobilitzat net / Finançament permanent	54,5	60,2	62,5	59,9	52,0
Autofinançament / Fons propis (preus corrents)	19,8	14,2	14,3	12,3	13,4
5. Distribució de rendes					
Autofinançament / Valor afegit	22,9	17,6	18,3	16,3	20,3
Despeses de personal / Valor afegit	66,9	71,8	71,5	73,2	68,2
Despeses financeres / Valor afegit	4,5	4,1	3,8	2,8	3,2
Impost sobre beneficis i tributs / Valor afegit	4,7	3,7	4,5	4,9	6,9
Distribució de dividends i d'altres / Valor afegit	2,0	2,2	2,1	3,7	4,9

(ns) Valor no significatiu perquè d'un període a l'altre canvia el signe de la partida corresponent o perquè el percentatge de variació és inferior al –100%.
* Import de la variació per fluxos externs que figura en l'EOAF partit pel valor de la partida homòloga en el balanç inicial.

Font: Central de Balanços del Banc d'Espanya

Indústries de materials i equipaments elèctrics, electrònics i òptics

Després de diversos anys de deteriorament dels resultats, les empreses del sector de materials i equipaments elèctrics, electrònics i òptics han assolit una gran millora en la majoria dels indicadors de síntesi de l'any 2005. Aquest any s'ha incrementat el nivell de producció (8,85% davant del –2,2% de l'any 2004). Les taxes de rendibilitat han augmentat d'una manera important. Així, la rendibilitat dels fons propis ha pujat fins al 24,4% (més que el 21% de l'any 2004). La rendibilitat de l'actiu i el palanquejament han millorat substancialment, i per això ha augmentat la rendibilitat dels fons propis.

La rendibilitat de l'actiu s'ha incrementat fins al 16% (l'any 2004 va ser del 14,1%), ja que la majoria de despeses han disminuït el seu pes en relació amb les vendes. Una de les úniques despeses que ha evolucionat negativament és el consum de mercaderies i matèries primeres, que ha fet caure el valor afegit generat. En canvi, la resta de despeses han disminuït o bé han augmentat menys que l'activitat, i per això el resultat net ha millorat significativament. Les despeses de personal han augmentat lleugerament en relació amb el valor afegit i, per tant, la productivitat laboral ha caigut. En conjunt, la contenció de les despeses ha significat una millora del resultat net.

La rotació de l'actiu ha tingut resultats desiguals, ja que mentre que la rotació de l'actiu immobilitzat ha millorat lleugerament, la rotació de l'actiu circulant ha empitjorat. Aquest és un aspecte diferencial en relació amb la majoria de sectors empresarials, ja que en general la gestió del circulant tendeix a millorar, però no ha estat així en el sector de materials i equipaments elèctrics, electrònics i òptics.

L'augment del palanquejament fins a 8,4 (mentre que el 2004 va ser de 6,9) també ha estat significatiu i, per tant, el deute és més rendible que en anys anteriors.

Tot i l'augment del resultat, els fons propis s'han reduït com a conseqüència de la distribució de dividends, fet que ha repercutit en el finançament de les inversions, que s'ha fet sobretot amb deutes a curt termini amb cost i també amb deutes a llarg termini.

En síntesi, el 2005 representa una millora important de diferents indicadors d'aquest sector que conviden a fer una lectura més optimista de les perspectives. Cal destacar l'augment del nivell d'activitat i també la rendibilitat. Altres aspectes positius són la millora del palanquejament i l'augment de l'eficiència de les despeses.

Gràfic A.9 Rendibilitat i impacte del palanquejament
(Indústries de materials i equipaments elèctrics, electrònics i òptics)

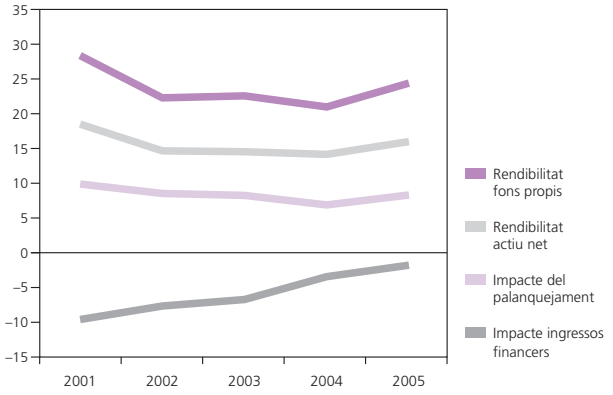

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic A.10 Valor afegit, cost i productivitat laboral
(Indústries de materials i equipaments elèctrics, electrònics i òptics)
(2000 = 100 i euros constants)

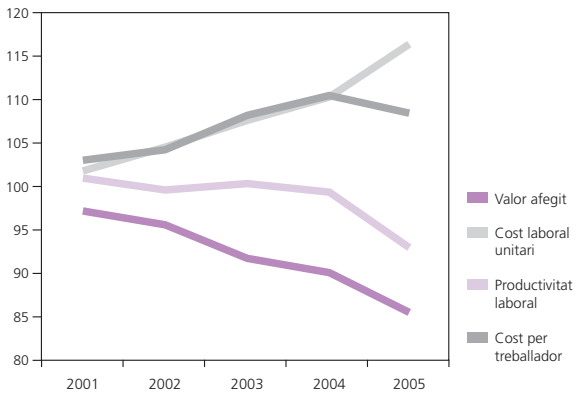

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre A.5 Estructura del balanç i compte de resultats
(Indústria de materials i equipaments elèctrics, electrònics i òptics)

	Exercici 2001	Exercici 2002	Exercici 2003	Exercici 2004	Exercici 2005
Nombre d'empreses de la mostra	51	53	55	57	47
1. Partides del compte de resultats (percentatge de variació anual)					
Valor de la producció	13,5	6,0	0,9	2,2	8,8
–Consum de mercaderies i de primeres matèries	21,2	6,5	2,0	3,7	11,4
–Altres despeses d'explotació	–2,3	11,7	1,0	–6,5	8,2
=Valor afegit brut al cost de factors	–0,2	2,2	–1,1	1,1	–1,8
–Despeses de personal	1,7	4,9	2,0	3,4	3,6
–Amortitzacions i provisions de tràfic	3,5	5,7	–10,2	15,6	–23,5
=Resultat econòmic net de l'explotació	–5,1	–5,1	–3,7	–12,6	–2,8
+Ingressos financers	–7,1	2,5	–1,2	1,2	67,6
–Despeses financeres	23,2	–4,0	–11,6	–17,8	–2,4
+/–Altres resultats	33,5	–135,8	1,1	–130,2	68,2
=Resultat abans d'impostos	–5,1	–18,8	–2,2	–50,0	95,7
–Impost sobre beneficis	–9,6	13,4	–8,7	–10,3	–7,6
=Resultat net total	–3,2	–32,3	2,2	–73,9	253,0
Recursos generats	–11,9	–9,8	7,4	–9,2	–1,9
=Autofinançament	–7,7	–4,9	–8,0	–38,3	40,7
2. Estructura del compte de resultats (producció o venda = 100)					
=Valor afegit brut al cost de factors	22,9	19,3	18,8	18,5	16,1
–Despeses de personal	13,4	11,8	11,8	12,1	10,6
–Amortitzacions i provisions de tràfic	2,8	2,4	2,2	2,6	1,8
+Ingressos financers	0,6	0,5	0,5	0,4	1,0
–Despeses financeres	1,1	0,9	0,8	0,6	0,6
+/–Altres resultats	–0,6	–1,1	–1,0	–2,1	–0,7
–Impost sobre beneficis	1,6	1,5	1,3	1,1	1,0
=Resultat total	3,9	2,1	2,2	0,5	2,5
3. Ràtios de l'estat d'origen i aplicació de fons (var. fluxos externs)*					
Actiu immobilitzat material (preus corrents)	9,4	24,6	15,1	13,7	23,2
Actiu immobilitzat de l'explotació (preus corrents)	19,3	24,4	13,9	13,5	23,3
Actiu circulant net de l'explotació	12,5	–4,9	5,7	11,7	5,1
Actiu net de l'explotació (preus corrents)	16,1	8,8	9,9	12,7	13,1
Actius financers nets a curt i a llarg termini	44,1	–1,2	8,9	–43,8	56,4
Fons propis (preus corrents)	–1,5	–2,5	–15,2	–2,3	–4,6
Recursos aliens a llarg termini	58,2	–1,1	4,7	–52,0	26,8
Finançament a curt termini amb cost	10,9	0,0	–27,5	1,5	69,3
4. Ràtios economicofinanceres					
Resultat net total / Fons propis (preus corrents)	18,1	10,6	11,3	3,0	14,7
Resultat ordinari net / Fons propis (preus corrents)	28,4	23,4	22,7	21,0	24,4
Resultat net total abans d'impostos més inter. / Total actiu net (preus corrents)	16,9	11,8	11,9	7,0	13,6
Resultat ordinari abans d'interessos / Total actiu net (preus corrents)	18,5	14,8	14,6	14,1	16,0
Interessos / Recursos aliens remunerats	5,7	4,5	4,3	4,1	3,1
Palanquejament (preus corrents)	12,8	10,3	10,2	10,0	12,9
Resultat econòmic net explotació / Actiu net d'explotació (preus corrents)	28,2	22,4	21,3	17,5	17,8
Resultat econòmic net explotació / Valor de la producció	6,6	5,0	4,8	3,8	3,8
Valor de la producció / Actiu net de l'explotació (voltes) (preus corrents)	4,2	4,5	4,5	4,6	4,7
Valor de la producció / Actiu circulant net de l'explotació (voltes)	8,8	8,5	8,8	9,2	8,4
Valor afegit / Actiu immobilitzat net de l'expl. (voltes) (preus corrents)	1,9	1,8	1,7	1,7	1,7
Dotacions amortitzacions / Actiu immobilitzat net de l'explotació	21,6	20,3	20,5	21,7	19,4
Provisions de tràfic / Existències més clients	0,7	1,0	–0,3	1,1	0,1
Ingressos financers i resultats cartera / Actius financers	4,1	3,9	4,7	5,3	13,2
Actiu immobilitzat net / Finançament permanent	76,7	70,8	70,5	71,9	62,5
Autofinançament / Fons propis (preus corrents)	26,0	21,5	20,4	13,7	19,6
5. Distribució de rendes					
Autofinançament / Valor afegit	24,7	22,2	21,5	12,8	20,5
Despeses de personal / Valor afegit	58,6	61,4	62,8	65,3	65,4
Despeses financeres / Valor afegit	4,8	4,5	4,1	3,3	3,6
Impost sobre beneficis i tributs / Valor afegit	7,1	7,7	7,0	5,7	6,1
Distribució de dividends i d'altres / Valor afegit	5,2	3,2	7,0	11,9	10,2

(ns) Valor no significatiu perquè d'un període a l'altre canvia el signe de la partida corresponent o perquè el percentatge de variació és inferior al –100%.
* Import de la variació per fluxos externs que figura en l'EOAF partit pel valor de la partida homòloga en el balanç inicial.

Font: Central de Balanços del Banc d'Espanya

Fabricació de materials de transport

Aquest és un altre sector on s'estan deixant sentir amb contundència les conseqüències de la globalització. Així, el sector de fabricació de materials de transport ha continuat l'evolució negativa iniciada anys enrere. El nivell d'activitat s'ha reduït (ha passat al –0,2% davant del 7,19% de l'any 2004). Les taxes de rendibilitat han disminuït d'una manera molt important. Així, la rendibilitat dels fons propis ha baixat fins al 3,3% (molt menys que el 10,8% de l'any 2004). Les causes principals d'aquesta baixada són la caiguda del resultat net, que ha passat a ser negatiu, i també del palanquejament.

El resultat net ha evolucionat molt negativament com a conseqüència del fet que la pràctica totalitat de les despeses ha augmentat el seu pes en relació amb les vendes. Entre les despeses que han augmentat significativament hi ha el consum de mercaderies i de matèries primeres, les altres despeses d'explotació, les despeses de personal, les amortitzacions i les provisions de tràfic. Les despeses de personal també han augmentat en relació amb el valor afegit. Per tant, la productivitat laboral s'ha reduït. En conjunt, el fort increment de les despeses ha implicat una caiguda del valor afegit generat i explica que les empreses del sector, en conjunt, hagin tingut pèrdues. Els ingressos financers, en canvi, han evolucionat positivament. L'evolució negativa del resultat net ha fet que la rendibilitat de l'actiu hagi passat del 8,5% del 2004 al 3,3% del 2005.

Un altre aspecte que ha repercutit en la rendibilitat més petita de l'actiu és la rotació més baixa de l'actiu immobilitzat. En canvi, les empreses del sector han millorat la gestió de l'actiu circulant, ja que n'han augmentat la rotació. Així, tot i que han incrementat l'activitat, han reduït les inversions en actiu circulant. Les empreses del sector han continuat invertint en actiu immobilitzat.

L'efecte palanquejament s'ha reduït molt i, de fet, és nul, per tant, el deute no és rendible per a les empreses. Aquesta és una circumstància molt diferent de la de la resta de sectors de l'economia catalana. El fet de generar resultats negatius fa que l'endeutament sigui perjudicial per a la rendibilitat.

Com que s'han generat pèrdues, l'autofinançament s'ha reduït i els fons propis també. La reducció dels recursos generats ha repercutit en el finançament de les inversions, que s'ha fet essencialment amb deutes a curt termini amb cost. Per minorar l'impacte negatiu de les pèrdues, les empreses del sector han disminuït la distribució de dividends.

Per tant, durant el 2005 els nivells d'activitat s'han reduït i han empitjorat molt els indicadors de rendibilitat i de generació de recursos. Per al futur, el repte és augmentar la competitivitat perquè les vendes s'incrementin i controlar les despeses per tornar a obtenir rendibilitats acceptables.

Gràfic A.11 Rendibilitat i impacte del palanquejament
(Fabricació de material de transport)

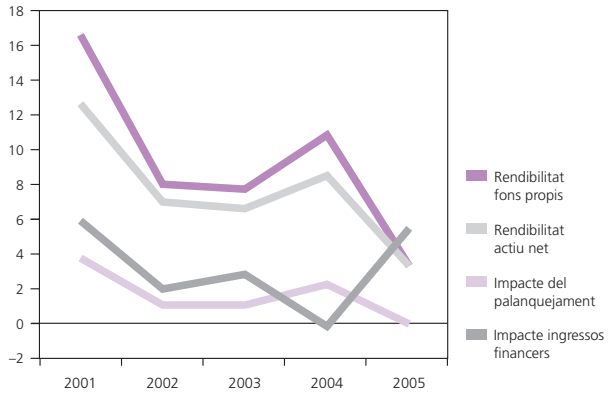

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic A.12 Valor afegit, cost i productivitat laboral
(Fabricació de material de transport)
(2000 = 100 i euros constants)

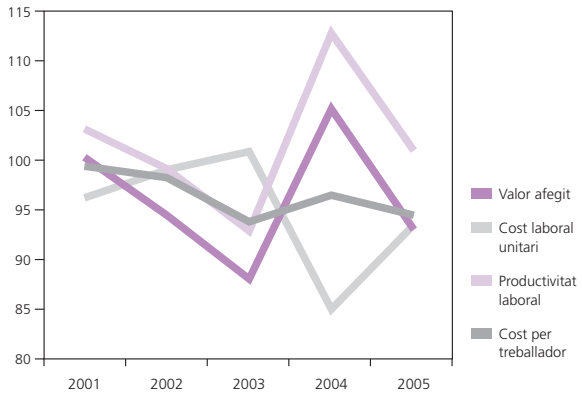

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre A.6 Estructura del balanç i compte de resultats
(Fabricació de materials de transport)

	Exercici 2001	Exercici 2002	Exercici 2003	Exercici 2004	Exercici 2005
Nombre d'empreses de la mostra	32	31	36	34	28
1. Partides del compte de resultats (percentatge de variació anual)					
Valor de la producció	–3,4	–6,8	3,5	7,1	–0,2
–Consum de mercaderies i de primeres matèries	–4,3	–11,8	3,5	7,7	0,6
–Altres despeses d'explotació	–3,7	21,8	10,7	–16,6	9,9
=Valor afegit brut al cost de factors	3,5	–2,8	–3,8	23,0	–8,5
–Despeses de personal	–0,3	–0,1	–2,0	3,6	0,7
–Amortitzacions i provisions de tràfic	–10,1	–2,8	5,5	41,9	2,0
=Resultat econòmic net de l'explotació	497,2	–24,1	–46,0	192,5	(ns)
+Ingressos financers	42,0	–33,9	15,9	–65,8	–2,8
–Despeses financeres	–8,2	–29,0	–16,8	11,5	0,4
+/–Altres resultats	(ns)	(ns)	(ns)	31,5	–247,3
=Resultat abans d'impostos	42,7	44,0	–59,5	54,8	(ns)
–Impost sobre beneficis	–51,0	52,7	–577,2	68,8	–42,9
=Resultat net total	45,6	9,7	–16,8	–26,3	(ns)
Recursos generats	14,3	–11,8	–10,2	40,3	–24,9
=Autofinançament	–1,0	–1,4	–22,8	96,9	–15,9
2. Estructura del compte de resultats (producció o venda = 100)					
=Valor afegit brut al cost de factors	16,5	17,2	16,2	18,0	16,7
–Despeses de personal	10,5	11,2	10,4	9,8	10,4
–Amortitzacions i provisions de tràfic	4,7	4,9	5,0	6,5	6,9
+Ingressos financers	2,0	1,5	1,6	0,5	0,5
–Despeses financeres	0,9	0,7	0,6	0,6	0,6
+/–Altres resultats	–1,0	0,4	–0,8	–0,5	–1,5
–Impost sobre beneficis	–0,8	–0,4	–1,3	–0,4	–0,9
=Resultat total	2,2	2,7	2,3	1,4	–1,2
3. Ràtios de l'estat d'origen i aplicació de fons (var. fluxos externs)*					
Actiu immobilitzat material (preus corrents)	27,5	16,3	19,1	28,7	18,2
Actiu immobilitzat de l'explotació (preus corrents)	27,4	24,4	25,0	29,1	18,1
Actiu circulant net de l'explotació	84,2	19,0	112,7	–23,1	–37,2
Actiu net de l'explotació (preus corrents)	22,4	25,1	12,0	49,1	33,9
Actius financers nets a curt i a llarg termini	17,7	2,2	–6,5	–2,0	5,3
Fons propis (preus corrents)	–2,5	0,3	–2,9	–1,0	–5,1
Recursos aliens a llarg termini	6,5	6,9	45,2	25,7	–9,8
Finançament a curt termini amb cost	–26,1	–3,5	–14,1	52,6	12,0
4. Ràtios economicofinanceres					
Resultat net total / Fons propis (preus corrents)	15,5	11,2	9,5	10,3	1,2
Resultat ordinari net / Fons propis (preus corrents)	16,6	8,0	7,7	10,8	3,3
Resultat net total abans d'impostos més inter. / Total actiu net (preus corrents)	9,6	8,1	4,5	7,1	–0,3
Resultat ordinari abans d'interessos / Total actiu net (preus corrents)	12,7	7,0	6,6	8,5	3,3
Interessos / Recursos aliens remunerats	5,7	4,5	3,8	3,7	3,3
Palanquejament (preus corrents)	7,1	2,4	2,8	4,8	0,0
Resultat econòmic net explotació / Actiu net d'explotació (preus corrents)	6,8	4,9	3,8	8,8	–2,2
Resultat econòmic net explotació / Valor de la producció	1,3	1,1	0,8	1,7	–0,5
Valor de la producció / Actiu net de l'explotació (voltes) (preus corrents)	5,1	4,5	4,6	5,2	4,7
Valor de la producció / Actiu circulant net de l'explotació (voltes)	–42,6	–29,2	–21,8	–15,1	–18,9
Valor afegit / Actiu immobilitzat net de l'expl. (voltes) (preus corrents)	0,7	0,7	0,6	0,7	0,6
Dotacions amortitzacions / Actiu immobilitzat net de l'explotació	20,5	17,7	16,6	18,1	21,9
Provisions de tràfic / Existències més clients	0,7	1,8	3,1	8,8	5,1
Ingressos financers i resultats cartera / Actius financers	24,2	11,1	12,4	12,4	15,6
Actiu immobilitzat net / Finançament permanent	140,7	133,9	130,5	135,0	129,6
Autofinançament / Fons propis (preus corrents)	30,5	26,9	19,6	37,9	29,8
5. Distribució de rendes					
Autofinançament / Valor afegit	39,3	40,4	32,1	51,3	45,6
Despeses de personal / Valor afegit	63,7	65,2	64,3	54,7	61,9
Despeses financeres / Valor afegit	5,6	4,2	3,4	3,4	3,6
Impost sobre beneficis i tributs / Valor afegit	–4,8	–2,4	–7,7	–2,2	–5,4
Distribució de dividends i d'altres / Valor afegit	6,7	2,0	8,6	–5,7	–8,4

(ns) Valor no significatiu perquè d'un període a l'altre canvia el signe de la partida corresponent o perquè el percentatge de variació és inferior al –100%.
* Import de la variació per fluxos externs que figura en l'EOAF partit pel valor de la partida homòloga en el balanç inicial.

Font: Central de Balanços del Banc d'Espanya

Indústries de l'alimentació, begudes i tabac

Les empreses del sector de l'alimentació, begudes i tabac continuen obtenint bons nivells de rendibilitat. L'any 2005 aquest sector ha crescut, encara que ha desaccelerat el creixement del nivell d'activitat (3,7%), força menys que l'any 2004, en què va augmentar el 6,9%. Tot i aquest increment baix de l'activitat, la rendibilitat ha millorat d'una manera molt important. Així, la rendibilitat dels fons propis ha pujat fins al 31,7% (quasi el doble que el 17,1% de l'any 2004). Aquest nivell de rendibilitat és dels més elevats del conjunt de sectors empresarials de l'economia catalana. L'augment de la rendibilitat de l'actiu i del palanquejament expliquen la bona evolució de la rendibilitat dels fons propis.

La rendibilitat de l'actiu ha augmentat fins al 19,5% l'any 2005, dada molt superior a l'11,5% de l'any 2004. Les empreses del sector han aconseguit un bon control de les despeses, que han crescut menys que els ingressos. Entre les despeses que s'han reduït en relació amb les vendes podem destacar el consum de mercaderies i matèries primeres i les despeses financeres. La productivitat de les despeses de personal, en canvi, s'ha reduït, per exemple, si la comparem amb el valor afegit.

La gestió de l'actiu ha millorat molt, ja que la rotació de l'actiu immobilitzat i de l'actiu circulant han augmentat significativament. Les empreses han continuat invertint en actiu immobilitzat. En canvi, la gestió més bona de l'actiu circulant (clients i estocs) ha permès reduir les inversions en aquests actius. Pel que fa al finançament, ha disminuït el pes dels fons propis i també dels deutes a curt termini, que s'han reduït molt. D'altra banda, els deutes a llarg termini han registrat un increment lleuger.

L'augment del palanquejament fins a 12,2 (l'any 2004 va ser de 6,3) també ha estat significatiu, ja que s'ha duplicat i, per tant, el deute és encara més rendible que en anys anteriors.

Els recursos generats han augmentat, però l'increment de la distribució de dividends explica que els fons propis s'hagin reduït.

Resumint, el 2005 ha estat un bon any per a les empreses del sector, ja que les rendibilitats han augmentat substancialment, sobretot per la bona gestió de les despeses i dels actius i també per l'impacte favorable del palanquejament.

Gràfic A.13 Rendibilitat i impacte del palanquejament
(Indústries de l'alimentació, begudes i tabac)

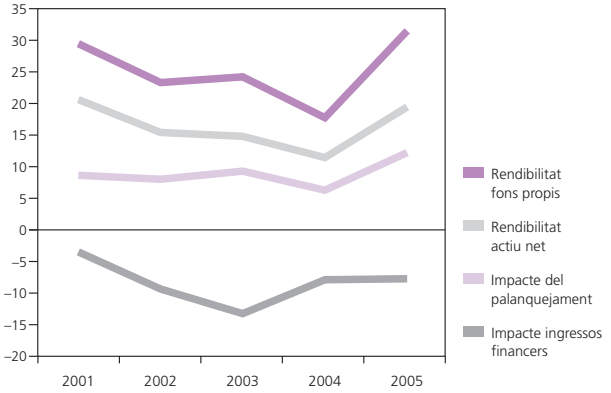

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic A.14 Valor afegit, cost i productivitat laboral
(Indústries de l'alimentació, begudes i tabac)
(2000 = 100 i euros constants)

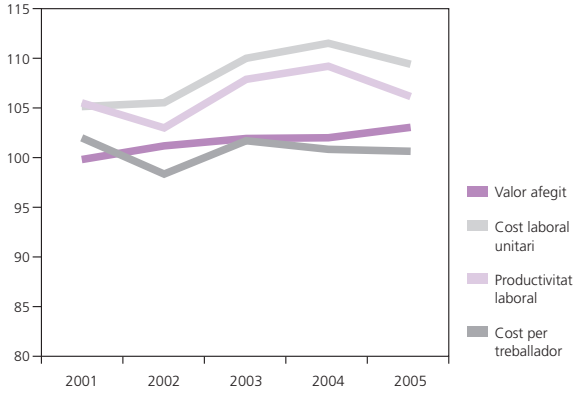

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre A.7 Estructura del balanç i compte de resultats
(Indústries de l'alimentació, begudes i tabac)

	Exercici 2001	Exercici 2002	Exercici 2003	Exercici 2004	Exercici 2005
Nombre d'empreses de la mostra	104	105	101	92	86
1. Partides del compte de resultats (percentatge de variació anual)					
Valor de la producció	11,3	–0,2	5,3	6,9	3,7
–Consum de mercaderies i de primeres matèries	12,5	–5,5	3,1	6,5	2,5
–Altres despeses d'explotació	11,9	9,8	8,8	10,2	7,6
=Valor afegit brut al cost de factors	8,2	3,8	7,5	4,5	1,5
–Despeses de personal	4,7	2,6	6,1	2,2	4,4
–Amortitzacions i provisions de tràfic	4,9	1,0	14,1	5,4	–5,8
=Resultat econòmic net de l'explotació	15,2	6,9	6,9	8,9	0,2
+Ingressos financers	17,4	36,5	–22,3	–35,0	97,0
–Despeses financeres	14,1	19,7	4,5	20,5	–6,7
+/–Altres resultats	–81,7	–2,9	74,8	–7,2	(ns)
=Resultat abans d'impostos	10,0	11,0	24,2	0,5	–12,3
–Impost sobre beneficis	–5,1	32,0	17,7	5,9	–24,9
=Resultat net total	16,9	3,6	26,9	–1,5	–7,2
Recursos generats	22,6	11,9	–2,3	2,0	3,2
=Autofinançament	39,2	13,0	1,4	–5,1	1,5
2. Estructura del compte de resultats (producció o venda = 100)					
=Valor afegit brut al cost de factors	22,0	23,2	24,9	22,3	23,2
–Despeses de personal	11,2	11,9	12,7	12,5	12,1
–Amortitzacions i provisions de tràfic	3,0	3,2	3,5	3,5	3,0
+Ingressos financers	1,1	1,7	1,3	0,5	1,9
–Despeses financeres	1,0	1,8	1,8	1,2	1,0
+/–Altres resultats	–1,0	–1,7	–0,5	–0,1	–2,1
–Impost sobre beneficis	1,9	2,0	2,2	1,6	1,7
=Resultat total	5,0	4,4	5,6	4,0	5,2
3. Ràtios de l'estat d'origen i aplicació de fons (var. fluxos externs)*					
Actiu immobilitzat material (preus corrents)	18,0	17,8	18,3	17,2	22,3
Actiu immobilitzat de l'explotació (preus corrents)	16,9	21,1	17,5	16,3	19,8
Actiu circulant net de l'explotació	6,5	–9,6	6,3	1,2	–11,1
Actiu net de l'explotació (preus corrents)	13,8	11,0	14,6	12,4	13,6
Actius financers nets a curt i a llarg termini	1,1	7,8	29,1	2,2	3,9
Fons propis (preus corrents)	–2,6	–2,0	–2,4	–3,0	–1,6
Recursos aliens a llarg termini	26,7	12,8	56,7	9,1	1,7
Finançament a curt termini amb cost	–2,3	–8,0	–25,5	–34,8	–24,4
4. Ràtios economicofinanceres					
Resultat net total / Fons propis (preus corrents)	18,8	12,8	16,4	12,6	18,3
Resultat ordinari net / Fons propis (preus corrents)	29,4	23,4	24,2	17,8	31,7
Resultat net total abans d'impostos més inter. / Total actiu net (preus corrents)	18,4	12,8	14,1	11,4	15,3
Resultat ordinari abans d'interessos / Total actiu net (preus corrents)	20,7	15,4	14,9	11,5	19,5
Interessos / Recursos aliens remunerats	4,9	5,6	5,1	4,1	3,8
Palanquejament (preus corrents)	15,8	9,8	9,7	7,4	15,7
Resultat econòmic net explotació / Actiu net d'explotació (preus corrents)	27,3	24,9	27,9	19,4	27,1
Resultat econòmic net explotació / Valor de la producció	7,8	8,1	8,7	6,3	8,1
Valor de la producció / Actiu net de l'explotació (voltes) (preus corrents)	3,5	3,1	3,2	3,1	3,3
Valor de la producció / Actiu circulant net de l'explotació (voltes)	11,6	9,9	12,4	12,2	17,6
Valor afegit / Actiu immobilitzat net de l'expl. (voltes) (preus corrents)	1,1	1,0	1,1	0,9	1,0
Dotacions amortitzacions / Actiu immobilitzat net de l'explotació	13,8	13,6	14,8	13,9	12,9
Provisions de tràfic / Existències més clients	1,1	0,5	0,6	0,6	–0,6
Ingressos financers i resultats cartera / Actius financers	1,6	4,8	3,9	1,8	7,2
Actiu immobilitzat net / Finançament permanent	94,5	94,3	97,3	96,4	98,4
Autofinançament / Fons propis (preus corrents)	19,1	16,3	16,4	19,2	18,1
5. Distribució de rendes					
Autofinançament / Valor afegit	23,3	24,0	22,4	27,1	22,4
Despeses de personal / Valor afegit	50,8	51,3	50,8	55,9	52,0
Despeses financeres / Valor afegit	4,5	7,8	7,3	5,5	4,2
Impost sobre beneficis i tributs / Valor afegit	8,5	8,5	8,7	7,0	7,4
Distribució de dividends i d'altres / Valor afegit	16,3	15,9	14,0	6,3	17,0

(ns) Valor no significatiu perquè d'un període a l'altre canvia el signe de la partida corresponent o perquè el percentatge de variació és inferior al –100%.
* Import de la variació per fluxos externs que figura en l'EOAF partit pel valor de la partida homòloga en el balanç inicial.

Font: Central de Balanços del Banc d'Espanya

Indústria tèxtil i de la confecció

D'una manera similar al que s'ha comentat per al sector de fabricació de materials de transport, en el sector tèxtil i de la confecció s'està vivint una evolució negativa com a conseqüència de la globalització i la deslocalització que representa. L'any 2005 les empreses del sector han reduït el nivell d'activitat (–8,3% davant del 2,5% de l'any 2004). Les taxes de rendibilitat han disminuït d'una manera molt important i són quasi nul·les. Així, la rendibilitat dels fons propis ha baixat fins a l'1,5% (molt menys que el 5,7% de l'any 2004). Les causes principals de la baixada de la rendibilitat dels fons propis són la caiguda del resultat net i també del palanquejament, que ha passat a ser negatiu. La caiguda del resultat net ha condicionat la rendibilitat de l'actiu, que ha passat al 3%, mentre que el 2004 va ser del 5,6%.

El resultat net ha disminuït com a conseqüència del fet que la pràctica totalitat de les despeses han augmentat el seu pes en relació amb les vendes. Entre les despeses que s'han incrementat significativament en relació amb les vendes hi ha el consum de mercaderies i de matèries primeres, les altres despeses d'explotació, les despeses de personal, les amortitzacions i les provisions de tràfic. Les despeses de personal també han augmentat en relació amb el valor afegit. Per tant, la productivitat laboral s'ha reduït. En conjunt, el fort increment de les despeses ha comportat una caiguda del valor afegit generat, fet que explica que les empreses del sector, en conjunt, tinguin un resultat net proper a zero.

També ha influït en la rendibilitat més petita de l'actiu la caiguda de la rotació de l'actiu immobilitzat i de l'actiu circulant. Per tant, les empreses del sector han estat menys eficients en la gestió dels actius. Tot i així, les inversions en actiu immobilitzat han estat poc significatives.

Com s'ha indicat, l'efecte palanquejament és negatiu (–1,6 l'any 2005, mentre que el 2004 va ser de 0,1). Això fa que el deute no sigui rendible per a les empreses del sector. Aquesta és una circumstància molt diferent de la de la resta de sectors de l'economia catalana. Per tant, el fet de generar resultats negatius fa que l'endeutament sigui perjudicial per a la rendibilitat, ja que la rendibilitat de l'actiu és inferior al cost del deute.

Com que s'ha generat un resultat molt baix, l'autofinançament s'ha reduït i els fons propis també. Al mateix temps, el baix nivell inversor, conjuntament amb una reducció important dels actius financers, explica que tant els fons propis com els deutes a curt termini i a llarg termini s'hagin reduït.

En resum, el sector s'enfronta a una situació de deteriorament de l'activitat que està perjudicant els indicadors de rendibilitat i productivitat d'una manera dràstica. L'ajust del sector s'està produint a un ritme aparentment més baix que el ritme que convindria. Les importacions d'altres països més competitius en costos laborals estan reduint la participació al

Gràfic A.15 Rendibilitat i impacte del palanquejament
(Indústria tèxtil i de la confecció)

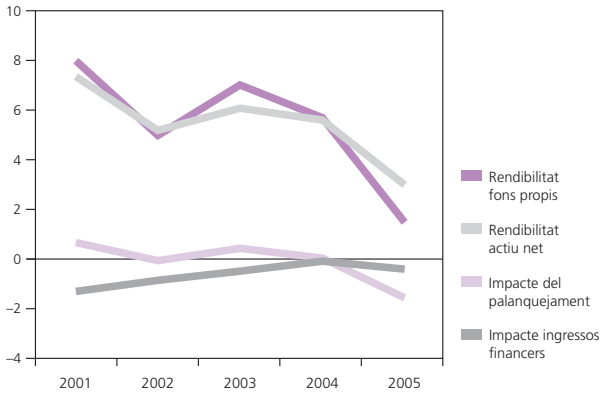

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic A.16 Valor afegit, cost i productivitat laboral
(Indústria tèxtil i de la confecció)
(2000 = 100 i euros constants)

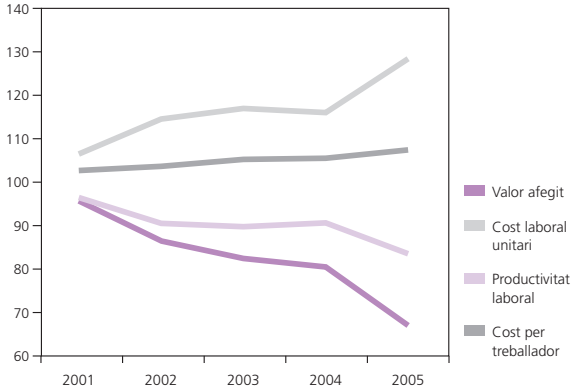

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre A.8 Estructura del balanç i compte de resultats
(Indústria tèxtil i de la confecció)

	Exercici 2001	Exercici 2002	Exercici 2003	Exercici 2004	Exercici 2005
Nombre d'empreses de la mostra	96	94	83	79	69
1. Partides del compte de resultats (percentatge de variació anual)					
Valor de la producció	–0,3	–5,9	–4,2	2,5	–8,3
–Consum de mercaderies i de primeres matèries	–1,2	–8,6	–6,5	5,8	–7,6
–Altres despeses d'explotació	3,4	–2,7	–2,3	–2,0	–5,7
=Valor afegit brut al cost de factors	–1,5	–6,5	–1,6	0,5	–12,1
–Despeses de personal	5,0	0,4	0,7	0,0	–3,0
–Amortitzacions i provisions de tràfic	14,4	–8,3	–4,0	2,5	–11,1
=Resultat econòmic net de l'explotació	–28,1	–31,2	–9,4	1,1	–51,9
+Ingressos financers	–2,1	16,1	25,6	20,4	–45,3
–Despeses financeres	17,5	0,6	–10,9	10,1	–21,2
+/–Altres resultats	(ns)	160,0	–19,1	(ns)	60,9
=Resultat abans d'impostos	–50,3	(ns)	(ns)	(ns)	–76,5
–Impost sobre beneficis	–62,8	–37,7	–51,0	75,6	–34,2
=Resultat net total	–45,5	(ns)	–9,2	(ns)	–91,6
Recursos generats	–15,5	–26,2	3,2	–1,8	–28,5
=Autofinançament	–14,4	–25,8	2,3	0,2	–25,0
2. Estructura del compte de resultats (producció o venda = 100)					
=Valor afegit brut al cost de factors	27,6	26,3	26,9	23,4	25,5
–Despeses de personal	17,7	18,4	18,8	17,0	19,0
–Amortitzacions i provisions de tràfic	5,1	4,7	4,5	3,8	4,3
+Ingressos financers	0,7	0,8	1,1	1,0	0,7
–Despeses financeres	2,2	2,2	2,1	1,7	2,1
+/–Altres resultats	–0,5	–2,2	–2,6	0,1	–0,1
–Impost sobre beneficis	0,6	0,4	0,3	0,4	0,5
=Resultat total	2,3	–0,7	–0,3	1,7	0,2
3. Ràtios de l'estat d'origen i aplicació de fons (var. fluxos externs)*					
Actiu immobilitzat material (preus corrents)	21,2	11,2	15,2	12,7	4,0
Actiu immobilitzat de l'explotació (preus corrents)	20,2	10,2	14,2	14,7	6,1
Actiu circulant net de l'explotació	–0,9	–6,9	1,0	10,8	5,6
Actiu net de l'explotació (preus corrents)	8,2	0,2	6,5	12,4	5,8
Actius financers nets a curt i a llarg termini	130,0	9,6	25,5	9,2	–7,5
Fons propis (preus corrents)	–0,1	0,9	6,1	9,5	–0,7
Recursos aliens a llarg termini	94,0	1,1	3,4	–3,8	–8,2
Finançament a curt termini amb cost	4,2	–18,2	–5,7	1,5	–6,1
4. Ràtios economicofinanceres					
Resultat net total / Fons propis (preus corrents)	5,5	–1,8	–0,8	4,9	0,3
Resultat ordinari net / Fons propis (preus corrents)	8,0	5,0	7,0	5,7	1,5
Resultat net total abans d'impostos més inter. / Total actiu net (preus corrents)	6,7	2,3	2,5	5,8	2,9
Resultat ordinari abans d'interessos / Total actiu net (preus corrents)	7,3	5,2	6,1	5,6	3,0
Interessos / Recursos aliens remunerats	6,4	5,3	5,1	5,5	5,7
Palanquejament (preus corrents)	1,0	–0,1	1,0	0,1	–2,7
Resultat econòmic net explotació / Actiu net d'explotació (preus corrents)	8,7	5,8	6,6	5,8	3,4
Resultat econòmic net explotació / Valor de la producció	4,8	3,3	3,6	2,6	2,2
Valor de la producció / Actiu net de l'explotació (voltes) (preus corrents)	1,8	1,8	1,8	2,2	1,6
Valor de la producció / Actiu circulant net de l'explotació (voltes)	3,2	3,0	3,1	3,7	2,5
Valor afegit / Actiu immobilitzat net de l'expl. (voltes) (preus corrents)	1,1	1,1	1,2	1,3	1,1
Dotacions amortitzacions / Actiu immobilitzat net de l'explotació	19,0	18,2	17,6	19,3	17,4
Provisions de tràfic / Existències més clients	1,1	0,8	1,3	0,6	0,4
Ingressos financers i resultats cartera / Actius financers	4,0	2,5	4,7	5,7	2,7
Actiu immobilitzat net / Finançament permanent	67,6	69,7	69,8	66,2	56,3
Autofinançament / Fons propis (preus corrents)	16,3	12,6	14,3	12,9	8,0
5. Distribució de rendes					
Autofinançament / Valor afegit	24,5	18,1	19,6	18,7	17,0
Despeses de personal / Valor afegit	64,2	69,7	69,9	72,6	74,4
Despeses financeres / Valor afegit	7,9	8,5	7,7	7,3	8,0
Impost sobre beneficis i tributs / Valor afegit	2,1	1,6	1,0	1,5	1,9
Distribució de dividends i d'altres / Valor afegit	2,6	2,2	3,0	1,4	0,7

(ns) Valor no significatiu perquè d'un període a l'altre canvia el signe de la partida corresponent o perquè el percentatge de variació és inferior al –100%.
* Import de la variació per fluxos externs que figura en l'EOAF partit pel valor de la partida homòloga en el balanç inicial.

Font: Central de Balanços del Banc d'Espanya

mercat de les empreses catalanes del sector.

Indústria del paper, edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats

Les rendibilitats de les empreses del sector de la indústria del paper, edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats han recuperat els nivells màxims del 2001. Aquesta evolució positiva s'explica per l'augment de l'activitat, ja que la producció ha crescut el 2,4%, més que l'any 2004, en què va augmentar l'1,9%. La rendibilitat, per tant, ha millorat, ja que ha pujat fins al 15,8%, que és força acceptable (l'any 2004 va ser del 13,6%). Les principals causes de l'increment de la rendibilitat dels fons propis són l'augment de la rendibilitat de l'actiu i del palanquejament.

La rendibilitat de l'actiu ha passat del 9,3% del 2004 a l'11,4% del 2005, fet que s'ha aconseguit sobretot mitjançant el control de determinades despeses, que han crescut menys que els ingressos. Entre les despeses que s'han reduït en relació amb les vendes podem destacar les despeses financeres. La productivitat de les despeses de personal en relació amb el valor afegit també s'ha reduït. En la mateixa línia, l'increment de les matèries primeres ha fet caure el valor afegit.

La gestió de l'actiu ha millorat, ja que la rotació de l'actiu immobilitzat i de l'actiu circulant ha augmentat. Les empreses han continuat invertint en actiu immobilitzat. En canvi, la gestió més bona de l'actiu circulant ha permès reduir les inversions en aquests actius. Pel que fa al finançament, ha disminuït el pes dels fons propis i també dels deutes a curt termini, que s'han reduït molt. Contràriament, els deutes a llarg termini han registrat un increment. D'aquesta manera, les empreses del sector han reestructurat el passiu, i han donat prioritat a l'exigible a llarg termini, en detriment de l'exigible a curt termini.

El palanquejament ha augmentat lleugerament (4,4 el 2005, mentre que el 2004 va ser de 4,3) i, per tant, el deute és una mica més rendible que en anys anteriors.

Els recursos generats han augmentat, però l'increment de la distribució de dividends explica que els fons propis s'hagin reduït.

Resumint, el 2005 ha estat un bon any per a les empreses del sector, ja que les rendibilitats han augmentat substancialment a causa de la bona gestió de les despeses, amb l'excepció entre d'altres del consum de mercaderies i de matèries primeres, que

Gràfic A.17 Rendibilitat i impacte del palanquejament
(Indústria del paper, edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats)

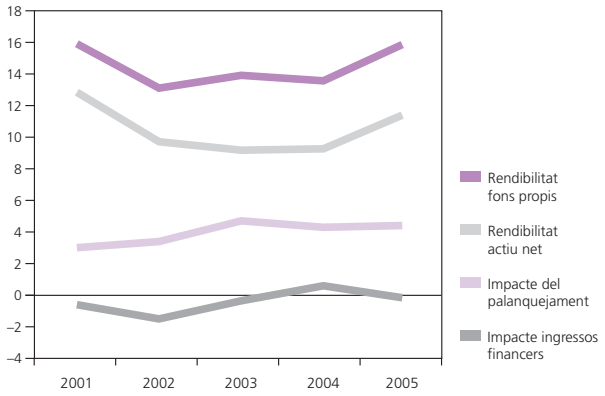

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic A.18 Valor afegit, cost i productivitat laboral
(Indústria del paper, edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats) (2000 = 100 i euros constants)

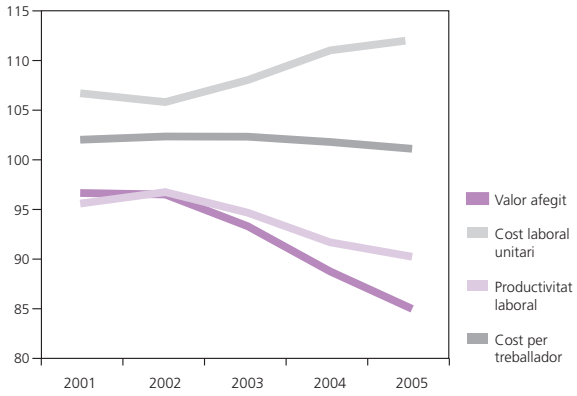

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

han augmentat més que les vendes. Altres factors positius han estat la gestió dels actius i també el palanquejament.

Quadre A.9 Estructura del balanç i compte de resultats
(Indústria del paper, edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats)

	Exercici 2001	Exercici 2002	Exercici 2003	Exercici 2004	Exercici 2005
Nombre d'empreses de la mostra	90	96	89	86	71
1. Partides del compte de resultats (percentatge de variació anual)					
Valor de la producció	–0,6	–0,6	1,4	1,9	2,4
–Consum de mercaderies i de primeres matèries	–2,0	–7,8	–0,9	3,6	4,4
–Altres despeses d'explotació	0,7	7,3	6,9	3,2	4,1
=Valor afegit brut al cost de factors	–0,5	3,3	–0,3	–2,0	–1,0
–Despeses de personal	6,2	2,4	1,8	0,7	–0,1
–Amortitzacions i provisions de tràfic	18,9	–0,7	–4,5	–1,4	–14,0
=Resultat econòmic net de l'explotació	–20,4	10,0	–2,5	–10,5	7,9
+Ingressos financers	35,2	–32,1	96,2	10,3	14,0
–Despeses financeres	–3,4	–7,2	1,6	–18,1	–4,8
+/–Altres resultats	(ns)	3,8	57,4	10,4	–55,9
=Resultat abans d'impostos	–39,6	11,3	(ns)	7,6	3,0
–Impost sobre beneficis	(ns)	(ns)	–18,4	–80,1	–8,4
=Resultat net total	9,7	–74,8	(ns)	46,5	8,2
Recursos generats	–12,0	3,6	14,2	–1,5	–2,9
=Autofinançament	–1,6	–7,9	16,1	–5,1	–12,7
2. Estructura del compte de resultats (producció o venda = 100)					
=Valor afegit brut al cost de factors	32,4	32,8	32,1	30,8	30,0
–Despeses de personal	17,5	19,6	19,5	19,2	18,2
–Amortitzacions i provisions de tràfic	6,3	6,2	6,1	5,9	4,9
+Ingressos financers	0,6	1,3	3,0	3,3	2,9
–Despeses financeres	2,0	2,5	2,6	2,0	1,8
+/–Altres resultats	–1,6	–2,8	–2,3	–2,1	–2,2
–Impost sobre beneficis	–3,1	1,7	1,4	0,3	1,6
=Resultat total	8,7	1,4	3,2	4,6	4,2
3. Ràtios de l'estat d'origen i aplicació de fons (var. fluxos externs)*					
Actiu immobilitzat material (preus corrents)	20,2	15,9	12,6	5,9	8,8
Actiu immobilitzat de l'explotació (preus corrents)	19,4	16,5	12,5	9,6	11,8
Actiu circulant net de l'explotació	0,5	2,8	7,1	1,1	–7,0
Actiu net de l'explotació (preus corrents)	12,5	11,7	10,3	5,9	4,1
Actius financers nets a curt i a llarg termini	11,9	32,9	7,1	1,4	5,2
Fons propis (preus corrents)	–0,3	5,0	6,1	–3,0	–1,1
Recursos aliens a llarg termini	15,3	37,4	10,5	–10,7	5,1
Finançament a curt termini amb cost	–17,3	–9,0	–15,3	–1,1	–18,9
4. Ràtios economicofinanceres					
Resultat net total / Fons propis (preus corrents)	19,2	3,2	6,4	9,0	8,3
Resultat ordinari net / Fons propis (preus corrents)	15,9	13,1	13,9	13,6	15,8
Resultat net total abans d'impostos més inter. / Total actiu net (preus corrents)	10,6	6,3	6,8	7,1	8,8
Resultat ordinari abans d'interessos / Total actiu net (preus corrents)	12,8	9,7	9,2	9,3	11,4
Interessos / Recursos aliens remunerats	7,3	5,6	4,3	4,4	4,9
Palanquejament (preus corrents)	5,5	4,1	4,9	4,9	6,5
Resultat econòmic net explotació / Actiu net d'explotació (preus corrents)	13,4	11,2	9,5	8,6	11,6
Resultat econòmic net explotació / Valor de la producció	8,5	7,0	6,5	5,7	6,9
Valor de la producció / Actiu net de l'explotació (voltes) (preus corrents)	1,6	1,6	1,5	1,5	1,7
Valor de la producció / Actiu circulant net de l'explotació (voltes)	4,2	4,6	3,4	3,4	4,1
Valor afegit / Actiu immobilitzat net de l'expl. (voltes) (preus corrents)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Dotacions amortitzacions / Actiu immobilitzat net de l'explotació	14,7	14,7	14,8	14,7	14,0
Provisions de tràfic / Existències més clients	1,1	0,6	0,8	1,5	–0,3
Ingressos financers i resultats cartera / Actius financers	4,7	4,7	9,3	12,1	10,3
Actiu immobilitzat net / Finançament permanent	82,4	97,3	94,8	91,6	84,9
Autofinançament / Fons propis (preus corrents)	24,1	19,6	19,2	17,2	13,4
5. Distribució de rendes					
Autofinançament / Valor afegit	33,6	26,9	30,0	28,5	22,7
Despeses de personal / Valor afegit	54,2	59,7	60,8	62,3	60,7
Despeses financeres / Valor afegit	6,1	7,5	8,0	6,7	6,0
Impost sobre beneficis i tributs / Valor afegit	–9,5	5,2	4,5	0,9	5,4
Distribució de dividends i d'altres / Valor afegit	3,9	5,6	6,0	8,1	11,3

(ns) Valor no significatiu perquè d'un període a l'altre canvia el signe de la partida corresponent o perquè el percentatge de variació és inferior al –100%.
* Import de la variació per fluxos externs que figura en l'EOAF partit pel valor de la partida homòloga en el balanç inicial.

Font: Central de Balanços del Banc d'Espanya

Construcció

Sovint s'assenyala que el creixement de l'economia catalana es basa d'una manera molt significativa en el sector de la construcció. Les dades analitzades confirmen que és un dels sectors que evoluciona més bé, tant en producció com en rendibilitats. Així, els nivells d'activitat del sector de la construcció han continuat creixent d'una manera molt important. De tots els sectors analitzats, aquest sector és, sens dubte, el que més ha augmentat el valor de la producció. L'any 2005 la producció ha crescut el 13,6%, més que l'any 2004, en què va augmentar el 2,2%. El valor afegit ha continuat augmentant en línia amb els anys anteriors. La rendibilitat segueix molt elevada. Així, la rendibilitat dels fons propis ha pujat fins al 37,1%, xifra més elevada que el 30,2% de l'any 2004. Les causes principals de l'increment de la rendibilitat dels fons propis són l'augment de la rendibilitat de l'actiu, que ha estat del 24,8% (l'any 2004 va ser del 20,9%), i del palanquejament.

La rendibilitat de l'actiu ha augmentat com a conseqüència del control de la majoria de despeses, que han crescut menys que els ingressos. Entre les despeses que s'han reduït en relació amb les vendes podem destacar el consum de mercaderies i de matèries primeres, les despeses de personal i les despeses financeres. La productivitat de les despeses de personal en relació amb el valor afegit ha augmentat.

La gestió de l'actiu immobilitzat ha millorat, ja que la rotació de l'actiu immobilitzat ha augmentat. Les empreses han continuat invertint sobretot en terrenys i construccions per a la venda posterior. Pel que fa al finançament, ha disminuït el pes dels fons propis. En canvi, els deutes a llarg termini han augmentat molt. Els deutes a curt termini també han augmentat, però menys.

El palanquejament s'ha incrementat fins a 12,3 (l'any 2004 va ser de 9,3) i és dels més alts de tots els sectors analitzats. Per tant, en el sector de la construcció el deute és encara més rendible que en anys anteriors.

Els recursos generats han augmentat, però la distribució de dividends explica que els fons propis s'hagin reduït.

En resum, es tracta d'un sector que ha estat molt dinàmic tant en activitat productiva com inversora. El 2005 ha estat un bon any per a les empreses del sector, ja que les rendibilitats han augmentat substancialment a causa de la bona gestió de les despeses i també del palanquejament.

Gràfic A.19 Rendibilitat i impacte del palanquejament
(Construcció)

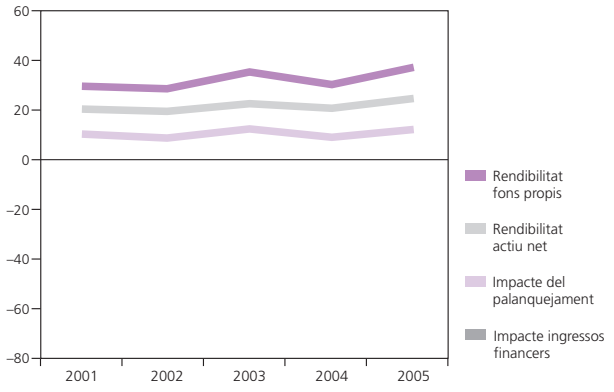

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Gràfic A.20 Valor afegit, cost i productivitat laboral
(Construcció)
(2000 = 100 i euros constants)

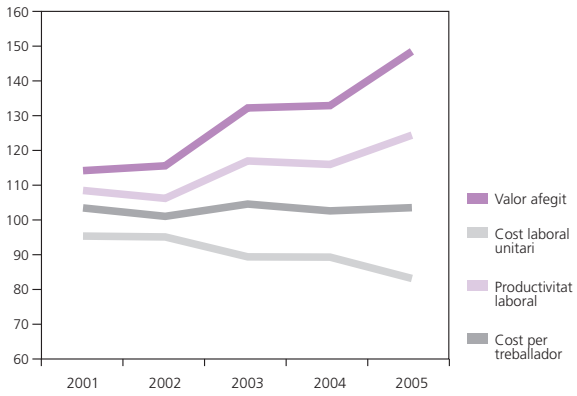

Font: *Informe anual de l'empresa catalana 2005* de la Generalitat de Catalunya i Central de Balanços del Banc d'Espanya

Quadre A.10 Estructura del balanç i compte de resultats
(Construcció)

	Exercici 2001	Exercici 2002	Exercici 2003	Exercici 2004	Exercici 2005
Nombre d'empreses de la mostra	126	127	139	150	144
1. Partides del compte de resultats (percentatge de variació anual)					
Valor de la producció	16,8	10,5	17,9	2,2	13,6
–Consum de mercaderies i de primeres matèries	11,5	4,1	22,4	0,4	15,3
–Altres despeses d'explotació	18,7	14,5	16,5	2,4	12,7
=Valor afegit brut al cost de factors	17,4	5,0	17,8	3,6	15,6
–Despeses de personal	12,0	4,8	10,9	3,4	7,7
–Amortitzacions i provisions de tràfic	109,4	–20,6	115,2	15,0	–12,5
=Resultat econòmic net de l'explotació	19,0	16,3	26,9	1,2	54,9
+Ingressos financers	13,6	–15,9	29,1	18,1	–35,0
–Despeses financeres	8,4	4,6	13,9	20,5	–7,4
+/–Altres resultats	–66,0	–123,9	61,3	22,6	51,1
=Resultat abans d'impostos	13,5	0,1	45,9	3,5	51,2
–Impost sobre beneficis	13,5	–13,0	53,4	11,4	46,9
=Resultat net total	13,5	6,3	42,9	–0,1	53,3
Recursos generats	48,0	–17,9	81,2	–11,3	31,7
=Autofinançament	98,5	–26,9	129,7	–20,8	15,7
2. Estructura del compte de resultats (producció o venda = 100)					
=Valor afegit brut al cost de factors	21,4	19,6	19,6	19,7	19,8
–Despeses de personal	15,4	14,7	14,0	14,2	13,4
–Amortitzacions i provisions de tràfic	1,6	1,1	1,2	1,4	1,1
+Ingressos financers	1,0	0,8	0,8	1,0	0,5
–Despeses financeres	0,9	0,8	0,7	0,8	0,6
+/–Altres resultats	–0,8	–0,7	–0,2	–0,2	–0,1
–Impost sobre beneficis	1,2	0,9	1,3	1,4	1,6
=Resultat total	2,5	2,3	3,0	2,7	3,5
3. Ràtios de l'estat d'origen i aplicació de fons (var. fluxos externs)*					
Actiu immobilitzat material (preus corrents)	22,4	55,0	44,5	30,2	57,8
Actiu immobilitzat de l'explotació (preus corrents)	18,1	37,4	35,1	22,7	52,3
Actiu circulant net de l'explotació	1,5	18,3	25,9	17,3	169,0
Actiu net de l'explotació (preus corrents)	34,4	98,0	45,2	32,3	(ns)
Actius financers nets a curt i a llarg termini	15,4	58,0	37,4	14,5	4,8
Fons propis (preus corrents)	–0,3	–0,5	–0,4	–3,5	–5,7
Recursos aliens a llarg termini	39,7	28,6	32,8	0,4	61,6
Finançament a curt termini amb cost	0,5	14,7	21,5	–11,3	18,3
4. Ràtios economicofinanceres					
Resultat net total / Fons propis (preus corrents)	17,1	17,1	23,5	19,0	24,7
Resultat ordinari net / Fons propis (preus corrents)	30,7	28,6	35,2	30,2	37,1
Resultat net total abans d'impostos més inter. / Total actiu net (preus corrents)	17,3	16,8	21,8	19,9	24,3
Resultat ordinari abans d'interessos / Total actiu net (preus corrents)	20,3	19,6	22,7	20,9	24,8
Interessos / Recursos aliens remunerats	7,0	7,2	6,7	7,6	6,7
Palanquejament (preus corrents)	13,3	12,4	16,0	13,2	18,0
Resultat econòmic net explotació / Actiu net d'explotació (preus corrents)	88,0	214,8	165,7	203,0	(ns)
Resultat econòmic net explotació / Valor de la producció	4,4	3,9	4,4	4,1	5,3
Valor de la producció / Actiu net de l'explotació (voltes) (preus corrents)	19,8	55,5	37,6	49,0	(ns)
Valor de la producció / Actiu circulant net de l'explotació (voltes)	–19,6	–22,8	–30,3	–27,0	–16,2
Valor afegit / Actiu immobilitzat net de l'expl. (voltes) (preus corrents)	2,1	3,2	3,3	3,4	3,2
Dotacions amortitzacions / Actiu immobilitzat net de l'explotació	11,3	15,6	16,7	18,1	15,2
Provisions de tràfic / Existències més clients	0,9	0,2	0,5	0,6	0,3
Ingressos financers i resultats cartera / Actius financers	8,3	5,9	6,0	6,3	4,7
Actiu immobilitzat net / Finançament permanent	76,8	70,6	74,9	78,8	86,9
Autofinançament / Fons propis (preus corrents)	23,7	13,5	27,4	18,4	18,1
5. Distribució de rendes					
Autofinançament / Valor afegit	16,3	9,3	17,9	13,4	12,9
Despeses de personal / Valor afegit	71,9	74,8	71,3	72,1	67,8
Despeses financeres / Valor afegit	4,2	3,9	3,6	4,2	3,0
Impost sobre beneficis i tributs / Valor afegit	5,7	4,6	6,6	7,0	8,3
Distribució de dividends i d'altres / Valor afegit	4,5	4,8	5,3	5,5	7,8

(ns) Valor no significatiu perquè d'un període a l'altre canvia el signe de la partida corresponent o perquè el percentatge de variació és inferior al –100%.
* Import de la variació per fluxos externs que figura en l'EOAF partit pel valor de la partida homòloga en el balanç inicial.

Font: Central de Balanços del Banc d'Espanya

XI. Anàlisi sectorial

Resum

L'any 2006, el creixement del PIB català es va accelerar fins al 3,9% gràcies al manteniment de l'elevat ritme de creixement de la construcció i la notable recuperació del sector industrial, que va registrar el major increment del PIB i de l'índex de producció industrial del darrer lustre. La bona conjuntura del sector industrial va ser deguda, entre altres qüestions, a la bonança dels mercats internacionals, que va propiciar un increment de les exportacions catalanes industrials de l'11,6%. Entre els sectors més beneficiats per aquesta conjuntura positiva destaquen el de construcció de maquinària i equips mecànics, el de fabricació de minerals no metàl·lics i el de material de transport. Tot i la bona marxa del sector industrial català el 2006, un any més ha disminuït l'ocupació, en termes d'afiliats al règim general de la Seguretat Social, fet que contrasta amb els ascensos en la construcció o en els serveis. En el sector energètic, els indicadors mostren una conjuntura positiva, especialment pel que fa al sector de l'energia elèctrica. Dins de la construcció s'observa un alentiment del ritme d'activitat del sector de l'edificació, que el 2006 ha estat prou compensat pel sector de l'obra civil. El sector de serveis ha mostrat un creixement del PIB lleugerament inferior al 2005, però es manté robust. Dins dels serveis, les activitats comercials i de serveis personals i de lleure han estat afectades per la moderació gradual del consum, mentre que els serveis immobiliaris mostren també un alentiment, seguint la dinàmica de la inversió en habitatge. No obstant això, la demanda turística ha mantingut un bon ritme. Finalment, el sector agrícola ha experimentat una recuperació del ritme d'activitat econòmica, amb increments del PIB del 3,8%, o del 8,6% en la producció final agrària, fet que contrasta amb els descensos de l'any anterior. En el subsector agrícola, la millor conjuntura s'ha registrat en els cereals; i, en el ramader, en el porquí.

1. Introducció

Segons les dades de l'Idescat, l'any 2006 Catalunya va registrar un increment del PIB del 3,9%, sis dècimes superior al creixement del 2005 (expressat sobre la base del 2000) i idèntic a l'increment del conjunt d'Espanya. Aquesta dada és la millor en els darrers sis anys i mostra la fortalesa actual de l'economia catalana. Des del punt de vista sectorial es caracteritza per una aportació menor del sector de serveis, una estabilitat del ritme de creixement del PIB de la construcció i una recuperació notable de l'activitat industrial, amb les millors dades del darrer lustre. Cal situar aquesta tendència en un context de recuperació econòmica en els principals mercats europeus que han empès les exportacions catalanes i l'activitat industrial.

Un any més, el pilar major del creixement ha estat la construcció (augment del 5,4%, idèntic a l'any anterior i una dècima superior a l'increment d'Espanya), seguit dels serveis (taxa de creixement del 3,8%, mig punt inferior a la del 2005, però dues dècimes superior a la corresponent espanyola). L'agricultura va experimentar també una recuperació del ritme d'activitat i va augmentar a una taxa exactament igual que els serveis (3,8%), fet que contrasta amb l'atonia agrària experimentada en el conjunt d'Espanya (increment de tan sols el 0,3%). La taxa d'augment del valor afegit brut (VAB) industrial va ser del 2,9%, dada que contrasta amb el feble 0,1% del 2005 i és, de fet, la millor dada de creixement industrial des del 2001. A Espanya el VAB industrial també va experimentar un augment substancial, del 3,1% segons l'Idescat.

2. Sector agrari

Segons les darreres estimacions facilitades el juny del 2007 pel Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural, l'any 2006 la producció final agrària va ascendir a 3.890,5 MEUR. Això implica un increment del 8,6% respecte del 2005 en termes de valor, que contrasta amb el descens de l'any anterior. Aquest augment és degut tant als preus (5,7%), com, tot i que menys, a la variació de quantitat (2,7%). Els consums intermedis o les despeses fora del sector van créixer el 2,6% (amb un increment de l'1,7% dels preus i del 0,9% de la quantitat). Dins d'aquests, el més important quant a volum, el d'aliments per als animals, que implica gairebé una tercera part de les despeses fora del sector, va registrar un ascens del 2,3%, gairebé íntegrament per l'increment del volum, perquè els preus pràcticament es van estancar. La reparació de maquinària i l'energia serien les següents partides més importants, que van tenir un increment respectiu del 6,7% i del 4,9%, en tots dos casos motivats per l'ascens de preus, ja que en termes de quantitat es va produir un descens.

Gràfic XI.1 Principals macromagnituds del sector agrari català. Any 2006 (Taxa de variació respecte de l'any anterior, en %)

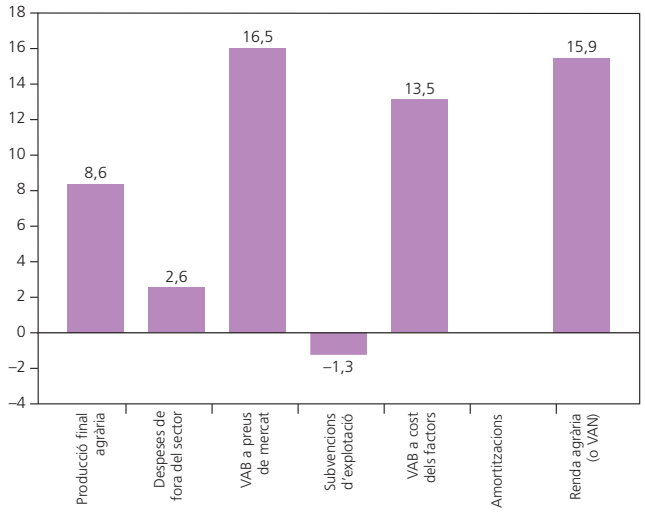

Atès el clar major increment de la producció en relació amb els consums intermedis, el valor afegit brut (VAB) a preus de mercat l'any 2006 va augmentar el 16,5%, després del descens de l'any anterior. Les subvencions d'explotació van disminuir l'1,3%, i el VAB a cost de factors va pujar el 13,5%. Les amortitzacions van quedar, un any més, inalterables. Com a conseqüència de tot això, la renda agrària o VAN (valor afegit net) va registrar un fort augment del 15,9% a preus corrents i de l'11,6% a preus constants, i va trencar així amb les disminucions que hi va haver els anys previs.

Dins del sector agrari, cal diferenciar el sector agrícola, el ramader i el d'altres productes. Des d'aquesta perspectiva, l'any 2006 cal destacar el creixement del valor de la producció tant agrícola (9,4%) com ramadera (8,6%). El valor de la producció agrícola va pujar per l'increment de la quantitat produïda (5,9%) i pels preus (3,3%). En canvi, el valor de la producció ramadera puja bàsicament per l'increment dels preus percebuts (7,6%).

Els grups amb l'evolució més positiva al sector agrícola van ser els cereals (increment en valor del 46,4%) i les hortalisses (del 16,2%). En el primer cas l'increment va ser degut principalment al fort creixement de la quantitat produïda respecte a la campanya anterior (37,8%), que va estar marcada per una producció molt baixa producte de la forta sequera que va patir Catalunya. De fet, la producció de cereals del 2006 ha estat un 15% inferior a la mitjana que s'havia anat donant la darrera dècada. Dins dels cereals va destacar especialment l'ordi, que va més que doblar la producció, i el blat, la producció en volum del qual es va incrementar el 50%. En el cas de les hortalisses, l'increment del 16,2% del valor de la producció s'explica tant per l'augment de la quantitat produïda (6,2%) com per l'augment dels preus (9,4%). Dins del grup van destacar els ascensos de més del 20% en valor del tomàquet, la carxofa, la ceba i l'all. En el primer cas, a causa principalment de l'increment de preus del 16,8% i en els altres dos casos, per l'augment de la quantitat produïda, per sobre del 12% i, en segon terme, a l'ascens dels preus. Pel que fa a la fruita fresca, que és el sector agrícola econòmicament més important de Catalunya (representa aproximadament el 30% de la producció agrícola), s'ha registrat un descens del 2,6% en termes de valor. La quantitat produïda va disminuir el 8,9% respecte a l'any 2005, mentre que els preus presenten un creixement del 7%. En qualsevol cas, el descens s'explica per la producció rècord de l'any precedent. De fet, s'estima que la producció de fruita d'aquesta campanya s'ha situat entorn al 5% per sobre de la d'un any normal (mitjana 1995-2005). Per productes, destaca el descens de la producció en valor de la poma i de la pera (del 6,1% i del 16,4%, respectivament), producte, en el primer cas, del descens de la producció real del 15,3% que no va ser compensat per l'increment de preus i, en el segon cas, per la disminució tant de la collita com dels preus percebuts. En el cas del préssec, encara que la producció real també va descendir prop del 6%, aquest fet es va més que compensar per l'increment de preus, del 19,6%.

Pel que fa a la resta de grups, destaca l'ascens de la producció en valor de les patates, del 56%, principalment per l'augment de preus de gairebé el 50%, de les plantes industrials (25,3%), motivat per l'ascens de la producció real, atès que els preus van disminuir; el most de raïm (23,8%), a causa de l'augment de la quantitat produïda (21%), i l'oli d'oliva (21,3%), motivat sobretot pel fort creixement en els preus percebuts pel productor (15,4%). En l'aspecte negatiu, cal considerar el descens del valor de la producció de les lleguminoses, tot i l'increment de preus, atès que la producció real va caure més del 30%; la fruita seca, motivat pel descens dels preus percebuts, de gairebé el 30% i que no va poder ser compensat per l'ascens de la producció del 32,4%, i els cítrics, amb una pèrdua de valor de la producció final de prop del 30%, bàsicament per la forta reducció dels preus percebuts, ja que la producció real va descendir solament l'1,7%. Finalment, la producció en valor dels altres productes vegetals, com les flors i les plantes ornamentals, es va mantenir més o menys estable.

Respecte a la producció ramadera, els animals van pujar la producció en valor el 10,3%, motivat sobretot per l'ascens dels preus del 8%. Mentre que els productes animals van registrar una variació negativa, tot i l'increment del 5,1% en els preus percebuts. Dins dels animals destaca l'increment del porquí, principal sector agrari de Catalunya (amb un valor de la producció que equival al 30% del total), amb un augment del 13,2%, conseqüència del bon comportament dels preus del sector (7,7%) i de la quantitat produïda (5,1%). També es van presentar ascensos en els ovins i el cabrum (del 6,4%) per l'ascens de la quantitat produïda (del 10,5%); en les aus (del 9,5%) per l'increment dels preus percebuts,

ELS SERVEIS A LES EMPRESES: UN SECTOR CLAU EN LES ECONOMIES DESENVOLUPADES

Ezequiel Baró
Universitat de Barcelona

1. L'abast dels serveis a les empreses

Els serveis a les empreses abasten diverses activitats –incloses en les divisions 72 a 74 de la CNAE-93–, des de serveis professionals de consultoria (en gestió empresarial, en temes jurídics, comptables i fiscals), serveis tècnics (d'enginyeria, arquitectura, anàlisis i assajos tècnics), serveis de màrqueting (publicitat, estudis de mercat) i serveis de selecció i col·locació de recursos humans, fins a serveis informàtics (consultoria informàtica, tractament de dades), i també un conjunt molt variat de serveis operacionals (de seguretat, de neteja i altres).

Sota la denominació de «serveis a les empreses» s'engloba, doncs, un conjunt –força heterogeni– d'activitats econòmiques reals (no financeres) que un gran nombre de firmes privades i també moltes organitzacions públiques utilitzen, de manera creixent, com a *inputs* intermedis en llur cadena de valor. En general, la finalitat d'aquesta mena de serveis consisteix a esmenar certs *managerial gaps* que poden sorgir en diversos àmbits de la gestió de les empreses de qualsevol sector econòmic: des del marc jurídic i economicofinancer de la seva actuació, la gestió dels seus recursos humans o tecnològics, la prospecció dels seus mercats (actuals o potencials), fins a la concepció i gestió de la seva imatge de marca (o altres símbols intangibles de la seva identitat), entre altres aspectes.

La importància de les firmes de serveis a les empreses en les economies avançades resideix en la seva relació dinàmica amb la resta d'empreses i en la contribució a la seva competitivitat. En efecte, aquestes activitats intervenen en la creació i consolidació d'avantatges competitius per a les seves firmes client, essencialment de tres maneres: en primer lloc, permeten una economia de costos en aquestes empreses, ja sia gràcies als guanys de productivitat que contribueixen a generar-hi, ja sia perquè el seu ús facilita la conversió de determinats costos fixos en costos variables; en segon lloc, contribueixen directament a la millora de la qualitat dels béns o serveis que produeixen les empreses client o, més sovint, intervenen en l'establiment de les pròpies normes de qualitat dels seus processos i dels seus productes (mitjançant els procediments de control i certificació de la qualitat, o la concepció i l'enginyeria d'aquests processos o productes), o també ajuden a enfortir la capacitat de les empreses de diferenciar els seus productes (mitjançant la publicitat o els estudis de mercat) i a gestionar de manera adequada les relacions amb els seus clients; en tercer lloc, faciliten l'accés a nous mercats (sovint internacionals) a les seves empreses client. En aquest darrer context, els serveis a les empreses reforcen la competitivitat de les firmes, les ajuden a definir, planificar i endegar una estratègia de penetració en nous mercats (mitjançant una consultoria de gestió, estudis de mercat i d'imatge de marca, gestió i optimització de recursos informàtics i de comunicació, entre altres prestacions).

Així mateix, els serveis a les empreses –especialment el grup de serveis més avançats i de més alt contingut en coneixement –tenen un paper essencial en la gestió dels processos d'innovació tecnològica i organitzativa. Faciliten, en primer lloc, la circulació de nou coneixement tecnològic i de *bones pràctiques* organitzatives i de gestió. Però també elaboren i ajusten aquest coneixement especialitzat *a mida* de les necessitats i característiques dels seus clients. Són, en conseqüència, unes interfícies qualificades, uns ponts privilegiats per trametre les externalitats de coneixement que acompanyen els processos d'innovació en un determinat territori.

2. Un sector amb un pes econòmic important

En el darrer quart de segle, el procés de terciarització de les economies més desenvolupades s'ha accelerat i, en part, sembla haver canviat de naturalesa. Molts experts atribueixen aquesta transformació a un canvi de gran abast en el model de creixement d'aquestes economies, fruit essencialment de les novetats tecnològiques i organitzatives esdevingudes en molts sectors d'activitat, i també de les modificacions en els patrons internacionals d'avantatges competitius. En aquest període, aquest procés de canvi estructural s'ha fet palès en el creixement més intens d'algunes activitats de serveis destinats a la producció (i no sols, com abans, en el creixement dels serveis destinats al consum final): en aquest grup de serveis (d'ús intermedi) cal situar els serveis de comunicacions, els serveis financers i la major part dels serveis a les empreses.

Taula 1. VAB i ocupació del sector de serveis a les empreses i dels seus principals subsectors: Catalunya, 2004

	VAB[1]		Ocupació[2]	
	Import	(%)	Nombre	(%)
72. Activitats informàtiques	1.588.508	13,23	38.611	8,75
73. Recerca i desenvolupament	189.632	1,58	5.129	1,16
74.1 Activitats jurídiques, de comptabilitat, auditoria, assessoria fiscal, estudis de mercat; consultoria en direcció i gestió empresarial	3.840.866	32,00	97.586	22,13
74.2 i 74.3 Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assajos i anàlisis tècnics	1.732.558	14,42	47.922	10,87
74.4 Publicitat i màrqueting directe	792.810	6,60	21.806	4,95
74.5 Selecció i col·locació de personal	1.001.452	8,34	71.190	16,15
74.6 Serveis d'investigació i seguretat	391.393	3,26	15.370	3,49
74.7 Activitats industrials de neteja	940.720	7,84	76.861	17,43
74.8 Activitats empresarials diverses	1.528.692	12,73	66.420	15,06
72, 73 i 74 Serveis a les empreses	12.006.631	100,00	440.895	100,00

1 Unitat: milers d'euros
2 Unitat: milers d'ocupats

Font: Idescat. *Enquesta anual de serveis (2004)*

L'augment del pes específic dels serveis a les empreses en els consums intermedis de la major part de les branques d'activitat de les economies més avançades ha estat, sens dubte, el factor més important per explicar el creixement d'aquest sector. Aquest canvi en la composició dels consums intermedis, amb una presència creixent en ells d'aquesta mena de serveis, ha estat degut en les dues darreres dècades a diverses circumstàncies: en primer lloc, a la demanda creixent (intermèdia) de serveis nous –més especialitzats–, induïda pels canvis tecnològics i organitzatius ja esmentats; en segon lloc, a l'augment dels processos de subcontractació (*outsourcing*), que ha fomentat l'aparició i consolidació de nous segments de demanda en aquella branca d'activitat; finalment, especialment al llarg dels anys noranta, als processos de desregulació esdevinguts en alguns sectors econòmics i als processos de privatització d'empreses públiques, que han contribuït també a incrementar la demanda de serveis a les empreses.

Actualment, el sector de serveis a les empreses dóna ocupació a unes 19.500.000 persones en el conjunt dels països de la UE-15: aquesta xifra representa l'11,4% del total dels ocupats, un percentatge que és equivalent al de l'ocupació del sector d'institucions de crèdit i assegurances i del sector del transport i de les comunicacions, considerats conjuntament. Així mateix, aquest sector aporta prop de l'11,2% del valor afegit brut (VAB) de l'economia d'aquell àmbit territorial, si bé la distribució del seu pes relatiu és força desigual segons els diversos països: a Grècia, aquestes activitats només aporten el 3% del valor afegit de l'economia, mentre que a Irlanda, França i el Regne Unit aquest percentatge supera el 13%.

Catalunya, en aquest sentit, ocupa una posició intermèdia entre aquests dos extrems. L'any 2004, el sector de serveis a les empreses català va generar poc més de 12.000 MEUR de VAB, una xifra que equival al 8,4% del PIB, una magnitud superior a la que aporten, conjuntament, la indústria química, la indústria de l'alimentació, begudes i tabac, i la indústria d'elements de transport (i equivalent a un terç del valor afegit que genera tot el sector industrial). El nombre dels ocupats en el sector de serveis a les empreses fou, aquell any, de 441.000 efectius, el 14,2% de l'ocupació total a Catalunya (el 22,4% de tota l'ocupació terciària, i una xifra equivalent al 58,4% dels ocupats de la indústria).

3. Un sector amb un gran potencial de creixement

A més de la dimensió econòmica (en termes d'ocupació i de valor afegit), cal destacar també el fet que el sector de serveis a les empreses ha estat, en els darrers vint-i-cinc anys, un dels sectors econòmics amb un potencial de creixement més alt. Entre el 1979 i el 2003, l'ocupació d'aquest sector augmentà, en el conjunt de la UE-15, a una taxa anual (acumulativa) del 4,5%, més que cap altra branca d'activitat, i molt per sobre del 0,6% en què va créixer l'ocupació en el conjunt de l'economia d'aquesta zona. Això ha fet que el sector de serveis a les empreses dupliqués de llarg la seva dimensió –en termes d'ocupació– i passés del 4,6% l'any 1979 a l'11,4% l'any 2003. Durant aquests anys, aquestes activitats crearen 12.600.000 llocs de treball, una xifra que equival al 54,4% de l'augment net d'ocupació que s'ha esdevingut en aquesta àrea econòmica, i que compensà (de sobres) la pèrdua d'11.300.000 efectius en el sector manufacturer.

Un comportament semblant –tot i que lleugerament més moderat– s'ha palesat també en l'aportació dels serveis a les empreses al VAB de l'economia de la UE-15. El seu creixement (anual acumulatiu) fou del 4,2% –així mateix, significativament per sobre de la mitjana de

Taula 2. Contribució dels serveis a les empreses al creixement del valor afegit de la UE-15 1979-2003

	VAB 1979 (milers de MEUR)[1]	Total (%)	VAB 2003 (milers de MEUR)	Total (%)	Taxa de creixement anual (%) 1979-2003[2]	Contribució (%) al canvi del VAB total de la UE-15
Serveis a les empreses	**122,9**	**5,8**	**1.067,4**	**11,2**	**4,2**	**12,7**
Indústria manufacturera	804,1	37,9	2.515,9	26,4	2,2	23,1
Serveis de comerç	218,5	10,3	936,6	9,8	2,3	9,7
Serveis financers	103,7	4,9	576,4	6,0	2,5	6,4
Total economia	**2.124,0**	**100,0**	**9.540,1**	**100,0**	**2,2**	**100,0**

1 Magnituds a preus constants

2 Taxes de creixement anual acumulatives (a preus constants)

Font: OCDE. Comptabilitat nacional (STAN); Gröningen Growth and Development Centre (GGDC)

Taula 3. Contribució dels serveis a les empreses al creixement de l'ocupació de la UE-15: 1979-2003

	Ocupació 1979 (milers de persones)	Total (%)	Ocupació 2003 (milers de persones)	Total (%)	Taxa de creixement anual (%) 1979-2003[1]	Contribució (%) al canvi de l'ocupació total de la UE-15
Serveis a les empreses	**6.837**	**4,6**	**19.460**	**11,4**	**4,5**	**54,4**
Indústria manufacturera	53.381	37,4	42.055	24,6	–1,0	–48,9
Serveis de comerç	20.993	14,2	25.943	15,2	0,9	21,4
Serveis financers	3.976	2,7	5.392	3,2	1,3	6,1
Total economia	**147.984**	**100,00**	**171.167**	**100,0**	**0,6**	**100,0**

Nota: 1 Taxes de creixement anual acumulatives

Font: OCDE. Comptabilitat nacional (STAN); Gröningen Growth and Development Centre (GGDC)

l'economia en el seu conjunt, que fou del 2,2%–, només superat pel creixement del VAB generat pel sector de les telecomunicacions.

A Catalunya, entre el 1987 i el 2004 el nombre dels ocupats en el sector de serveis a les empreses va passar de representar el 4,9% del total de l'ocupació al 14,2%; i la contribució al VAB, del 4% al 8,4%.

Cal destacar que a Europa hi ha encara un important potencial de creixement no explotat en aquest sector, tant en matèria d'ocupació com de competitivitat. Dues circumstàncies ho corroboren: en primer lloc, el fet que mentre a la UE-15 el valor afegit que es pot imputar al conjunt dels serveis a les empreses representa el 45% del valor afegit que aporta el sector industrial, als Estats Units (una societat més avançada en el procés de terciarització i capdavantera en l'oferta d'aquestes activitats de serveis a les empreses) aquella proporció arriba, avui, gairebé al 65%; en segon lloc, l'evidència que les persones ocupades en funcions de serveis d'aquesta mena dins les empreses i organitzacions industrials i terciàries representen, actualment, una xifra el 20% superior a la de les persones ocupades en firmes del mateix sector de serveis a les empreses. Hi ha, doncs, encara un important contingent susceptible de ser *externalitzat*.

4. Un sector eminentment urbà

Les activitats de serveis a les empreses es concentren especialment als grans nuclis urbans. En certa manera, es pot establir una jerarquia de ciutats en funció de la base de serveis a les empreses de què disposen (i del seu grau d'especialització i qualitat).

Aquesta pauta de localització és un tret distintiu de les firmes d'aquest sector. Les grans ciutats aporten unes condicions favorables per a l'emplaçament d'aquestes activitats, fonamentalment (en el cas dels serveis a les empreses més intensius en coneixement) per dos motius principals. Des d'una perspectiva del factor oferta (*supply-side*), perquè aquestes localitzacions ofereixen un accés més fàcil al mercat de treball del personal (altament) qualificat i experimentat que requereixen aquestes firmes. Les aglomeracions urbanes són un terreny apropiat per desenvolupar unes economies de *colocalització* d'aquests actius, per promoure uns mercats (locals) prou diversificats i fluids d'aquest capital humà. A això cal afegir l'existència, en aquestes localitzacions, d'una xarxa d'infraestructures de comunicacions més densa (i sovint de millor qualitat), que facilita la feina en aquests sectors. Des d'una perspectiva del factor demanda (*demand-side*), les activitats de serveis a les empreses (amb unes prestacions més *client-specific*) necessiten estar més a prop dels seus clients més importants; i aquests clients –en especial, les oficines centrals de les grans empreses industrials i de serveis i les seus de les administracions públiques– acostumen a concentrar-se a les grans ciutats.

Segons dades extretes de l'enquesta anual de serveis, l'any 2004 la ciutat de Barcelona aplegava el 47,4% dels establiments de serveis a les empreses de Catalunya. Aquestes firmes van generar el 54,8% del VAB del sector, un percentatge força més alt que el valor afegit que va aportar el conjunt de les empreses instal·lades a la ciutat comtal respecte al total de Catalunya (el 34,9%). De fet, els serveis a les empreses són el principal sector econòmic de la ciutat amb un valor afegit que representa poc més del 20% del valor afegit total del municipi; un percentatge molt superior al de la resta de sectors terciaris –els transports i comunicacions (10,3%), el comerç i reparacions (10%), les institucions de crèdit i assegurances (8,3%), l'hoteleria i la restauració (7,1%), la sanitat i els serveis socials (6,5%), les administracions públiques i de la Seguretat Social (5,2%) i l'educació (4,7%). La contribució dels serveis a les empreses al valor afegit és també superior al del conjunt de les activitats industrials manufactureres i energètiques de la ciutat (que, juntes, signifiquen al voltant del 15% del seu VAB).

En termes d'ocupació, en el sector de serveis a les empreses s'aplega prop d'una cinquena part del total dels ocupats assalariats de la ciutat, i una quarta part del conjunt dels ocupats terciaris. Aquests percentatges superen el d'un sector tan important en termes d'ocupació com és el sector del comerç i, així mateix, el del conjunt de les activitats industrials.

Els serveis a les empreses són, doncs, un sector molt rellevant pel seu potencial en termes d'ocupació, especialment a les grans ciutats (i en una mesura menor als seus entorns metropolitans), on es concentra més aquesta mena d'activitats. Tanmateix, cal remarcar que la seva importància no es redueix només a la seva contribució directa a l'ocupació. És més important encara la seva contribució indirecta a la creació de llocs de treball que es deriva de la seva aportació de valor afegit a la resta de sectors de l'economia, amb tots els efectes que en resulten sobre la competitivitat, el creixement i, en conseqüència, sobre la mateixa ocupació. En síntesi, el sector de serveis a les empreses és un sector clau en la mobilització de recursos –tangibles i intangibles– d'un territori i també, cada cop més, un element determinant per a l'atracció de noves activitats econòmiques.

que va compensar el descens de la producció en volum; o en els bovins, del 3,2%, també motivat íntegrament per l'ascens dels preus. En productes animals destaca el descens de la producció nominal de llet (del 10,3%), motivat tant per la disminució de preus com de la quantitat obtinguda i, en sentit contrari, l'ascens de la producció en valor dels ous, de l'11,9%, per l'ascens dels preus percebuts (17,9%). Finalment, la producció forestal i d'altres productes va registrar un descens molt lleu del 0,1% en termes de valor.

A diferència dels dos anys anteriors, el 2006 es va experimentar a Catalunya un increment de les captures pesqueres, tant en volum (36.998 milions de quilos i taxa de creixement del 12,5%) com en valor (121 MEUR, el 3,9% més que l'any 2005). Tenint en compte les diferents llotges catalanes, totes van experimentar un ascens del volum de captures pesqueres, tret del Port de la Selva, Sant Feliu de Guíxols, l'Ampolla i Alcanar, mentre que en termes de valor, les taxes de variacions negatives es van donar a Sant Feliu de Guíxols, Barcelona, el Port de la Selva i Blanes. En sentit contrari, amb taxes d'increment de dos dígits tant en volum de les captures pesqueres com en termes de valor, destacaren l'any 2006 els ports pesquers de Deltebre (amb creixements propers al 40%), Palamós, Torredembarra, Llançà, Vilanova i la Geltrú i Sant Carles de la Ràpita. Les llotges més importants si es pren en consideració el valor de les captures van ser Sant

Carles de la Ràpita (15 MEUR i increment del 15,8%), Tarragona (13,58 MEUR, pràcticament el mateix valor que el 2005) i Vilanova i la Geltrú i Roses (amb 12,8 i 12,6 MEUR, respectivament, i increments de l'11,1% i el 4,2%). Per volum de peix capturat, els únics ports que passaren dels quatre milions de quilos van ser Tarragona, Roses i Vilanova i la Geltrú, per ordre descendent. Finalment, val a dir que per espècies de peix capturat, la sardina va ser novament, amb una diferència àmplia, la d'un volum major de pesca l'any 2006, amb 11,38 milions de quilos capturats, un increment del 20,5%. A aquesta la seguiren el verat, la maire, el lluç i el seitó (entre 2,3 i 2,8 milions de quilos) i el sorell i el pop blanc (entre 1,3 i 1,6 milions de quilos). Mentre que per valor de les captures destaquen, per aquest ordre, el lluç (16,85 MEUR), la sardina i el seitó (entorn dels 10,5-11 MEUR) i la gamba rosada i l'escamarlà (9,25 MEUR i 8,62 MEUR, respectivament).

Les dades de l'enquesta de població activa del 2006 mostren que el nombre d'ocupats en el sector agrari a Catalunya va incrementar-se el 8,8%, creixement notable que contrasta amb la variació negativa registrada a Espanya. Si es prenen les dades de treballadors afiliats al règim general de la Seguretat Social o al règim especial d'autònoms, també es constata en el sector agrícola català una variació positiva dels treballadors, del 7,9% en el primer cas i del 3,4% en el segon. En canvi, si es considera la informació que es desprèn de la font d'afiliats a la Seguretat Social (règim especial agrari, on hi ha la majoria d'afiliats del sector) s'observa un descens del 8,3%, que es va donar tant en el cas de treballadors per compte propi com en els per compte aliè (disminució del 10,5% i del 6,2%, respectivament).

3. Indústria

El sector industrial català va aconseguir resultats positius l'any 2006. A banda del creixement comentat del 2,9% del PIB, també l'índex de producció industrial (IPI) va experimentar un augment del 3,2%, fet que contrasta amb la variació negativa del 2005, i és el millor registre des del 2000 (quadre XI.1). Des del punt de vista trimestral, destacaren els creixements del primer trimestre (7,6%) i del darrer (4,8%), que compensaren la lleugera variació negativa del segon trimestre i l'atonia del tercer. Atenent a l'IPI per grans sectors industrials, els increments majors tingueren lloc en els béns d'equipament (augment del 9,5%, que contrasta amb el descens del 5,8% del 2005), dins dels quals destacà el creixement del 8,4% de les estructures metàl·liques i material de transport i de l'11,2% de la maquinària i altres, i en els béns de consum durador (increment del 13,4%). Mentre que l'IPI dels béns de consum no durador solament s'incrementà el 0,8% i el de béns intermedis pujà l'1,2%, davant del descens del 2,8% del 2005. De la seva banda, l'IPI dels béns energètics va experimentar un apreciable increment del 4,4%, que contrasta amb l'atonia experimentada a Espanya i amb la variació negativa del 2005 a Catalunya.

En l'apartat de preus industrials, per segon any consecutiu hi ha hagut una acceleració de la inflació. Així, l'IPRI (índex de preus industrials) va pujar a Catalunya l'any 2006 el 5,1% (dues dècimes menys que a Espanya) davant del 3,6% del 2005 i el 2,4% del 2004. Per grans sectors industrials, el més inflacionista l'any 2006 va ser, a banda de l'energia (augment del 14,1%), el de béns intermedis (amb un creixement dels preus del 6%, dos punts més que l'any 2005). Igual com l'any precedent, el grup menys

Quadre XI.1 Sector industrial. Indicadors bàsics. Anys 2005 i 2006
(Taxes de variació anual)

	Catalunya		Espanya	
	2005	2006	2005	2006
Índex de producció industrial (IPI)	–2,6	3,2	0,0	3,7
Producte interior brut (PIB)	0,1	2,9	1,1	3,1
Ocupació (EPA)	3,8	0,6	2,1	0,4
Afiliats a la Seguretat Social	–1,9	–2,2	–0,5	0,0
Exportacions de productes industrials	7,3	11,6	5,4	11,0
Importacions de productes industrials	11,4	10,1	8,6	11,1
Preus (IPRI)	3,6	5,1	4,9	5,3

Font: Idescat

inflacionista va ser el de béns d'equipament (augment del 2%, amb un increment del 2,7% de les estructures metàl·liques i el material de transport i de l'1,1% de la maquinària i altres béns d'equipament). Finalment, els béns de consum van experimentar una pujada de preus del 2,7%, sis dècimes per sobre de la del 2005.

Les dades del sector industrial a Catalunya no són tan positives si es té en consideració la variació del nombre de treballadors sectorials l'any 2006. Així, el nombre d'ocupats industrials segons l'EPA de l'INE va incrementar-se solament el 0,6%, menys que el 2005 (augment del 3,8%), encara que dues dècimes més que a Espanya. I si ens fixem en el nombre de treballadors afiliats al règim general de la Seguretat Social, l'any 2006 hi va haver un descens del 2,2% a la indústria catalana, taxa de decreixement fins i tot superior a la del 2005 (que va ser de l'1,9%) i que contrasta amb l'estabilitat de l'ocupació assalariada en el conjunt d'Espanya.

En la informació proporcionada per les enquestes de conjuntura de les cambres catalanes també es pot observar la bona conjuntura industrial del 2006, ja que variables com vendes, producció, grau d'utilització de la capacitat productiva o inversió denoten una evolució més positiva que l'any precedent, l'única nota negativa de la qual és l'ocupació, que va tornar a disminuir en termes generals.

D'acord amb les dades d'exportacions per destinació econòmica dels béns que ha facilitat l'Idescat per al 2006, destaca el creixement elevat de les exportacions de béns de capital (34,4%), i en especial del material de transport. Les exportacions de béns de consum i béns intermedis han estat menys dinàmiques, amb creixements del 10,6 % i 6,6%, respectivament. Tanmateix, aquestes tenen un pes sobre el total d'exportacions més gran que les de béns de capital, de manera que, tot i haver crescut menys, han fet una aportació més gran al creixement total de les exportacions. En el grup de béns de consum, les exportacions de béns de consum durador són les que han fet una contribució més elevada, mentre que en el grup de béns intermedis han estat les exportacions de productes minerals metàl·lics i no metàl·lics i de material i accessoris elèctrics intermedis. També cal destacar el descens de les exportacions de productes intermedis per a mitjans de transport, del 2,2% el 2006. Pel que fa a les importacions, les que més han crescut han estat les de béns de consum i les de béns intermedis (10,6% cadascuna). Les de béns de capital han crescut, en canvi, el 7,8%. Les importacions de béns intermedis i de béns de consum són, com en el cas de les exportacions, les que han fet una aportació més gran al creixement total.

Segons el contingut tecnològic, tots els nivells van registrar taxes positives de creixement de les exportacions, però amb diferents intensitats. Així, l'increment més important es va donar en els béns d'intensitat tecnològica alta (25,3%), seguits dels béns de contingut tecnològic mitjà-baix (22,5%, molt superior al creixement del 2005). Els que es van mostrar menys dinàmics van ser els béns d'intensitat tecnològica mitjana-alta (6,7%) i els de contingut tecnològic baix (8,1%). En el cas de les importacions, les que van travessar clarament per una pitjor conjuntura van ser les de contingut tecnològic mitjà-alt (increment del 4,9%), mentre que el major dinamisme correspongué als béns de nivell tecnològic mitjà-baix (creixement del 19,4%), alt (16,2%) i baix (10,3%).

Per subsectors manufacturers específics, i a banda de l'epígraf d'altres indústries manufactureres, en què s'inclouen productes diversos, el que més va incrementar l'IPI va ser la construcció de maquinària i equips mecànics (quadre XI.2). Tanmateix, els preus van tenir un avanç modest i inferior al del conjunt industrial català. Les seves exportacions pujaren a una taxa de creixement de dues dècimes (10,1%), gairebé el doble que les importacions, i la nota negativa va ser el descens dels ocupats (afiliats al règim general de la Seguretat Social), inferior, però, al del conjunt de la indústria (l'1,1% davant del 2,2% industrial, amb dades mitjanes anuals). Segons les enquestes de conjuntura de les cambres, també va incrementar la seva inversió respecte del període anterior, encara que en una mesura menor que el conjunt de la indústria, i va descendir en aproximadament mig punt la seva capacitat productiva (82%), malgrat que continua sent el sector català que aprofita millor la capacitat instal·lada.

La fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics també va registrar el 2006 un increment de l'IPI de dos dígits, mentre que l'IPRI es va elevar en la mateixa mesura que en el global de la indústria. La seva ocupació va disminuir menys que el conjunt de la indústria catalana, mentre que, segons les enquestes de les cambres, va ser, a banda del sector del material de transport, el que va reportar en una

Quadre XI.2 Índex de producció industrial i índex de preus industrials. Any 2006
(Taxes de variació anual)

	IPI Catalunya	IPI Espanya	IPRI Catalunya	IPRI Espanya
Índex general	3,2	3,7	5,1	5,3
Indústries extractives	2,0	2,3	3,9	3,9
Indústries manufactureres	3,2	4	4,1	4,7
Indústries d'alimentació, begudes i tabac	–3,4	–0,1	3,7	3,6
Indústries tèxtils, de la confecció, cuir i calçat	–2,3	–2,7	0,5	1,1
Indústries del paper, arts gràfiques i suports enregistrats	–1,3	0,4	2,1	2,2
Indústries químiques	1,1	3,8	4,1	4,1
Transformació del cautxú i de matèries plàstiques	2	2,4	2,9	3,8
Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	11,4	3,5	5,1	5,3
Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics	3,1	4,7	7,9	9
Construcció de maquinària i equips mecànics	11,7	11,6	1,7	2,4
Materials i equips elèctrics, electrònics i òptics	5,7	14	8,5	4,7
Fabricació de material de transport	7,9	5	2,4	1,3
Altres indústries manufactureres	12,6	5,5	6,7	6,8
Energia elèctrica, gas i aigua	3,3	1,1	14,9	11,3

Font: Idescat

mesura major un increment d'inversions respecte del període anterior, cosa que es manifesta en un increment de la capacitat productiva de prop de dos punts (fins al 78%). De totes maneres, va ser un dels pocs sectors catalans que va experimentar xifres negatives pel que fa a les vendes exteriors, compensades de sobres per la bona marxa del negoci a l'interior d'Espanya.

Un altre sector que va travessar per una bona conjuntura l'any 2006, segons les dades de què es disposa, va ser el de fabricació de material de transport, amb un augment de l'IPI del 7,9%, clarament superior al de l'any anterior i a la dada per a Espanya, mentre que els seus preus van pujar la meitat, aproximadament, que la mitjana industrial catalana. En l'apartat de comerç exterior va ser el tercer sector industrial que va aprofitar millor la bona conjuntura dels mercats internacionals i va aconseguir pujar les exportacions el 16%, el doble que les importacions. No obstant això, no es va deslliurar del descens de l'ocupació que va caracteritzar el conjunt de la indústria catalana el 2006 si ens atenim a la font d'afiliats al règim general de la Seguretat Social. Segons les dades de les enquestes de conjuntura de les cambres va ser el sector en el qual un percentatge major d'empresaris va assegurar haver incrementat la seva inversió, el grau d'utilització de la capacitat productiva instal·lada del qual va arribar al 77%.

El sector dels materials i equips elèctrics, electrònics i òptics va incrementar l'any 2006 el seu IPI el 5,7% més que el conjunt industrial català, però menys que Espanya, i va elevar els seus preus també per sobre de la mitjana de Catalunya (quadre XI.2). En el vessant exterior, cal diferenciar, d'una banda, la conjuntura negativa de la construcció de màquines d'oficina, ordinadors i instruments de precisió (disminució de les exportacions de l'11%) i de l'altra, el material elèctric i electrònic, amb un increment de les vendes a l'estranger del 27,1%, la més elevada taxa de creixement de tots els sectors industrials catalans el 2006. De totes maneres, l'ocupació també va disminuir en aquest sector, el 3,4%, més que el conjunt de la indústria catalana, les inversions no van tenir un increment tan elevat i la capacitat productiva disminuí en més de tres punts en el subsector de la maquinària d'oficina (gràfic X1.2).

La metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics va experimentar un creixement de l'IPI del 3,1%, superior al del 2005, mentre que l'IPRI pujà el 7,9%, menys que a Espanya, però més que en el conjunt industrial català. Les exportacions s'incrementaren un notable 12,3%, i les compres a l'exterior van créixer mot més (24,1%). A diferència del que va passar en el conjunt industrial català, aquest sector va incrementar els seus treballadors, segons es desprèn de les dades d'afiliats al registre general de la Seguretat Social (el 0,5% de mitjana el 2006). Segons les enquestes de conjuntura de les cambres, les inversions van pujar respecte del període anterior, en general, i la seva capacitat productiva augmentà fins al 75,9%.

La indústria de la transformació del cautxú i de matèries plàstiques va assolir un increment de l'IPI del 2%, fet que contrasta amb el descens de l'any anterior, mentre que els preus, segons l'IPRI, van

incrementar-se menys que en la indústria catalana (quadre XI.2). Les vendes exteriors augmentaren en gran manera, mentre que la inversió també va travessar per una conjuntura positiva i l'ús de la capacitat productiva instal·lada es va poder mantenir estable, atenent a les enquestes de conjuntura de les cambres (gràfic XI.2). Finalment, el nombre de treballadors solament va disminuir l'1%, menys que el conjunt de la indústria catalana.

La indústria química va experimentar un creixement de l'IPI de l'1,1% davant del 2,2% del 2005 i els majors valors registrats també per la química espanyola el 2006 i el conjunt industrial català. L'IPRI s'incrementà el 4,1%, igual com a Espanya, mentre que les vendes a l'exterior, tot i que es van incrementar el 7,7%, van mostrar menys dinamisme que la mitjana catalana. El descens de l'ocupació, del 2,6%, va ser lleugerament superior al català, mentre que, segons l'enquesta de conjuntura de les cambres, la tendència a incrementar inversions va ser inferior que el conjunt industrial. Finalment, el grau d'utilització de la capacitat productiva instal·lada va assolir un valor del 77,5%.

Les indústries del paper, arts gràfiques i suports enregistrats va ser un dels tres sectors industrials catalans que va experimentar un descens en l'IPI, de l'1,2%, superior a la disminució del 2005. L'IPRI, producte d'aquesta atonia del sector, va créixer tres punts menys que el conjunt industrial català. Les vendes a l'exterior pràcticament es van estancar, mentre que les vendes interiors van mostrar clarament un dinamisme menor que el registrat per al conjunt industrial català, segons es desprèn de les enquestes de conjuntura de les cambres, que també reporten una activitat inversora relativament inferior, tot i l'increment en la utilització de la capacitat productiva instal·lada (gràfic XI.2). Finalment, el nombre d'assalariats va disminuir en la mateixa mesura que el conjunt de la indústria catalana (variació del –2,3%).

Continuant la tendència d'anys anteriors, les indústries tèxtils, de la confecció, cuir i calçat van travessar l'any 2006 una conjuntura negativa. Així, l'IPI disminuí el 2,3%, però menys que l'any precedent, amb un descens del 14,5%; i els preus es van estancar, i només van augmentar cinc dècimes, l'increment menor de qualsevol dels sectors industrials catalans. Respecte al vessant exterior, tot i que les exportacions pujaren el 8,7%, les importacions ho van fer a una taxa del 27%, la més elevada de tota la indústria catalana. Per contra, les vendes a l'interior d'Espanya, segons es desprèn de l'enquesta de conjuntura de les cambres, van experimentar descensos generals, i l'ocupació va descendir a una notable

Gràfic XI.2 Grau d'utilització de la capacitat productiva
(En percentatge)

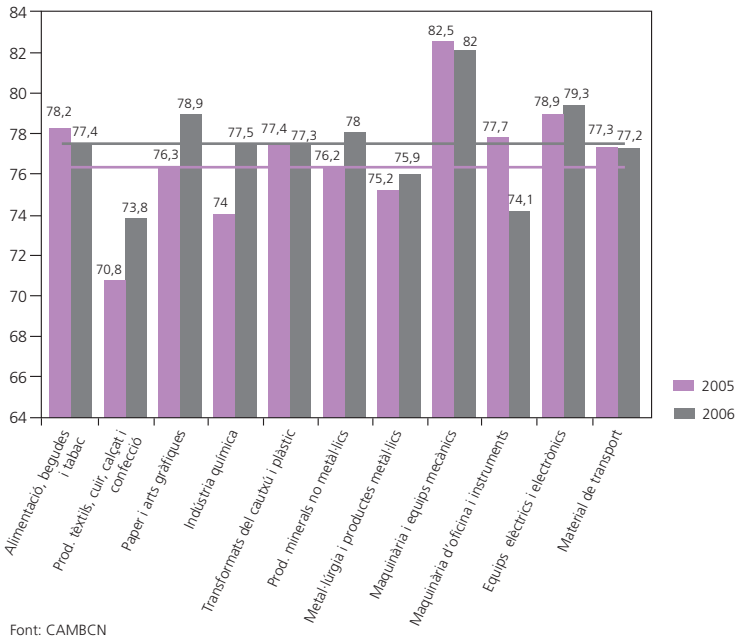

Font: CAMBCN

taxa del 8,1%, la més gran de qualsevol sector industrial. La inversió es va estancar i el grau d'utilització de la capacitat productiva instal·lada va continuar sent, un any més, el menor de qualsevol dels sectors manufacturers catalans.

Finalment, la indústria de l'alimentació, begudes i tabac va experimentar el pitjor registre pel que fa a l'evolució de l'IPI, amb un descens del 3,4%, que contrasta amb el creixement de l'any anterior i que, a més, es dóna precisament en un any rècord en el darrer lustre per a la indústria catalana. Els preus, segons l'IPRI, pujaren el 3,7%, davant del 5,1% del conjunt de la indústria catalana, mentre que en el vessant exterior, les exportacions s'incrementaren el 9,8%, xifra similar a la de les importacions. El nombre d'ocupats disminuí l'1,5%, menys que en el conjunt de la indústria catalana, el dinamisme de la inversió va ser relativament inferior que la mitjana i el grau d'utilització de la capacitat productiva descendí lleugerament fins al 77,4%.

4. Energia

Durant l'any 2006, l'IPI del sector d'energia elèctrica, gas i aigua va augmentar el 3,3%, fet que contrasta amb el descens de l'any anterior i amb el lleuger increment experimentat per Espanya, de l'1,1%. De la seva banda, l'IPRI va registrar un increment notable del 14,9%, superior a la dada espanyola (11,3%) i a la de Catalunya el 2005 (augment del 7,1%). En termes d'ocupació, el nombre de treballadors afiliats al règim general de la Seguretat Social en el sector a Catalunya va disminuir el 0,7%, fet que contrasta amb l'ascens de l'any precedent (quadre XI.3).

La demanda d'energia elèctrica va incrementar-se l'any 2006 l'1,8% (2,9% després de la correcció per calendari laboral i temperatura), increment inferior al del 2005 i a l'espanyol. El 62% de la demanda correspongué al mercat regulat i la resta, al mercat lliure. Respecte del 2005, la primera va incrementar-se i la segona, disminuí. La tendència a retornar a la tarifa regulada s'observa en tots els sectors. De la seva banda, la producció bruta d'energia elèctrica en règim ordinari a Catalunya l'any 2006 va incrementar-se l'1,6% (amb dades provisionals), dos punts menys que a Espanya, però que contrasta amb la variació negativa del 2005. Per tipus de central, cal indicar que les més importants, les nuclears, responsables del 63% de la producció total, incrementaren la producció el 13,4%. Per contra, les tèrmiques convencionals i les hidroelèctriques la van disminuir (taxes de variació del –15% i del –8,7%, respectivament). Dins de les tèrmiques convencionals, el descens més important va tenir lloc a les centrals de turbines de vapor (de gairebé el 40%), mentre que la reducció de les de cicles combinats fou del 6,7%. Les vendes a la xarxa de les centrals elèctriques en règim especial van disminuir l'11,9%. El 77% d'aquestes vendes correspon a energies no renovables, bàsicament originades a les centrals de cogeneració (descens del 16,1%), i la resta correspon a energies renovables (increment del 5,9%), dins de les quals destaca l'ascens del 28% de l'energia obtinguda a partir de la tecnologia eòlica i de més del 100% de la solar fotovoltaica. La facturació total d'energia elèctrica a Catalunya va augmentar l'any 2006 el 3,2%, fet que contrasta amb el descens de l'any precedent. El 50,8% d'aquesta facturació correspon a baixa tensió i la resta, a alta tensió. En tots dos casos la variació de la facturació ha estat molt semblant (taxes de creixement respectives del 3,3% i 3%). Per sectors, l'increment menor de la facturació va tenir lloc a la indústria

Quadre XI.3 Sector energètic. Indicadors bàsics de Catalunya
(Taxes de variació anual)

	2005	2006
Producció bruta d'energia elèctrica en règim ordinari	–6,4	1,6
Vendes a xarxa de les centrals elèctriques de règim especial	–0,5	–11,9
Demanda d'energia elèctrica en barres de central (EBC)	4,4	1,8
Facturació total d'energia elèctrica	–5,6	3,2
Demanda global de gas natural	7,9	–10,0
Consum de productes petrolífers líquids	0,1	–2,8

Font: *Butlletí de conjuntura energètica a Catalunya*, Institut Català de l'Energia

(0,7%), que és també la que registra el volum major (gairebé el 40%), mentre que l'ascens més elevat correspongué al sector terciari (5,7%). Les llars, de la seva part, augmentaren la facturació d'energia elèctrica el 3%.

La demanda global de gas natural a Catalunya va disminuir el 10%, decreixement que és inferior, del 7,5%, si no es considera la demanda de gas natural a les centrals tèrmiques de règim ordinari (que van tenir una reducció del 15,6%), i que contrasta amb l'ascens del 2005. La disminució de la demanda a les centrals esmentades s'explica per les aturades de la central de Sant Adrià, de Foix, i la de dos mesos al final de l'any del cicle combinat d'Endesa a Tarragona per revisió. També es va notar la influència de les temperatures molt suaus de l'any 2006 en la disminució del consum de la resta de sectors. Finalment, el consum de productes petrolífers líquids per a automoció es va reduir el 2,8%. El consum de gasolines descendí el 5,3%, mentre que el de gasoil pujà el 0,5%, tendència que s'ha observat també en anys anteriors i que respon a la cada vegada major proporció de cotxes que funcionen amb dièsel en comptes de gasolina. El consum de fueloil finalment disminuí pràcticament a la meitat, producte bàsicament del descens del consum que tingué lloc a les centrals tèrmiques de règim ordinari.

5. Construcció

Segons les dades de la Cambra Oficial de Contractistes d'Obres de Catalunya (CCOC), l'any 2006 la producció interna bruta del sector de la construcció va créixer, en termes reals, el 6,5%, la segona acceleració consecutiva anual en el ritme d'increment. Dins del sector constructor es pot distingir la producció del sector de l'edificació i la del sector d'obra civil. La primera és la més important, amb un pes al voltant del 80%, i un creixement respecte del 2005 del 4,9%, lleugerament inferior al de l'any precedent. Mentre que l'obra civil va incrementar la seva activitat el 14%, fet que contrasta amb el feble dinamisme del 2005. Dins del sector de l'edificació, l'increment major es va experimentar en la construcció d'habitatges nous (8%), fet que representa, però, un alentiment del ritme d'activitat amb relació al 2005. Les previsions per al 2007 apunten que la producció interna bruta de la construcció tornarà a incrementar-se a taxes elevades, a l'entorn del 7%, a causa de nou de l'impuls de l'obra civil (infraestructures), mentre que la construcció d'habitatges nous tornarà de nou a alentir suaument el seu creixement (quadre XI.4).

De la seva banda, la variació de l'índex de costos de construcció va ser del 5,7% (5,5% en el sector de l'edificació i 6,7% en el d'obra civil). En el període 2004-2006, mentre que construir un edifici s'ha encarit el 18%, en termes acumulats, l'obra civil ho va fer a una taxa del 22%. Els aspectes que van

Quadre XI.4 Sector de la construcció a Catalunya. Indicadors bàsics
(Taxes de variació anual)

	2005	2006
1. Producció interna bruta	5,6	6,5
a) Edificació	5,8	4,9
a.1) Nova construcció	7,0	6,3
* Habitatges	9,0	8,0
* Edificis no residencials	4,0	3,5
a.2) Rehabilitació i manteniment	3,5	2,0
b) Obra civil	1,0	14,0
2. Costos de construcció	5,4	5,7
a) Edificació	4,8	5,5
b) Obra civil	7,0	6,7
3. Licitació oficial d'obres	30,8	47,0
a) Edificació	48,9	39,3
b) Obra civil	21,6	51,8
4. Consum de ciment	2,4	11,9

Font: Cambra Oficial de Contractistes d'Obres de Catalunya (CCOC)

afectar més aquesta considerable inflació l'any 2006 van ser els asfalts per a la construcció de paviments, que tingué un augment del 29% en el cost; l'energia consumida a les obres de construcció (increment del 13% en mitjana anual) i el coure, material que ha augmentat el 68% en el cost l'any 2006.

La licitació oficial d'obres ha continuat registrant un creixement molt elevat i superior al del 2005. L'any 2006 es va incrementar, en concret, el 47%, en termes reals (amb una xifra rècord de 7.755 MEUR). Aquesta dada repercutirà positivament en l'activitat del 2007 i del 2008. La licitació d'obres d'edificació va ser de 2.755 MEUR, mentre que la licitació d'obra civil fou de 5.000 MEUR. Per organismes, la Generalitat va licitar obres per valor de 3.327 MEUR, amb un augment del 64%; l'Administració local, per valor de 2.708 MEUR, amb un increment del 47% real; mentre que, finalment, l'Administració central va licitar per un import total de 1.720 MEUR, fet que implica el 22% més que la xifra de l'any 2005. L'obra mitjana licitada el 2006 va ser de pressupost i termini més elevats (de mitjana, 1,5 MEUR i 10,5 mesos per a l'execució), per la qual cosa la càrrega de treball de les empreses també va augmentar.

El consum de ciment, un dels millors indicadors indirectes de l'evolució de l'activitat constructora, va arribar el 2006 als 7,6 milions de tones, amb un creixement de l'11,9% respecte del 2005, la major taxa dels darrers cinc anys i superior també a l'increment mostrat per Espanya el 2006 (8,2%). La bona evolució del sector de la construcció el 2006 també s'observa en termes de treballadors afiliats al règim general de la Seguretat Social. Així, la mitjana del nombre de treballadors de la construcció afiliats al règim general de la Seguretat Social el 2006 va ser de 273.536 persones, amb un creixement respecte de l'any anterior del 10%, superior a la taxa d'increment experimentada en el període 2001-2005. Entre el desembre del 1996 i el del 2006 el nombre de treballadors assalariats afiliats a la Seguretat Social s'ha doblat amb escreix. Segons les dades de l'enquesta de població activa (EPA), el nombre de persones ocupades en la construcció catalana el 2006, de mitjana anual, era del 17,8% superior a la del 2005, mentre que el 2005 es va registrar un descens del 0,7%. Una vegada més des de la Cambra Oficial de Contractistes d'Obres de Catalunya posen en qüestió la fiabilitat de les dades de l'EPA en aquest aspecte.

El sector de la construcció, així doncs, manté el fort ritme d'activitat i sembla, segons el que es desprèn de dades d'oferta com la licitació, que continuarà la bona conjuntura. No obstant això, hi ha factors de demanda, com ara el descens del nombre de transaccions immobiliàries, l'allargament dels períodes de venda pel fort encariment acumulat i la pressió a l'alça del preu del diner, que apunten que la inversió en habitatge es podria estar frenant, cosa que repercutirà gradualment en el sector i que ja s'està posant de manifest en l'alentiment del ritme de creixement de la producció dels habitatges de nova construcció.

6. Serveis

Un any més, el sector de serveis s'ha consolidat el 2006 com el segon pilar del creixement econòmic català, atès que, darrere de la construcció, ha estat el sector que ha experimentat un increment major del VAB real. No obstant això, amb relació al 2005 ha registrat una moderació del ritme de creixement. En concret, el VAB dels serveis va créixer a una taxa del 3,8%, mig punt per sota de l'increment de l'any precedent, encara que dues dècimes més que a Espanya. El nombre de treballadors del sector de serveis a Catalunya també va créixer l'any 2006 amb una intensitat menor que l'any 2005. D'aquesta manera, segons les dades d'ocupació de l'enquesta de població activa de l'INE, els treballadors catalans sectorials van augmentar el 2,6%, davant del 7,8% del 2005; mentre que si ens atenem a la informació relativa als treballadors afiliats al règim general de la Seguretat Social, el creixement fou del 5,3%, el mateix que l'any 2005. Tant amb una font com amb l'altra, s'observa que el nombre de treballadors del sector de serveis a Espanya va créixer en una mesura major (gràfic XI.3).

Dins dels serveis, les activitats comercials i de serveis personals i de lleure detecten la moderació gradual del consum. Els serveis immobiliaris estan perdent força i segueixen la dinàmica de la inversió en habitatge. Tanmateix, la recuperació del sector industrial i de les exportacions ha incidit favorablement en serveis com ara els transports. D'altra banda, la demanda turística ha estat impulsora de l'oferta més directament relacionada. Des del punt de vista de l'ocupació, les activitats terciàries més dinàmiques són

Gràfic XI.3 Sector serveis. Indicadors bàsics de producció i ocupació
(Taxes de variació anual)

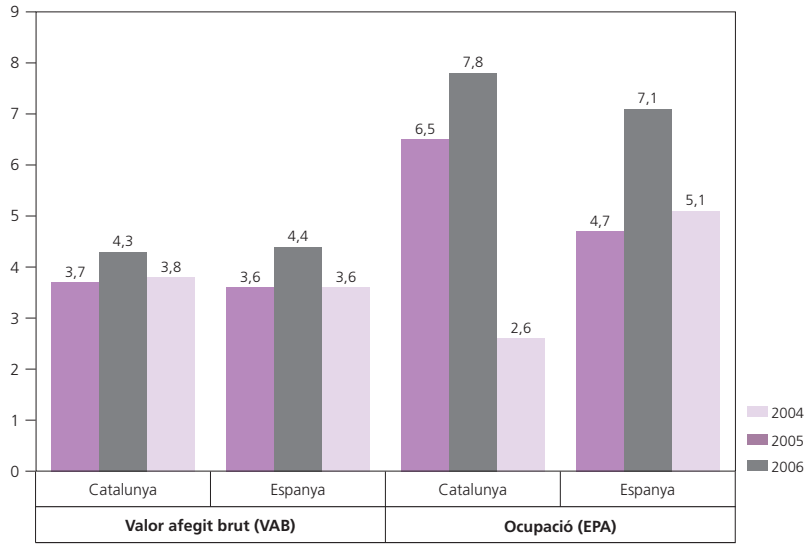

Font: Idescat

el transport aeri i la recerca i desenvolupament, i les que creen més ocupació en termes absoluts són els serveis empresarials, l'Administració pública i l'educació i sanitat.

En l'apartat de comerç, segons les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), l'índex de vendes en grans superfícies (IVGS) va pujar a Catalunya el 2,4% l'any 2006, una taxa d'increment clarament inferior a la del 2005 i també a l'espanyola (6%). En termes reals, de fet, hi va haver un descens en les vendes de l'1%, davant de la variació positiva d'Espanya, del 2,5%. En el cas de l'índex de les vendes al detall, el creixement a Catalunya l'any 2006 en termes corrents va ser del 4,6% i en termes constants, de l'1%, xifres molt semblants a les de l'any anterior, però inferiors a les d'Espanya. Pel que fa a l'índex d'ocupació en el comerç al detall, aquest va incrementar-se el 0,7% a Catalunya l'any 2006, davant de l'ascens de l'1,6% a Espanya.

Si es tenen en compte les dades de les enquestes de conjuntura de les cambres, quant al nombre de treballadors, la tònica habitual per als comerços va ser l'estabilitat, amb increments lleugers en els comerços tèxtils, de farmàcia i drogueria i de vehicles i accessoris, i descensos petits per als comerços d'alimentació. Si es pren en consideració el comerç majorista, s'observa una evolució de la conjuntura positiva en general, en comparació amb l'any anterior (les excepcions són el sector de l'alimentació i d'equipament personal). Igualment, la plantilla d'aquests tipus d'establiments va incrementar-se respecte del 2005, en general.

Probablement l'apartat més important dins del sector de serveis sigui el de les activitats turístiques. En aquest cas, com a l'any anterior, podem analitzar tant l'activitat hotelera com la de càmpings i el turisme rural a Catalunya, seguint la informació proporcionada per l'Idescat. Pel que fa a l'activitat hotelera, l'any 2006, 14,32 milions de persones es van registrar als hotels catalans, fet que implica un increment del 4,2% respecte del 2005, creixement inferior al dels dos anys anteriors. Aquests turistes, però, van ser responsables de 41,94 milions de pernoctacions, el 5,3% més que l'any precedent, exactament el mateix creixement del 2005. El 55,6% dels viatgers i el 64,5% de les pernoctacions van correspondre als turistes de fora d'Espanya (taxa de creixement del 5,3% en el primer cas i del 7,8% pel que fa a les pernoctacions; ambdós increments van ser superiors als del conjunt). El 24,3% dels viatgers i el 18,9% de les pernoctacions van ser de turistes catalans (amb uns increments respectius del 9,5% i del 9,7%) i la resta correspongué a turistes de la resta d'Espanya, els quals van registrar sengles taxes de decreixement el 2006. El grau d'ocupació hotelera mitjana va ser del 63,2%, dada superior a la del 2005

i també major que la que va registrar Espanya (56,4%). L'evolució per marques turístiques es pot observar en el quadre XI.5.

En el cas de l'activitat turística dels càmpings, cal indicar que el nombre de viatgers va ser de 2,63 milions de persones i el de pernoctacions, de 14,14 milions (increment de l'1,8% en el primer cas i del 2,1% en el segon, fet que contrasta amb l'atonia general d'aquest tipus d'activitats en el conjunt d'Espanya). El nombre de turistes estrangers (pes del 39% en el total) va augmentar el 4,4%, mentre que els viatgers domèstics s'estancaren. En el cas de les pernoctacions també s'observa un increment superior dels estrangers (2,5%) que les que són motivades pels viatgers domèstics (1,6%). No obstant això, cal distingir entre el comportament dels turistes catalans i els de la resta d'Espanya, ja que els primers amb prou feines van créixer ni en nombre de viatgers ni en pernoctacions, mentre que els segons experimentaren un increment de l'1,6% en nombre de viatgers i del 7,3% en pernoctacions. El grau d'ocupació de les parcel·les va ser del 42,3%, superior a la dada del 2005 i a la d'Espanya (37,7%). L'any 2006 es van registrar 269.800 persones als establiments de turisme rural de Catalunya, amb un increment del 17,6% respecte del 2005, i les pernoctacions, de la seva banda, pujaren a 850.500, el 18,4% més que l'any precedent. Ambdues taxes de creixement són superiors a les del 2005, però similars o inferiors a les espanyoles. Entorn del 90% dels viatgers i del 80% de les pernoctacions són degudes als turistes catalans. El grau d'ocupació de les habitacions va ser aproximadament del 25%.

Segons les enquestes de conjuntura de les cambres catalanes, els turistes estrangers predominen a la costa del Maresme i a la ciutat de Barcelona (pes entorn del 60%), seguida de la Costa Brava (també superior al 50%), mentre que tenen un pes entre el 15% i el 30% a l'interior o als Pirineus. Així mateix, la facturació dels hotels catalans va pujar l'any 2006 el 8% comparat amb el període anterior, increment superior al del 2005, que va ser de l'1,5%. Els creixements majors tingueren lloc a la Costa Brava, la Costa Daurada i la ciutat de Barcelona (11,5% per a la primera i 7,6% per a la segona i tercera), exactament el mateix que va passar l'any 2005, mentre que de nou als Pirineus es va observar una evolució negativa. Finalment, val a dir que el nombre de treballadors en el sector del turisme a Catalunya va pujar, en general,

Quadre XI.5 Viatgers i pernoctacions a Catalunya per marques turístiques. Establiments hotelers
(Milers)

	2006	Variació 2005/2006 (%)
Total viatgers	**14.321,6**	**4,2**
Barcelona	5.247,5	7,7
Catalunya Central	688,3	–0,9
Costa Brava	3.012,1	4,6
Costa Daurada	2.319,0	8,7
Costa del Garraf	791,0	0,7
Costa del Maresme	988,3	–2,1
Pirineus-Prepirineus	598,6	–1,6
Terres de Lleida	237,3	–4,2
Terres de l'Ebre	155,2	–27,3
Val d'Aran	257,1	7,6
Total pernoctacions	**41.938,0**	**5,3**
Barcelona	11.371,1	7,2
Catalunya Central	1.451,9	–1,4
Costa Brava	10.750,9	4,9
Costa Daurada	8.640,3	9,7
Costa del Garraf	1.736,2	3,6
Costa del Maresme	5.089,8	2,4
Pirineus-Prepirineus	1.422,7	5,1
Terres de Lleida	432,9	3,9
Terres de l'Ebre	363,6	–11,6
Val d'Aran	733,7	–3,7

Font: Idescat

TRANSFORMACIONS I REPTES DEL MODEL COMERCIAL CATALÀ

Enric Llarch
Economista

El model comercial català està sotmès a la transformació accelerada que el món del comerç experimenta a tota l'Europa occidental en els darrers anys. El marc normatiu establert per la Generalitat de Catalunya s'ha mantingut en termes similars a com havia estat configurat en els darrers anys, tant per mitjà de la Llei d'equipaments comercials del desembre del 2005 com del Pla territorial sectorial d'equipaments comercials de l'octubre del 2006. Aquest marc consagra la voluntat de disposar d'un comerç de base urbana, propi de la ciutat compacta mediterrània. Es pretén mantenir un equilibri de formats i una oferta suficient que puguin garantir la llibertat d'elecció dels ciutadans per satisfer llurs necessitats de compra i abastament. Un comerç que contribueixi a la sostenibilitat tot minimitzant les necessitats de desplaçament i d'ocupació de noves àrees urbanitzades.

El comerç en l'era de la globalització

Tanmateix, igual com el conjunt de l'economia, el comerç és afectat pels fenòmens de la concentració empresarial i la globalització i per les transformacions en les característiques i els hàbits dels consumidors. D'una banda, les empreses capdavanteres del sector han cercat un augment de l'eficiència a través d'un procés continuat de disminució de costos unitaris amb l'objectiu de millorar els marges empresarials amb què finançar els processos expansius.

De l'altra, i pel que fa a la demanda, trobem un context de disminució continuada del percentatge de renda destinada a l'adquisició de béns de consum en profit de l'adquisició de serveis vinculats a la telefonia i les telecomunicacions i a l'oci i el lleure, sobretot al turisme, i just quan les primeres tensions derivades de l'increment de les càrregues financeres com a conseqüència dels augments del tipus d'interès comencen a intuir-se. No obstant això, l'augment de la població derivada de la immigració extracomunitària ha compensat fins ara aquesta disminució del percentatge de la renda disponible destinat a l'adquisició de béns comercialitzables.

S'han intensificat les transformacions en l'estructura demogràfica i social que generen canvis importants en els hàbits de compra: la disminució de la dimensió mitjana de les llars amb l'augment de les llars unifamiliars i monoparentals i l'envelliment de la població. La consolidació dels immigrants extracomunitaris com a part substancial del mercat de consum, amb una població més jove i amb llars més nombroses, no arriba a compensar les tendències naturals de la població autòctona. Malgrat la seva vistositat, el comerç ètnic té un pes molt reduït entre una població immigrada, que, amb algunes peculiaritats menors (consum de certs tipus de productes alimentaris forans, recuperació del consum de productes que havien perdut demanda a causa de l'increment de renda de la població autòctona), tendeix ràpidament a assimilar les seves pautes de compra a les del conjunt de la població i a l'oferta comercial preexistent.

Pel que fa a les empreses, l'adaptació al client en termes d'estalvi de temps i de millora de la facilitat de compra esdevé per a molts formats comercials i en molts casos més important que la prestació dels serveis tradicionals associats a l'acte de compra. Això comporta una tendència a reduir el personal que deriva en una rotació elevada i la manca de formació d'aquest personal.

Les interaccions amb el client a través de nous instruments de màrqueting i l'adaptació a les seves necessitats comporten que nous serveis esdevinguin fonamentals, com ara la distribució a domicili en àmbits fins ara absents com el dels productes quotidians. Aquest és un fenomen que reforça la rellevància de la logística en l'estructura de costos i la cerca de l'eficiència.

En aquest context, doncs, el comerç independent necessita peremptòriament associar-se –empresarialment, territorialment– per guanyar competitivitat i suportar una estructura de costos assumible, en què la viabilitat no quedi condicionada a l'augment continuat de preus, l'autoexplotació –quan la via dels preus no és possible– o la marginalitat a l'espera d'un traspàs favorable o la simple desaparició.

Dins el sector empresarial, l'elevada liquiditat existent a Espanya i a Europa en general ha situat les cadenes i els centres comercials en el punt de mira de nombrosos fons d'inversió, d'empreses de capital risc o d'altres sectors productius com ara el de la construcció, que cerquen rendibilitats assegurades i expectatives de negoci sobre la base de plataformes immobiliàries.

Fenòmens emergents

En aquest context general, fenòmens nous o que tot just eren incipients fins fa ben poc són totalment rellevants a hores d'ara. Alguns dels més destacats són els següents:

a) Manteniment fins ara i en general de l'*statu quo* entre les empreses del sector alimentari i de compra quotidiana, amb reforçament d'algunes petites cadenes de supermercats de capital autòcton.
b) Increment de la penetració de grans cadenes d'establiments, sovint d'origen forà, en sectors no quotidians: equipament de la persona, mobles, electrodomèstics i informàtica, esports i oci, entre d'altres.
c) Reforçament de les botigues de marca amb integració vertical, sovint promoguda pels mateixos fabricants com a fórmula per diferenciar el producte i fer front a les importacions dels nous països emergents. Pèrdua de posicions de les botigues multimarca en un context de transformació progressiva del comerç en distribució.
d) Expansió de les botigues de fàbrica (*outlets*) com a conseqüència del predomini del «marquisme» i com a fórmula de sortida d'estocs d'un producte amb una rotació elevada.
e) Generalització dels processos de reforma física i funcional dels mercats municipals, que comporten un augment important de la competitivitat dels centres reformats en el sector de l'alimentació fresca, tot i unes transformacions més modestes en l'eficiència dels operadors que hi resten o que s'hi incorporen.
f) Generalització en algunes zones del comerç impulsat per immigrants extracomunitaris, amb una concentració territorial i sectorial per països d'origen elevada, que competeixen en preus i disponibilitat horària i que sovint recorren a l'autoexplotació.
g) Reforçament del comerç de luxe als principals eixos aparadors de Barcelona, amb una orientació turística creixent.
h) Consolidació de les botigues de conveniència.
i) Creixement limitat i desigual del comerç electrònic, molt concentrat en uns pocs productes i serveis i que és encara inferior al que s'esperava en la compra quotidiana.
j) Progressiva implantació de productes de comerç just i ecològics, tant a través de canals especialitzats com amb una introducció incipient en canals generalistes.
k) Primers casos de trasllats o substitucions per la implantació progressiva de la Llei d'arrendaments urbans (LAU).
l) Generalització de les dificultats per aconseguir mà d'obra

especialitzada i penetració menor de treballadors extracomunitaris que en altres sectors de serveis personals.

m) Èxit de la majoria de centres comercials urbans de les principals viles i ciutats de Catalunya. Problemes derivats de l'augment dels preus dels locals, de la penetració massiva de franquícies i cadenes amb poca sensibilitat cap a la cooperació territorial i de la dependència excessiva de les subvencions públiques.

n) Debat sobre la conveniència d'establir mecanismes d'afiliació obligatòria de tots els negocis als centres comercials urbans que així ho acordin seguint el model dels *Business Improvement Districts*, que recentment s'han implantat a Anglaterra després d'anys d'èxit a Amèrica del Nord. Primers temptejos per avançar en aquesta línia amb l'experiència de Terrassa.

o) Consolidació de les pràctiques cooperatives, sobretot d'expansió territorial, entre empreses mitjanes autòctones complementàries.

p) Procés de concentració de les organitzacions sectorials amb voluntat de reforçar la prestació de serveis innovadors i de base cooperativa.

La potenciació del model comercial català basat en l'oferta de proximitat i en petites i mitjanes empreses autòctones establertes a la trama urbana amb una densitat d'establiments elevada, requereix una posada al dia per garantir-ne la viabilitat a mitjà termini, més enllà del que les normatives reguladores puguin establir en el futur. Cal, doncs, que les polítiques proactives prenguin decididament el relleu davant les polítiques defensives predominants durant els darrers 20 anys.

amb relació al període anterior, segons es desprèn de les esmentades enquestes de conjuntura de les cambres catalanes, especialment a la ciutat de Barcelona i a la Costa Daurada, i s'observa solament un descens pel que fa a la costa del Garraf.

També, dins dels serveis, es disposa d'informació procedent de les enquestes de conjuntura de les cambres catalanes relativa al sector de serveis a les empreses. Segons aquesta informació, es desprèn que l'any 2006 va ser un any positiu, en general, tant pel que fa a la marxa dels negocis com als volums de venda o al nombre de treballadors ocupats. I per tipus de serveis a les empreses, els que van travessar una conjuntura millor l'any 2006 van ser la consultoria i gestió, la informàtica i Internet, seguides de la publicitat i imatge i els serveis logístics.

Pel que fa a les activitats de transport, val a dir que l'aeroport del Prat de Llobregat a Barcelona va transportar l'any 2006 per primer cop en la seva història més de 30 milions de passatgers (la xifra exacta va ser de 30.008.152 persones), amb un increment respecte del 2005 del 10,5%, similar al de l'any precedent i clarament superior al del conjunt dels aeroports espanyols (6,6%). Si als passatgers transportats via el Prat se sumen els dels aeroports de Reus i Girona, el total de viatgers ascendí a poc més de 35 milions de persones, amb un creixement del 9,2% respecte del 2005. Per via marítima, el port de Barcelona transportà un total de 47,66 milions de tones, fet que implica un creixement del 5,8% respecte del 2005, mentre que la dada corresponent per al port de Tarragona va ser de 31,74 milions, amb un creixement respecte del 2005 de tan sols l'1,1%. Per acabar, també cal assenyalar, en aquest aspecte, que el nombre de passatgers que van transitar pel port de Barcelona ascendí a 2,54 milions de persones, amb un creixement notable respecte de l'any precedent, del 15% (el 55% dels passatgers van ser creueristes). Respecte al transport ferroviari, els viatgers transportats per rodalies de Renfe a Barcelona va estancar-se entorn dels 122 milions de persones, mentre que els que van usar els Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya pujaren el 4% (78 milions de persones), i entre el metro i els tramvies es va transportar més de 370 milions de persones, amb un increment del 2,3% en el cas del metro (353,4 milions) i del 30% per als tramvies (gairebé 17 milions de persones transportades). Finalment, pel que fa al transport per carretera, es van registrar, així mateix, taxes de variació positives respecte del 2005 pel que fa al nombre de passatgers que van utilitzar autobusos i autocars a Catalunya, com ho demostra l'increment de l'1,3% en el nombre de persones que pujaren als autobusos urbans de Barcelona (Transports de Barcelona, SA), del 7% en el cas dels usuaris de la resta d'autobusos de l'àrea de l'Entitat Metropolitana del Transport (EMT), diferents als de TB, o del 2,8% pel que fa als altres autobusos urbans de la regió metropolitana de Barcelona, diferents als esmentats anteriorment.